

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Diplomová práce

2023

Irena Gillarová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Europeizace neziskového sektoru v ČR:

NNO zabývajících se začleňováním dětí z institucionální péče

Diplomová práce

Autor práce: Irena Gillarová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Potchefstroomu dne 28. 3. 2023

Irena Gillarová

Bibliografický záznam

Gillarová, Irena. *Europeizace neziskového sektoru v ČR: NNO zabývajících se začleňováním dětí z institucionální péče*. Potchefstroom, 2023. 101 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rozsah práce: 170 218 znaků (včetně mezer)

Abstrakt

V mezinárodním prostoru se stává stále výraznějším trendem evropská integrace a globalizace, na které se musí Česká republika přizpůsobit vytvářením nových mezinárodních a nadnárodních institucionálních a organizačních struktur. Se vstupem České republiky do Evropské unie a procesem europeizace se otevřely nové příležitosti a výzvy pro NNO, které hrají významnou roli v účasti občanské společnosti v evropském prostoru. Avšak, i když europeizace přináší tlak na politické systémy členských zemí EU, stále není jasné, zda dochází ke sblížení mezi členskými státy, neboť empirické studie naznačují, že domácí změny spíše využívají alternativní mechanismy. Tato diplomová práce se zabývá dopady europeizace na neziskové organizace (NNO) zaměřené na integraci dětí z institucionální péče do společnosti. Práce zkoumá výzvy a příležitosti, které se s evropskou integrací pro tyto aktéry otevírají a snaží se zjistit, zda čerpání finančních prostředků z EU přináší pro zkoumané NNO dostatečnou motivaci k europeizaci. Cílem práce je zkoumat změny ve struktuře, praxi a strategickém plánování NNO, aby se získaly poznatky o tom, zda tyto organizace dokáží přizpůsobit svou činnost novým podmínkám v mezinárodním prostředí. Zároveň tato práce ověřuje, zda jsou zkoumané organizace přítomny v evropských sociálních sítích. S nedostatkem dosavadního empirického výzkumu v této konkrétní oblasti, je tato práce možným rozšířením v porozumění dopadům europeizace na NNO zabývajících se tímto tématem.

Abstract

In the international arena, European integration and globalization are becoming increasingly significant trends to which the Czech Republic must adapt by creating new international and supranational institutional and organizational structures. The Czech Republic's accession to the European Union and the process of Europeanization have opened up new opportunities and challenges for NGOs, which play a significant role in the participation of civil society in the European space. However, although Europeanization puts pressure on the political systems of EU member states, it is still unclear whether there is convergence between the member states, as empirical studies suggest that domestic changes tend to use alternative mechanisms. This diplomathesis deals with the impact of Europeanization on non-governmental organizations (NGOs) focused on integrating children from institutional

care into society. The thesis explores the challenges and opportunities that arise with European integration for these actors and seeks to determine whether accessing EU funds provides sufficient motivation for the examined NPOs to Europeanize. The aim of the thesis is to examine changes in the structure, practices, and strategic planning of NPOs in order to gain insights into whether these organizations can adapt their activities to new conditions in the international environment. At the same time, this thesis verifies whether the examined organizations are present in European social networks. With a lack of previous empirical research in this specific area, this thesis represents a possible expansion in understanding the impacts of Europeanization on NPOs dealing with this topic.

Klíčová slova

europeizace, adaptační tlaky, europeizace jako impuls, nevládní sektor, Evropská unie, Česká republika, integrace dětí z institucionální péče

Keywords

europeization, adaptation pressures, Europeization as an impulse, non-governmental sector, European Union, Czech Republic, integration of children from institutional care

Title/název práce

Europeanization of the non-profit sector in the Czech Republic: NGOs dealing with the integration of children from institutional care

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Janu Váškovi, Ph.D. za cenné rady, množství času, trpělivost a doporučení ohledně směřování a vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1 Teoretická část	6
1.1 Europeizace nevládního sektoru: stav bádání	6
1.1.1 Sociální politika EU	8
1.1.2 Europeizace	10
1.1.3 Europeizace sociálních politik	13
1.1.4 Europeizace nevládního neziskového sektoru	15
1.1.5 Europeizace neziskového sektoru v ČR	18
1.1.6 Europeizace NNO činných ve sféře sociální politiky	19
2 Výzkumný rámec	24
2.1 Teoretický rámec práce	24
2.1.1 Operacionalizace pojmu europeizace	25
3 Metodologie práce	30
3.1 Obecná charakteristika postupů výzkumu	30
3.2 Volba vzorku	33
3.3 Konkrétní charakteristika postupů výzkumu	34
4 Platforma Do dospělosti	40
4.1 Typologie neziskových organizací	41
4.2 Europeizace zkoumaných nevládních organizací	43
4.3 Čerpání finančních prostředků z EU, jako impuls pro europeizaci	45

4.4	Adaptační tlaky europeizace	49
4.5	Přítomnost v evropských sítích	52
4.6	Reakce na europeizaci dle Radaelliho	54
	Závěr	56
	Zdroje	60
	Přílohy	68

Úvod

Výběr tématu této diplomové práce byl motivován tvorbou vlastního projektu neziskové organizace, která se pohybuje právě ve sféře sociálního začleňování dětí z dětských domovů do společnosti. Díky mé možnosti podílet se na několika projektech rozdílných nestátních neziskových organizací (NNO) jsem načerpala nové zkušenosti a pohledy na danou problematiku. Se zástupci jednotlivých organizací jsem z dialogů zaznamenávala pohledy a rozdílné přístupy k tématu europeizace a jejich organizace. Po probádání empirických výzkumů v této sféře jsem s tímto konkrétní zaměřením ve sféře NNO nenašla podobně zaměřený výzkum. Tento fakt a kontakty nasbírané během praxe v prostředí zkoumaných organizací, negativní postoje a obavy z europeizace u některých aktérů, mě motivovaly v bádání tímto směrem. Prvotním cílem této práce je shromáždit zkušenosti a postoje zkoumaných aktérů směrem k možné europeizaci jejich NNO. Inspirací pro strukturu empirické části jsou nasbírané poznatky a závěry z empirických výzkumů stejného tématu europeizace neziskových organizací, ovšem s rozdílným zaměřením zkoumaných aktérů.

V mezinárodním prostoru se stává stále výraznějším trendem evropská integrace a globalizace, na které se musí Česká republika přizpůsobit vytvářením nových mezinárodních a nadnárodních institucionálních a organizačních struktur. Se vstupem České republiky do Evropské unie a procesem europeizace se otevřely nové příležitosti a výzvy pro NNO, které hrají významnou roli v účasti občanské společnosti v evropském prostoru. Avšak, i když europeizace přináší tlak na politické systémy členských zemí EU, stále není jasné, zda dochází ke sblížení mezi členskými státy, neboť empirické studie naznačují, že domácí změny spíše využívají alternativní mechanismy.

V tomto kontextu je důležitá role neziskových organizací, pro tuto práci těch zaměřených na sociální tematiku, v současném mezinárodním prostředí. Tyto organizace mohou využít nové příležitosti, které jim europeizace nabízí, a využít je pro posílení své role v občanské společnosti a přispění k procesu změn na lokální i globální úrovni.

Avšak, odvětví sociální politiky nebylo dlouhou dobu mezi cíli evropské integrace, protože původním cílem byla ekonomická integrace a tvorba vnitřního trhu. Existuje rezistence členských států proti externím zásahům do sociálních politik, protože sociální politika je pro státy důležitým zdrojem legitimacy a řadí se k nejvíce komplexním politikám. Přesto je

jedním z cílů EU částečné ovlivňování sociální politiky členských států, což vede k vývoji konceptu "europeizace".

Nedostatek dosavadního empirického výzkumu v této oblasti zanechává prostor pro nové zkoumání, protože brání našemu porozumění ve smyslu, jaké jsou skutečné dopady europeizace na neziskové organizace zaměřené na sociální témata. Bez dostatečného empirického výzkumu můžeme být odkázáni pouze na teoretické modely a předpoklady, což nás omezuje v naší schopnosti předvídat a řešit výzvy, které přináší proces europeizace.

To zvyšuje důležitost této práce, která se zaměří na konkrétní dopady europeizace na neziskové organizace zaměřené na sociální témata. Tato studie si klade za cíl komplexnost v bádání, zkoumat změny ve struktuře organizací, ale také v praxi a strategickém plánování těchto organizací. Pouze tak můžeme získat podrobnější a přesnější poznatky o tom, jaké výhody a výzvy europeizace přináší pro zkoumané aktéry, a jak se tyto organizace dokáží přizpůsobit novým podmínkám v mezinárodním prostředí.

Cílem výzkumu je zjistit, zda čerpání finančních prostředků z EU přináší pro zkoumané neziskové organizace motivaci ke zvýšení jejich aktivity směrem k hlubší europeizaci organizace. Výzkumná otázka se táže: "Je čerpání finančních zdrojů z EU pro rozsahem menší NNO se sociálním zaměřením dostatečnou motivací k europeizaci?" K této výzkumné otázce jsou uvedeny dvě hypotézy. První hypotéza tvrdí, že zkoumaný vzorek neziskových organizací je hraničním případem mezi domácími aktéry a tato skutečnost vede k absenci aktivity v evropských sítích. Toto chování organizací souvisí s jejich domácí sférou, národními specifiky a očekáváním politických výsledků.

Druhá hypotéza tvrdí, že organizace, které čerpají finanční prostředky ze zdrojů EU, jsou motivovány k europeizaci svých činností a strategií větším množstvím kroků než organizace, které nečerpají žádné evropské finanční prostředky. Toto tvrzení lze interpretovat tak, že čerpání finančních prostředků z EU může být faktorem, který stimuluje rozšíření aktivity neziskových organizací do evropských sítí. Na poslední hypotézu navazuje podotázka: "Dochází v důsledku případného čerpání evropských finančních prostředků ke změnám u zkoumaných organizací?" V této souvislosti může být zajímavé zjistit, zda organizace, které čerpají evropské finanční prostředky, přistupují k evropským tématům a politikám jinak než ty organizace, které takové prostředky využívají. Kroky a strategie dané hypotézy mohou v tomto ohledu poskytnout zajímavé východisko k dalšímu výzkumu.

Tato práce používá kvalitativní výzkumné metody včetně dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů k vyhodnocení postoje a hloubky tématu zkoumaného vzorku 12 neziskových organizací zaměřených na integraci dětí z dětských domovů do společnosti. Zkoumané organizace byly vybrány z "Platformy do dospělosti", která zahrnuje 24 organizací v ČR, které mají podobné zaměření. Data z empirického šetření byla porovnána s hypotézami, aby se ověřila platnost a zodpověděly výzkumné otázky. Elektronická pošta a dotazníkové šetření byly použity pro dotazy respondentů, což umožnilo respondentům více času na přemýšlení o svých odpovědích a vedlo ke zvýšení relevance předložených závěrů.

Pro popis vývoje teoretického uchopení konceptu europeizace sociální politiky a zároveň pro pochopení vývoje europeizace v kontextu aktérů se zaměřením na sociální témata, se tato práce nejprve zaměří na vývoj bádání v oblasti sociální politiky EU, neboť věřím, že je tento koncept důležitý pro pochopení přístupu EU a jejího vztahu s mnou zkoumanými NNO. Text se zaměřuje na vývoj konceptu europeizace sociální politiky a jeho vztah s aktéry a sociálními tématy. Stručně uvádí kontext historie evropské sociální politiky a klíčové nástroje sociálního rozměru EU, včetně politiky soudržnosti a Evropského sociálního fondu. Zdůrazňuje se důležitost těchto nástrojů pro posilování evropské identity, boj proti euroskepticismu a financování sociálního začlenění a opatření na zmírnění nepříznivých životních okolností.

Dále se tato kapitola zaměří na teorie napříč odbornou literaturou konceptu europeizace, neboť poznatky tohoto bádání jsou důležité pro následující postup práce. V textu jsou prezentováni autoři, kteří se zabývají tématem europeizace a popisují své teoretické přístupy k této problematice. Existují různé směry působení europeizace, včetně "downloading", "uploading" a "cross-loading". Někteří autoři pohlížejí na europeizaci jako na historický fenomén, transnacionální kulturní difúzi, adaptaci politik a institucionální adaptaci. Existují také tři přístupy k europeizaci, které se týkají vlivu Evropy na domácí instituce a politiky, impulsu pro domácí politické aktéry a dopadu europeizace na nečlenské státy. Europeizace je komplexní interaktivní proces, který zahrnuje domácí "policies", "politics" a veřejné "policies", utvářené evropskou integrací a využívající evropskou integraci k utváření domácí arény.

Dále je nutné se podrobněji zaměřit na koncept europeizace sociální politiky. Důraz bude kladen na klíčové teorie a přístupy, které se vyvíjely v této oblasti a které jsou stále relevantní i v současnosti. Tato kapitola shrnuje odborné pohledy na metodu vládnutí v EU nazvanou

"Otevřená metoda spolupráce" (OMC). Autoři Jacquot a Woll se zabývají transformací zdrojů EU do politické praxe s cílem sledovat konkrétní cíle. Verschraegen, Vanhercke a Verpoorten hovoří o strategickém využití ESF domácími aktéry k transformaci zdrojů EU do politické praxe se záměrem sledovat konkrétní cíl.

Další kapitola se zaměří na europeizaci nevládního sektoru (NNO) a teoretické uchopení tohoto tématu. Borońska-Hryniewiecka se ve svém textu zaměřuje na vývoj zapojení nestátních aktérů do tvorby evropské politiky v posledních 30 letech a popisuje postupné zvyšování zapojení nevládních organizací a zájmových skupin na evropské úrovni. Autoři Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšeja a Suchý se zabývají výzkumnými otázkami týkající se politických aktérů, zejména nestátních aktérů, kteří působí ve stále komplexnějším a víceúrovňovém prostředí, které je stimulováno tlakem evropské integrace.

Poslední kapitola bude věnována europeizaci NNO činných ve sféře sociální politiky. Tato kapitola se zaměřila na konkrétní empirické výzkumy z akademického prostředí v ČR. Bude zkoumat, jaké jsou vztahy mezi NNO a sociální politikou EU a jaký vliv má europeizace na NNO činné v této oblasti. Dalším cílem této kapitoly bude pochopení, jaký vliv má europeizace na fungování a činnost NNO v této oblasti, konkrétně se Aneta Kučerová, Eva Nigová a Alice Ďurčatová ve svých studiích zabývají europeizací prostřednictvím čerpání finančních prostředků z EU, dále jak europeizace ovlivňuje činnost zkoumaných NNO a jejich internacionalizaci a míru jejich europeizace v důsledku aktivit na poli evropských platforem a sítí.

Organizace hlavní části této diplomové práce se zaměřuje na výzkum europeizace zkoumaných neziskových organizací (NNO). Tato část práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. První část se věnuje výzkumnému rámci a bude se zabývat teoretickými koncepty, které budou použity při analýze výzkumu, konkrétně operacionalizaci pojmu europeizace. Druhá kapitola je věnovaná metodologii práce a obsahuje obecnou a konkrétní charakteristiku postupů výzkumu. Třetí kapitola se zabývá "Platformou do dospělosti", která sdružuje všechny zkoumané NNO. Následující kapitola je zaměřena na europeizaci zkoumaných nevládních organizací a shrnutí dat z empirického výzkumu. Skládá se ze čtyř podkapitol, které se zabývají europeizací jako impulsem, adaptačními tlaky europeizace, účastí v evropských sítích zkoumaných NNO a vyhodnocení reakcí na europeizaci u zkoumaných aktérů. Pokud europeizaci finančních zdrojů vnímáme jako potenciální impuls ke změně u zkoumaných aktérů, můžeme pozorovat, že organizace reagují na tento fenomén

různě. U neziskových organizací, které využívají evropské finanční prostředky očekáváme, že budou reagovat na europeizaci transformací nebo absorpcí nových požadavků. U organizací, které evropské finanční prostředky nevyužívají, může být reakce na europeizaci omezením nebo dokonce nehybností. Dalším krokem bude identifikace změn, které v důsledku čerpání finančních prostředků u organizací vznikly. Výsledky mohou být variabilní. V této práci je spouštěčem změny tzv. nesoulad mezi organizacemi a strukturami EU, a následné adaptační tlaky. V takových případech jsou finanční prostředky podmíněny splněním určitých kritérií, která určují míru adaptačních tlaků. Tyto podmínky musí být zahrnuty do plánu projektu, na který se finanční podpora žádá. Pro některé organizace může být obtížné je naplnit. To může vést k omezení přístupu k finanční podpoře. V třetí podkapitole této sekce bude zkoumána účast vybraných neziskových organizací v evropských (mezinárodních) sítích a zda se dá potvrdit hypotéza o tom, že tyto organizace nejsou zapojeny do těchto struktur. V závěru budou shrnuty výsledky a bude provedena jejich interpretace.

1 Teoretická část

1.1 Europeizace nevládního sektoru: stav bádání

Stav bádání si klade za cíl stručně představit vývoj bádání v odvětví sociální politiky EU, neboť se jedná o prostředí, ve kterém se zkoumané NNO a koncept europeizace ocitají. Celkové pochopení kontextu vývoje bádání konceptu europeizace ve vztahu k aktérům činným v oblasti sociální politiky národních států je důležité pro tuto práci.

Členské státy se brání externím zásahům do sociálních politik, protože jsou důležité pro legitimitu moderních států a patří mezi nejkompexnější politiky. Nicméně EU má za cíl do jisté míry ovlivňovat sociální politiku členských států, což se nazývá "europeizace". Existuje několik přístupů ke konceptu europeizace. Následující kapitola se zaměřuje na konceptualizaci sociální politiky EU, jejích nástrojů a konkrétně konceptu europeizace sociálních politik.

Jako dalším konceptem se tato kapitola zabývá vývojem tématu europeizace nestátních aktérů napříč akademickou literaturou. Jedná se o důležitý koncept, který se zaměřuje na zapojení občanské společnosti do evropského rozhodování správy věcí veřejných. Je nutné mu věnovat zvláštní pozornost, protože zahrnuje širokou škálu nevládních organizací, které mohou mít velký vliv na tvorbu politiky EU.

Konkrétně pro kontext následujícího výzkumu je důležité zaměřit se na oblast europeizace nestátních aktérů působících na půdě České republiky. Přistoupení České republiky do Evropské unie výrazně ovlivnilo finanční situaci nevládních organizací v naší zemi, tento proces zahrnoval nejen změny v oblasti přidělování finančních prostředků, ale také náročné požadavky na transparentnost a řízení finančních toků. Členství v EU vytvořilo nové možnosti pro financování nevládních organizací, zejména díky fondům a programům Evropské unie. Tyto zdroje financování však vyžadují důkladné plánování a administraci, což pro mnoho nevládních organizací znamená zvýšenou administrativní zátěž. Celkově lze říct, že proces přistoupení České republiky do EU měl vliv na financování a správu nevládních organizací v této zemi, a to jak pozitivní, tak negativní. Na tyto koncepty se následující kapitola zaměří pohledem dostupných akademických textů, které navazují na obecné teoretické uchopení europeizace třetího sektoru jako celku.

Je pozorovatelné, že v akademických studiích se autoři častěji věnují europeizaci sociálních politik jako celku, nikoliv však mnou zkoumanému třetímu sektoru. Proto se závěrečná část tohoto stavu bádání zaměřuje na empirické studie napříč akademickou databází ČR a konkrétně na téma europeizace NNO činných ve sféře sociální politiky. Europeizace NNO činných ve sféře sociální politiky se týká procesu, kdy evropská integrace ovlivňuje fungování nevládních organizací v oblasti sociální politiky v rámci členských států EU. Tyto organizace se musí přizpůsobit novým evropským normám a pravidlům v oblasti sociální politiky. Také se musí podílet na tvorbě a prosazování těchto pravidel. To znamená, že NNO hrají důležitou roli v procesu europeizace sociální politiky v rámci EU, a to jak na úrovni jednotlivých zemí, tak na úrovni EU jako celku.

1.1.1 Sociální politika EU

Na historii sociálních politik EU se odborné texty shodují. Sociální politika představuje soubor doplňkových politik, které se vyvíjely a časově násobily, a které se zaměřují na odvětví ovlivňující nebo vytvářející individuální a sociální blahoby. Vývoj sociálních politik EU započal v roce 1957 Římskou smlouvou a časem vedl k vytvoření takzvaného evropského sociálního modelu. Agenda sociální politiky odráží transformaci a přechod od přístupu založeného na minimalizaci negativních sociálních důsledků vyplývajících ze strukturální změny k přístupu založenému a zaměřenému na kvalitu, k přístupu zaměřenému na modernizaci sociálního systému a investování do lidí. Přístup zaměřený na kvalitu integruje sociální politiku, hospodářskou politiku a politiku zaměstnanosti. Sociální politiku EU nelze navrhovat a provádět v izolovaném prostředí bez ohledu na ekonomický kontext a v těsné korelaci s hospodářskými politikami.

Dle Vanherckeho se bližší zkoumání historie sociální politiky EU vyznačuje jednotlivými fázemi evropské sociální politiky. Současnou fází (od roku 2015) je stále obtížné interpretovat. Ačkoli byla přijata řada iniciativ sociální politiky, neexistuje žádný celkový plán. Možný potenciál pro intelektuální a strategický rámec pro novou fázi pokroku v sociální politice EU má evropský pilíř sociálních práv (Vanhercke, 2018, s. 153-172). Zdá se však, že je poměrně špatným kandidátem na tuto roli, vzhledem ke své složitosti a kombinaci závazných, nezávazných, orientačních a finančních iniciativ, jakož i „slangu“ částečně spojeného s technickou povahou řešených problémů (Pochet, 2020).

Cechin-Crista rozděluje podporu EU sociální politiky na základě tří úrovní zájmu, a to sociální, ekonomické a politické zájmy. Sociální zájmy jsou založeny na principu členských států, které by měly uznat odpovědnost za sociální potřeby svých občanů i myšlenku evropského sociálního modelu. Ekonomické zájmy jsou založeny na podpoře hospodářské soutěže a zabránění rušení způsobené různými sociálními úrovněmi (například zvýšením úrovně všeobecného a odborného vzdělávání, nebo zvýšením mobility zaměstnanců). Politické zájmy prezentují zájmy občanů EU prostřednictvím aktivní sociální politiky, jež přijali politickou a ekonomickou integraci. Za sociální politiku je odpovědný zejména každý členský stát (Cechin-Crista, 2013).

Politika soudržnosti EU, a zejména Evropský sociální fond, je jedním z klíčových pilířů sociálního rozměru EU. Politika soudržnosti je pravděpodobně nejhmatatelnějším projevem

solidarity mezi evropskými regiony a členskými státy. V regionech, kde se investuje nejvíce, je evropskými občany uznávána a vnímána jako cenná iniciativa (Vanhercke, Spasova, Ghailani, Pochet, 2020). Jako taková je stále více považována za klíčový politický nástroj pro vytváření a posilování evropské identity tváří v tvář globalizaci (Borz, 2018; Capello a Perucca 2019, 2017) a je stále více považována za jednu z klíčových pák vlivu proti rostoucí úrovni euroskepticismu (Bachtler, 2019). Autoři Graziano a Polverari hovoří o změnách a posunu u Evropského sociálního fondu (ESF), jednoho z důležitých nástrojů sociálních politik EU. ESF se od svého založení v roce 1957 podstatně rozšířil a stal se klíčovým zdrojem financování odborného vzdělávání a podpory při hledání zaměstnání. V důsledku hospodářské a finanční krize v roce 2008, strategie Evropa 2020 a evropského semestru se ESF stal ještě důležitějším, přičemž výdaje z fondů EU jsou stále více podmíněny dodržováním cílů těchto zastřešujících rámců (Graziano, Polverari, 2020, s. 167-179).

Dále autoři komentují budoucnost ESF, kdy návrh Evropské komise na programové období 2021–2027 klade větší důraz na sociální Evropu, protože jedním z pěti nových politických cílů je podpora provádění evropského pilíře sociálních práv. Aby se však dosáhlo většího sociálního dopadu, mělo by být přímo použito více zdrojů na systematické financování sociálního začlenění a opatření na zmírnění nepříznivých životních okolností. Fondy politiky soudržnosti EU by se mohly a měly v blízké budoucnosti stát důležitým finančním faktorem při přeorientování politik EU na sociálnější Evropu (Graziano, Polverari, 2020, s. 167-179).

1.1.2 Europeizace

Napříč literaturou zabývající se teoretickým uchopením europeizace se autoři shodují na problému nesouladu v interpretaci tohoto konceptu, jinými slovy, hlavní shoda autorů spočívá ve vnímání rozmanitosti definic napříč teoretickým spektrem.

„Proces europeizace a jeho studium jsou sice již dlouho v popředí zájmu teoretiků evropské integrace, jeho pojetí je však nejednotné a značně nejednoznačné“ (Maláč, 2009).

Volnost definic, respektive možnost vymezit europeizaci podle vlastních potřeb, která z nejednotného pojetí vyplývá, i tendence mezinárodně politických a politologických výzkumů k interdisciplinaritě vedou k tomu, že mnozí autoři přidávají další aspekty. Pozornost je pak často věnována i takovým souvislostem mezi děním v EU a vývojem uvnitř jednotlivých států, které charakter vnitřních změn nemají (Vink, 2002, s. 64). Z obecného pohledu a z odborných textů zároveň vyplývá shoda, že se v současnosti koncept europeizace používá převážně k popisu vlivu, který má evropská integrace na domácí instituce a politiky (Weiss, 2009, s. 268–283). Zároveň panuje konsensus, že se proces europeizace skládá ze tří různých vzájemně provázaných směrů vlivu. Tedy vlivu evropské úrovně na domácí (downloading), také z vlivu domácí úrovně na evropskou (uploading) a vlivu mezi členskými státy navzájem (cross-loading) (Howell, 2009, s. 310-326). Jedním z pilotních autorů na téma europeizace je politolog Kevin Featherstone.

„Akcelerace dynamiky evropského integračního procesu, jejímž svědkem jsme přibližně od začátku 90. let 20. století (přijetí Smlouvy o Evropské Unii, relativně rychle následované dalšími smluvními revizemi), nenechala netečnou ani politickou vědu. Reakce politologie na objevení se „nového tématu politologického výzkumu“ vyústila v publikační boom, kdy se počet textů zabývajících se vztahem evropské a domácí politiky zněkolikanásobil“ (Featherstone, 2003, s. 3-26).

Autor prezentuje čtyři typy přístupů k europeizaci. Europeizace jako historický fenomén, kdy je chápána jako myšlení ve smyslu šíření kulturních a sociálních norem, překážkou tohoto vnímání europeizace je problém v definování Evropy v tomto kontextu. Dále je charakterizována jako transnacionální kulturní difúze, kdy se tento typ odlišuje od prvně zmíněného především šířením hodnot uvnitř Evropy. Třetím typem je dle Featherstonea adaptace politik, kdy dle dostupných zdrojů je tento způsob spojen s existencí Evropské unie: Posledním přístupem v členění je institucionální adaptace, kdy se jedná o europeizaci na

základě politik/kroků aplikovaných na jednotlivé aktéry a instituce členských států (Featherstone, 2003, s. 3-26).

Pro komplexní pojetí konceptu europeizace je nutno zmínit Claudia Radaelliho, jehož definice patří k nejcitovanějším napříč odbornými texty: „Procesy vytváření, rozšíření a institucionalizace formálních pravidel a procedur, politických paradigmat, stylů, způsobů, jak dělat věci, a sdílení názorů a norem, které jsou nejprve definovány a konsolidovány v politickém procesu EU a poté inkorporovány do logiky domácího (státního nebo substátního) diskurzu, politických struktur a veřejných politik“ (Radaelli, 2003, s. 27–56). Tato konceptualizace je založena na „top-down“ přístupu k europeizaci se změnou vycházející z vlivu EU na domácí politiku. Jinými slovy, europeizace generuje změny v domácí politice a institucích jako adaptivní reakci na evropské výzvy. Tuto definici dále přejímá ve své studii Lukáš Maláč:

„V souladu s touto definicí bude studie za europeizaci určité policy považovat proces sbližování obsahu, procesů a diskursu dané politiky, jakož i jejího institucionálního zázemí, resp. konfigurace vztahu mezi relevantními aktéry zapojenými do implementace dané policy, který byl iniciován ze strany EU a je doprovázen zvyšováním legitimacy aktivity Společenství v dané oblasti, která je podmínkou inkorporace těchto procesů do fungování i diskursu policy na národních i sub-nacionálních úrovních“ (Maláč, 2009).

Otázkou již není, zda na Evropě záleží, ale jak na ní záleží, do jaké míry, jakým směrem, jakým tempem a v jakém časovém okamžiku (Risse a Börzel, 2003). Dále existuje přístup k tomuto pojetí, a to dle politoložky Adrienne Héritier. Autorka pohlíží na europeizaci v rámci konkrétnější rozpravy, shromáždila různé přístupy a vytvořila z nich koncept o třech konkrétních přístupech. První přístup ztotožňuje europeizaci s evropskou integrací, kdy v rámci integrace dochází k přenosu kompetencí z národní na supranacionální úroveň za cílem společné tvorby politiky. Druhý přístup hovoří o vnímání europeizace jako o impulzu pro domácí politické aktéry, ne jako adaptace domácích politik na požadavky pramenící z evropské úrovně. Zde je europeizace zkoumána jako dopad jednoznačně definovaných opatření jednotlivých politik (policies) EU na existující politiky, politické a administrativní procesy a struktury členských států. Případně ji lze chápat jako nástroj domácích aktérů směřující k posílení jejich vlastní pozice a zvýšení šance na dosažení vlastních politických cílů. Třetí přístup se vyznačuje stejnými znaky jako přístup předchozí, ale jedná se o dopad europeizace u nečlenských států (Héritier, 2005, s.199-200).

Napříč odbornými texty dochází k diskurzu působení europeizace. Europeizace působí jednosměrně nebo dvousměrně (bottom-up, nebo top-down), dále se řeší, zdali existuje jen jedna nezávislá proměnná (národní stát, nebo EU), nebo zda nezávislé proměnné v procesu europeizace nejsou, neboť národní stát ovlivňuje EU, tak i EU ovlivňuje národní stát. Ve své práci se autorka Nguyen Thi Thuy HANG vyjadřuje k porovnání směrů působení europeizace. Dochází k závěru, že při vysvětlování domácích změn hraje nejvíce významnou roli „top-down“ přístup, ale přesto se napříč literaturou objevují kritické hlasy k tomuto přístupu. Například Börzel poznamenává, že přístup „top-down“ ignoruje obousměrnou interakci mezi národní úrovní a úrovní EU a faktu, že i členské státy mohou utvářet evropské politiky (Nguyen, 2011, s. 135-151). Dle Börzel přístup „top-down“ znamená to, že členské státy jsou „pasivními příjemci“ evropských požadavků na domácí změnu (Börzel, 2005, s.14). V pozdější práci Radaelli klade důraz na potřebu rozšíření své teorie, zdůrazňuje nutnost přijetí přístupu „bottom-up“, který vychází z pozorování domácích aktérů a sleduje, jak jejich politické aktivity ovlivňují evropskou integraci (a ta zpětně ovlivňuje i tyto aktéry) a tím vnímá europeizaci rovněž jako závislou proměnnou (Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšeja, Suchý, 2006). Je očividné, že fenomén europeizace má velmi široký záběr a navzdory faktu je jeho primárním polem účinnosti politika. Z hlediska odborného bádání politologie, může být platným heuristickým nástrojem i v dalších oblastech a v jiných společenských vědách (Havlík a Pšeja, 2007, s. 9-10). V kontextu terminologie, je ve výstupech výzkumu europeizace deficit v etablování jednotné české terminologie. I když základní pojmy, s nimiž výzkum pracuje, mají své české ekvivalenty, texty, které je důsledně používají, tvoří v dosavadní produkci menšinu. Častější je přebírání anglického názvosloví v jeho původní podobě – bottom-up a top-down přístup, downloading, uploading a další (Zemanová, 2007, s. 29–51).

1.1.3 Europeizace sociálních politik

Pro účel koordinace a monitorování sociálních politik vyvinula EU nástroje, díky kterým těchto cílů dosahuje. Jedná se o dílčí opatření, zákony a finanční prostředky, které pro prosazování svých cílů v sociální oblasti uplatňuje prostřednictvím konkrétních mechanismů. Dřívější přístup k realizaci evropské integrace prostřednictvím tzv. „Klasické metody Společenství“ od ratifikace Maastrichtské smlouvy přestal postačovat na aktivitu a spolupráci v citlivých oblastech národních politik, jejichž pilotním příkladem můžeme uvést právě politiky sociální. Přibližně od poloviny devadesátých let je proto možné sledovat proces vytváření nové metody vládnutí, která byla na lisabonském summitu v roce 2000 institucionalizována jako tzv. „Otevřená metoda spolupráce“ (OMC), (Maláč, 2009).

„OMC představuje teoreticky slibný způsob vládnutí v EU, poněvadž má potenciál „přístupovat ke společným evropským zájmům takovým způsobem, který zároveň respektuje národní odlišnosti, poněvadž podporuje konvergenci cílů, výkonu a obecných politických přístupů, nikoliv specifických programů, pravidel nebo institucí“ a je zároveň „slibným mechanismem podpory experimentálního učení a deliberativního řešení problémů tím, že ukládá členským státům systematicky a průběžně shromažďovat informace, vzájemně porovnávat a přehodnocovat současné politiky podle jejich relativního výkonu“ (Zeitlin, 2005, s. 447-503).

OMC prokázala schopnost aktivizace lokálních aktérů a sítí a jejich zapojení do tvorby obsahu a formulace diskursu politiky i do konvergence procesů, kterými je realizována. Navíc bylo také dosaženo určité kognitivní konvergence, tedy sblížování postojů vůči dané politice a způsobů, jakými je nahlížena stejně jako pojmání nejlepších řešení dané situace. Dle Claudia Radaelliho je „největším výsledkem OMC konvergence idejí, které stojí v pozadí obsahu politik i jejich institucionálního a procesního zajištění“ (Radaelli, 2003, s. 27–56).

Další mechanismus, který je pro implementaci sociálních politik EU relevantní, jsou finančními prostředky. Autorky Jacquot a Woll zabývající se transformací zdrojů EU do politické praxe se záměrem sledovat konkrétní cíl toto využití nazývají v rámci svého konceptuální členění jako „strategické“. Cíl je jasně definován a vědomě sledován, ať už za účelem ovlivnění konkrétního politického rozhodnutí, zvýšení schopnosti jednat o přístupu k politickému procesu nebo počtu dostupných politických nástrojů. S rozšířením kompetencí je

EU otevřena velkému a rostoucímu počtu aktérů. Může se tedy vztahovat na aktéry národní nebo nadnárodní úrovni a to ve formě vládních a nevládních aktérů (Jacquot, Woll, 2003).

Tuto teorii rozšířili autoři Vanhercke, Verpoorten a Vanhercke, kteří místo tradičního „makro“ pojetí ESF, přichází s definicí ESF jako „mikro“ mechanismem pro uplatňování politik EU a zároveň vnímají ESF jako mechanismy aktivační politiky. Tradiční „makro“ přístupy z odborné literatury autoři dělí na ekonomická hodnocení využívající makro modely k určení účinků strukturálních fondů EU na růst, zaměstnanost a snižování regionálních nerovností. Druhým „makro“ přístupem v odborné literatuře je dle autorů zkoumání role strukturálních fondů při vytváření systému „víceúrovňové správy“ v EU. Třetí oblast literatury spojuje strukturální a liberální fondy mezi vládní myšlenky, kdy z tohoto pohledu je ESF menším nástrojem sociální politiky a politiky zaměstnanosti než „bočními platbami“, které mají přimět chudší členské státy k přijetí hluboké ekonomické integrace (Majone, 2005, s. 190). Tato práce bude vycházet z „mikro“ přístupu, který Vanhercke, Verpoorten a Vanhercke definují jako proces, kdy ESF ovlivňuje domácí politiku prostřednictvím strategického využití ESF domácími aktéry. Využití se týká transformace zdrojů EU do politické praxe se záměrem sledovat konkrétní cíl (Verschraegen, Vanhercke, Verpoorten, 2011, s. 55–72).

Díky omezené pravomoci EU v oblasti sociální politiky je možné identifikovat limitované množství nástrojů v rukou EU pro jejich ovlivnění. Cílem EU je spíše poskytnutí podpory při aplikaci sociálních politik členskými státy.

1.1.4 Europeizace nevládního neziskového sektoru

Autorka Boroňská-Hryniewiecká ve své práci vymezila vývoj zapojení nestátních aktérů do tvorby evropské politiky za posledních 30 let. Toto zapojení se postupně zvyšovalo, zejména založením Evropského sociálního a hospodářského výboru v roce 1957 a podpisem Jednotného evropského aktu roku 1987, který vytvořil jednotný trh v EU. Tyto kroky vedly k tomu, že se mnoho nevládních organizací aktivně podílelo na vytváření společných evropských standardů a vedly se různé zájmové skupiny k lobbování na evropské úrovni, spíše než v prostředí národních institucí. Konference Leaken v roce 2001 stanovila milník pro uznání účasti nevládních organizací na evropské správě věcí veřejných a poprvé zahrnula zastoupení nestátních aktérů v Konventu pracujícím na Ústavní smlouvě. Nejnovějším, ale stále ještě institucionalizovaným vývojem v europeizaci nestátních subjektů, je Lisabonská smlouva, především její Listina základních práv, která dále posiluje evropský sociální dialog a institucionalizuje občanské iniciativy. Všechny tyto fáze představují nepřetržitý proces europeizace nestátních aktérů (Boroňská-Hryniewiecka, 2011).

Europeizace nestátních aktérů vyžaduje zvláštní pozornost, protože se týká účasti občanské společnosti na evropské správě věcí veřejných. Dle Císaře mnoho autorů pohybujících se v oblasti europeizace zdůrazňuje přenositelnost konceptu do všech tří sfér politiky (polity, policy, politics). Ale právě výzkum ve sféře politics (tj. aktéři a jejich interakce) bývá dlouhodobě podceňován (Císař, 2005, s. 214-231). Dle autorů Fialy, Hlouška, Pitrové, Pšeji a Suchého existuje zjevná potřeba vyrovnat se s výzkumnými otázkami, které se týkají právě politických aktérů (v tomto případě nestátních aktérů) pohybujících se ve stále komplexnějším a víceúrovňovém prostředí stimulované tlakem evropské integrace.

Většina existujících nestátních aktérů byla vytvořena v členských státech a vyznačuje se určitými národními specifiky, která se odrážejí v jejich činnosti a struktuře. Mnoho z nich je zvyklých působit v rámci své domácí sféry, řídit se známými vzorci pro dosažení jejich zájmů, reagovat pouze na několik zúčastněných stran a dosahovat očekávané politické výsledky (Boroňská-Hryniewiecka, 2011). Mnohoúrovňové prostředí poskytuje větší možnosti, ale klade také větší nároky na fungování a strategie aktérů (Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšeja, Suchý, 2006).

„Europeizaci je tak možné vnímat jako specifickou variantu internacionalizace politických aktérů (stran, zájmových skupin i sociálních hnutí). Obrazně řečeno se zvětší hřiště, na němž

mohou aktéři hrát, ale také se rozšíří soustava hodnot a pravidel, která rozšiřuje či naopak restringuje jejich kapacity” (Císař, 2005, s. 214-231).

Radaelli prezentuje čtyři možné kategorie možných dopadů europeizace. Prvním možným dopadem je „absorption“ (absorpce), začlenění evropských politik na úrovni národních států a jejich domácích struktur. Nedojde však k tlaku na změny procesů, politik a institucí, proto je míra změn na národní úrovni nízká. Další kategorií je „transformation“ (transformace). Europeizační tlak způsobí uskutečnění určitých zásadních změn v národních politických strukturách. Třetím z dopadů je „inertia“ (nehybnost), kde se jedná o nereagování na odlišnosti procesů a systému členského státu od evropských standardů. A čtvrtou kategorií je „retrenchment“ (omezení), k této reakci dochází vyústěním tlaků integračních procesů EU, může vyvolat negativní odezvu domácích aktérů a způsobit, že dochází k negativní hodnotě europeizace (Radaelli, 2000).

Předpisy a tvorba pravidel na straně EU do značné míry ovlivňuje fungování nestátních aktérů, umožňují a omezují je v rámci evropské logiky vhodného jednání („logic of appropriateness”). Logika přiměřenosti je perspektiva, která vidí lidské jednání jako jednání řízené pravidly vhodného nebo příkladného chování organizovaného do institucí (March a Olsen, 2009).

A právě z těchto konceptů vychází důležitý fenomén pro tuto práci tzv. „misfit”, neboli nesoulad. Evropská integrace může vést ke změnám v organizaci, programu a identitě subjektů. Ty mohou také revidovat své charakteristické pracovní postupy jako odpověď na nové prostředí, ve kterém hodlají prosazovat své zájmy. V neziskových organizacích může být zaznamenána změna vnitřní struktury nebo změna způsobu prosazování jejich zájmů v důsledku evropské integrace. Dle autorky Boroňské-Hryniewiecké je právě výzva europeizace nestátních aktérů a občanských společností jádrem výzvy překonání evropského demokratického deficitu, neboť instituce odrážejí preference těchto aktérů. Ovšem dle Marche a Olsena lze instituce v evropské sféře tvořit okamžitě, nicméně úspěšného osvojení a institucionalizaci vytvořených norem nelze dosáhnout bez vědomého úsilí společnosti a jejich elit. Tento proces může mít dlouhého trvání (March a Olsen, 1995). Z toho vyvozená teze by mohla znít, že „evropská občanská společnost“ se nevyvíjí souběžně s institucemi EU (Boroňska-Hryniewiecka, 2011).

Pokud najdeme v akademickém prostoru studie zabývající se srovnáváním europeizace nestátních subjektů, nalezneme pouze omezený počet výsledků soustředící se spíše na studie z oblasti několika členských států (Börzel, 2002, s. 2). Proto jsou snahy o zobecnění a tvorbu paradigmatu v odvětví nestátních zájmů v EU problematické. Přesto se dá na základě reakcí zájmových skupin a jejich měnící se povahy v tomto prostředí v procesu europeizace vyvodit určité postřehy. Dle Boroňské-Hryniewiecké je možné uvést základní hypotézu jako míru shody mezi domácími a evropskými institucemi, jež je rozhodující pro národní přizpůsobení se EU. Dále v případě ekonomických nestátních subjektů a zájmových skupin mají různé způsoby zprostředkování zájmů reprezentované jednotlivými zeměmi (pluralismus, korporativismus, etatismus) významný vliv na míru shody/neshody („fit/misfit“) mezi EU a domácími zájmovými skupinami (Cowles, 2001, s. 159–179).

Autoři Börzel a Risse ve studii hovoří o tomto „misifitu“ jako nezbytnosti europeizace, nutnosti existence určité míry nesouladu. Zároveň ale existence tohoto nesouladu neúští v podmínku pro domácí změnu. Termín „goodness of fit“ (Risse, 2001, s. 222), neboli míra souladu mezi domácími a evropskými institucemi, zároveň určuje míru tlaku na přizpůsobení členských států na proces europeizace. Čím nižší je kompatibilita mezi evropskými a domácími procesy, politikami a institucemi, tím vyšší je adaptační tlak (Börze a Risse, 2003). Z toho plyne, že reakcí na tento adaptační tlak, nebo europeizaci, může dojít ke změně ve vnitřních strukturách politických subjektů (neziskových aktérů), kdy strukturou můžeme vnímat změny v jejich identitě, u pracovních postupů nebo vnitřním uspořádání. Musí dojít k adaptaci na nové prostředí, která může znamenat změny cílů a způsobů, kdy v tomto případě neziskové organizace prosazují své zájmy.

Radaelli tvrdí, že adaptační tlak je pouze formou donucení a vymáhání. Pokud se toto tvrzení vezme jako základ, tak lze tlak zařadit do kategorií pouze tehdy, kdy je na domácí úrovni aplikován tvrdý a násilný impuls, který vynucuje adaptaci. Kategorie adaptačního tlaku by pak mohly být rozlišeny na základě intenzity daného impulsu. Donucení se může objevit zejména tehdy, když jsou aktéři v nerovné mocenské pozici, kdy Evropská unie působí vertikálně shora dolů a členské státy jsou podřízeny EU. Tvrdé nástroje by měly být spojeny se sankčními mechanismy, aby bylo možné jejich vynucování (Radaelli, 2000, s.18).

1.1.5 Europeizace neziskového sektoru v ČR

Změny v oblasti financování nevládních organizací v České republice byly ovlivněny členstvím v EU a samotným procesem přistoupení do Unie. EU se snažila podpořit rozvoj finančního plánování nevládních organizací prostřednictvím programů jako PHARE a předvstupních fondů. Tyto programy, zaměřené na vzdělávání v oblasti financování a poskytování finančních prostředků pro projekty, měly jako cíl posílit udržitelný rozvoj NNO. EU také nabízela možnosti pro rychlé zvýšení znalostí organizací o získávání finančních zdrojů a nakládání s nimi, což napomohlo přeorientaci od krátkodobého financování k dlouhodobému plánování a rozvoji (Fagan, 2005, s. 539). Pro nevládní organizace v občanské společnosti je charakteristické vícezdrojové financování. Zdrojem financí bývají veřejné finance a dotační programy. V zemích střední a východní Evropy hraje stát hlavní roli při financování těchto organizací. Přistoupení do EU umožnilo těmto organizacím občanské společnosti získat evropské granty na své projekty. Zhruba 80 % finančních prostředků pro NNO pocházejících z EU je spravováno jednotlivými členskými zeměmi, které poté vybírají konkrétní příjemce dotací na dané projekty. Mnoho organizací získává evropské peníze přes ESF a vnitrostátní operační programy (OP), kde rozhodují vnitrostátní orgány o financování projektů. Tyto orgány koordinují a provedou jednotlivé OP z evropských peněz, které dorazí na národní úroveň (Dohnalová, 2006, s. 40-42).

1.1.6 Europeizace NNO činných ve sféře sociální politiky

Lze zaznamenat, že v akademických výzkumech se autoři obecně častěji zaměřují na europeizaci sociálních politik jako celku než mnou zkoumaného třetího sektoru. Přesto v českém prostředí existuje několik akademických prací, které se zabývají stejným tématem jako tato práce. Hlavním rozdílem jsou použité teoretické rámce a druh zkoumaných neziskových organizací. Poznatky ze shromážděných výzkumů tato práce využije pro pochopení operacionalizace pojmu europeizace v mnou zkoumaném odvětví a aplikaci těchto poznatků na zvolený vzorek následujícího empirického výzkumu této práce.

V rámci práce “Europeizace vybraných nevládních organizací zabývajících se integrační politikou” provedla autorka Aneta Kučerová empirický výzkum, kdy se zaměřuje na to, jak se proces europeizace projevuje v činnosti vybraných českých nevládních organizací, které se specializují na integrační politiku. Hlavním tématem zkoumání jsou tři oblasti spolupráce – finanční zdroje, zapojení organizací do evropských sítí a expertní zdroje. Práce se snaží zjistit, do jaké míry lze mluvit o europeizaci finančních zdrojů a internacionalizaci expertízy u zkoumaných aktérů. Pro cíle této práce bude relevantní především téma europeizace finančních zdrojů. Dle autorky práce, věnovat pozornost otázce europeizace nevládních subjektů má smysl, jelikož se týká účasti občanské společnosti v evropském prostoru a nabízí organizacím nevládního sektoru nové příležitosti a zdroje. Tyto příležitosti dále formují, jak třetí sektor, tak evropské sociální politiky jako celek (Kučerová, 2020).

Práce se zabývala otázkou, jak se europeizace projevuje u vybraných nestátních neziskových organizací v ČR v kontextu vstupu země do Evropské unie, a tudíž potřebné adaptaci na evropské prostředí. Zvláštní pozornost autorka věnovala dvěma hlavními příležitostem spolupráce s EU – čerpání finančních prostředků a navazování vazeb se zahraničními partnery v Evropě. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda se NNO zaměřují pouze na čerpání finančních prostředků EU a distancují se od evropských partnerů, nebo zda se aktivně snaží navazovat kontakty s evropskými organizacemi a využívají EU jako prostředníka pro sdílení expertízy a informací. Dalším záměrem bylo zjistit, zda zkoumané organizace splňují potřebné podmínky pro takovou socializaci a zda jsou vůbec schopné úspěšně se adaptovat a integrovat do evropského prostoru a sítí.

V teoretické rovině se práce opírá o teorii sociálního konstruktivismu, která zkoumá, jak působení sociální struktury ovlivňuje transformaci aktérů. Změny v zájmech, identitách a

preferencích organizací se mohou v průběhu času v důsledku adaptace na sociální realitu měnit. Nestátní neziskové organizace si mohou přivlastnit nové normy a hodnoty prostřednictvím sociálního učení a socializace.

Výsledkem výzkumu bylo, že prostřednictvím čerpání finančních zdrojů, došlo u vybraných nevládních organizací k plné europeizaci. I organizace, které se nezabývají evropskými tématy, čerpají prostředky od EU. Finanční spolupráce nepředstavuje problém a autorka ji vnímá jako důsledek členství ČR v EU. Zároveň výzkum ukázal, že internacionalizace expertních zdrojů probíhá, oproti europeizaci, prostřednictvím finančních zdrojů ne u všech zkoumaných organizací. Konkrétně u organizací, které se věnují pouze lokální činnosti a domácím debatám, kdy se jednalo o čtvrtinu zkoumaného vzorku, nebyla zaznamenána žádná míra internacionalizace. Proto nelze jednoznačně potvrdit, že členství organizací v evropských sítích je důsledkem členství České republiky v EU.

Tato práce rovněž zaznamenala problém, kdy nelze s jistotou tvrdit, že členství nevládních organizací v evropské síti je přímým důsledkem vstupu České republiky do EU. Nicméně při finanční spolupráci je europeizace evidentní a lze říct, že Evropská unie vytvořila podmínky pro vznik evropských zájmových skupin. To je dle autorky dostatečným předpokladem pro členství NNO v evropské síti (Kučerová, 2020).

Další empirické poznatky shromáždila ve své práci “Organizační změny organizací občanské společnosti v závislosti na čerpání dotací z Evropské unie” z roku 2014 autorka Alice Ďurčat'ová a vychází z teoretického předpokladu, že organizace občanské společnosti, které získávají dotace z EU, procházejí určitými organizačními změnami. Práce se rovněž zaměřila na způsoby financování u českých organizací občanské společnosti jako celku. V této oblasti financování je běžné, že organizace využívají více zdrojů. Mezi ty nejdůležitější patří dotační programy a veřejné finance. Ve středních a východních evropských zemích je stát hlavním aktérem při financování organizací občanské společnosti. Evropské fondy se totiž od konce 90. let staly klíčovým zdrojem financování v této oblasti a jsou spravovány a distribuovány státními orgány v souladu s jejich programovými prioritami. Skutečnost, že zhruba 80 % finančních prostředků z EU pro neziskové organizace se dostává do státních rukou, pomáhá státu v této silné roli (Voluntas, 2018). Samotná členská země spravuje velkou část celkového rozpočtu a rozhoduje o přidělení dotací a využití finančních prostředků pro projekty. Díky vstupu východoevropských zemí do EU se o granty pro projekty od institucí EU mohou

přímo ucházet a organizace občanské společnosti mohou těžit z výhod, které přináší členství své země v Unii. (Skovajsa, 2010, s. 144).

V případě, že organizace občanské společnosti získávají finanční prostředky především z vnějších zdrojů jako jsou dotace z EU, musí se lépe přizpůsobit než organizace, které disponují vlastními zdroji. Dle autorky, většina organizací, které získaly dotace, měla v důsledku toho problémy s administrativou a byrokratickými požadavky. Tyto organizace se často musely reorganizovat a zaměstnat nové pracovníky, kteří se věnovali pouze administrativě související s dotacemi. Následkem toho došlo u organizací ke zvýšené profesionalizaci, protože pokud neměly prostředky na najímání externích pracovníků, museli se sami zaměstnanci stát expertem na získávání dotací (Ďurčat'ová, 2014).

Z následného výzkumu tedy vyplývá, že získání dotací z Evropské unie vede k organizačním změnám zejména v organizační struktuře, cílech a způsobu získávání zdrojů u zkoumaných organizací. Prokázalo se tedy, že počet zaměstnanců se organizací v důsledku čerpání mění a cíle se přizpůsobují potřebám projektů. Dále autorka prezentuje doporučení, aby organizace příliš nespolehaly na jediný zdroj financování pro své úspěšné fungování. Také můžeme říci, že dle provedené studie bylo zjištěno, že většina organizací, které čerpají finanční prostředky z evropských fondů, mohla díky těmto prostředkům právě nové zaměstnance na výše zmíněné pozice najmout. Nejčastěji jsou to pracovníci, kteří se věnují realizaci projektů a koordinátoři projektů. Dle výsledků studie, evropské fondy pomohly organizacím přejít od výhradně dobrovolnické činnosti k profesionálně vedeným aktivitám. Autorka dále zmiňuje nutnost zvolit vhodný typ organizace, protože některé právní formy nejsou vhodné pro příjem dotací. Ze studie tedy vyplývá, že při žádosti o dotace je důležité brát v úvahu samotný právní statut organizace, neboť některé typy organizací nejsou pro přijetí dotací vhodné. Jako organizace s ideálním statutem studie uvádí spolek, nadace a nadační fondy a ústavy. Dále je kromě popisu organizace nezbytné prokázat také příslušné zkušenosti žadatele v oblasti projektového zaměření. Na základě tohoto zjištění se budu i já v praktické části dotazovat na právní status organizací ze zkoumaného vzorku. (Ďurčat'ová, 2014)

Další práce "Europeizace vybraných aktérů české sociální politiky" z roku 2013 se rovněž zaměřuje na změny v organizační struktuře neziskových organizací v důsledku europeizace. Autorka Eva Nigová ve své práci zkoumá rozdílné normy, pravidla a přesvědčení mezi českými a zahraničními aktéry v oblasti sociální politiky. Za tímto účelem se zaměřuje nejprve na nesoulad mezi českými odborovými svazy a jejich protějšky z ostatních zemí EU.

Poté se soustředí na nesoulad mezi českými nevládními organizacemi a těmi z jiných členských států EU, které jsou propojeny s evropskou úrovní skrze své eurofederace v případě odborů a nadnárodní sítě v případě nevládních organizací. Práce se primárně zaměřuje na analýzu vztahů mezi těmito aktéry, avšak mimo národní úroveň. Pro kontext mojí práce použijeme získané výsledky zabývající se nevládními organizacemi. V teoretickém uchopení europeizace vychází autorka z teorie institucionalismu racionální volby a popisuje europeizaci domácího prostředí státu prostřednictvím redistribuce zdrojů, čímž se shoduje s předchozími pracemi.

Jako další teoretické koncepty užívá autorka nesoulad jako podmínku europeizace a sociální učení prostřednictvím sdíleného know-how mezi zúčastněnými aktéry.

Autorka vychází z předpokladu, že v europeizačním výzkumu můžeme identifikovat nesoulad norem, pravidel a přesvědčení mezi aktéry, kteří procházejí sociálním učením a těmi, kteří takový proces již absolvovali. To lze dle autorky aplikovat i na české odborové svazy a nevládní organizace, kde se předpokládá nesoulad s jejich kolegy z jiných členských zemí EU. A právě z tohoto nesouladu její práce vycházela.

Ohledně změn u zkoumaných organizací se tato i předchozí práce shodují. Po vstupu České republiky do EU, nebo díky členství v evropských zájmových strukturách, pozorujeme u sledovaných aktérů několik změn. Tyto změny mohou být v organizační struktuře, finančních zdrojích, aktivitách, zájmech, používané argumentaci v jednáních s představiteli státní moci a postojích. V závěru práce je možné pozorovat rozdíl ve výsledku od předchozích prací a má smysl si ho vykládat díky členství zkoumaných organizací v evropské síti “Social Platform”, z které autorka výzkumu vybírala dotazované participanty. Jedním z výsledků výzkumu je shledání nemožnosti prokázat, že mezi sledovanými aktéry a jejich evropskými protějšky existoval nesoulad, protože v podstatě nikdy nebyl přítomen. To je způsobeno tím, že sledovaní aktéři sdíleli stejné cíle a postoje vyplývající z jejich členství v daných evropských zájmových skupinách. Navíc koncept nesouladu se zaměřuje na rovinu celého státu, který je europeizován a u něhož je možné pozorovat změny. Identifikace faktorů ovlivňujících tyto změny byla složitá při vlastní analýze. Proto nebyly změny u sledovaných aktérů vyvolány nesouladem s jejich protějšky z ostatních členských zemí EU (Nigová, 2013).

Právě přítomná socializace do evropských zájmových struktur zkoumaných organizací je tématem dalšího z výsledků výzkumu. Autorka si kladla za cíl zjistit, zda se tyto změny

mohou tomuto členství přisuzovat. Změny, které byly u nevládních organizací zaznamenány, byly výrazné, což autorka přisuzuje sociálnímu učení, a právě důsledku socializace v evropských zájmových strukturách. Zároveň autorka Nigová poznamenává, že socializace do sítí evropských nevládních organizací je u českých organizací dnes více pozorovatelná, protože mnoho z nich se nedávno stalo členy těchto sítí. Dle autorky Europeizace spočívá především v členství v evropských sítích. Vstup do EU příliš vliv na změny neměl, ale pro mnohé organizace byl alespoň impulsem k hledání partnerů z jiných evropských zemí. To potvrzuje fakt výzkumu kolegyně Kučerové, která došla k závěru, že nelze jednoznačně souhlasit, že členství organizací v evropských sítích je důsledkem členství České republiky v EU (Nigová, 2013).

Ze shrnutí empirických studií pro výzkumný záměr vyplývá hned několik faktů. Jedním z nich je důležitost právního statusu organizace, na které závisí šance získání finanční podpory pro NNO. Dalším faktorem ovlivňujícím úspěšné čerpání finančních prostředků je schopnost prokázat zkušenosti žadatele v oblasti cílů daného projektu. Dále výzkumy ukázaly, že nevládní organizace v ČR se díky čerpání finančních zdrojů plně europeizovaly, i když se nezabývají evropskými tématy. Finanční spolupráce s EU je vnímána jako důsledek členství ČR v EU. Vstup ČR do EU umožnil organizacím získávat granty a vytvořil prostor pro vznik evropských zájmových skupin. Velká míra europeizace se projevuje v členství evropských sítích.

Oproti organizacím s vlastními zdroji musí organizace s granty z EU vynalézt značné množství zdrojů a energie na splnění podmínek tohoto financování. Výzkum ukazuje, že tyto organizace často měly problémy s administrativou a musely se reorganizovat. To vedlo ke zvýšené profesionalizaci, protože zaměstnanci se stali expertem na získávání dotací. V návaznosti na toto tvrzení se doporučuje, aby organizace nezávisely na jediném zdroji financování a zohlednily striktní požadavky grantů již při založení.

Organizace zaměřené pouze na lokální činnosti nezaznamenaly žádnou internacionalizaci, tudíž ani členství v evropských sítích.

2 Výzkumný rámec

2.1 Teoretický rámec práce

V následující kapitole se zaměřím na konkrétní teoretické koncepty, ze kterých bude vycházet výzkum této práce. Mnou zkoumané odvětví nevládních organizací je tématem, které stále zanechává určitou míru prostoru pro další výzkumy. Dle Císaře dochází k dlouhodobému podceňování právě ve výzkumu v oblasti “politics”, tedy vztahů mezi aktéry a jejich interakcí (Císař, 2005, s. 214-231). Z tohoto důvodu existuje zjevná potřeba vyrovnat se s výzkumnými otázkami týkající se politických aktérů, zejména nestátních aktérů, kteří působí v prostředí, které je stále více komplexní a víceúrovňové, což je dáno tlakem evropské integrace (Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšej, Suchý, 2006).

Vzorek NNO vybraných pro účel této práce je záměrně hraničním případem mezi domácími aktéry, jedná se tedy o menší NNO, které jsou mimo nadnárodní struktury. Tudíž vycházím z předpokladu, že u nich nedochází k aktivitě v evropských sítích. Další východisko je z teorie autorky Boroňské-Hryniewiecké, která se zaměřuje na nestátní aktéry v Evropské unii a tvrdí, že většina těchto aktérů byla vytvořena v členských státech a vyznačuje se národními specifiky, které se odrážejí v jejich činnosti a struktuře. Tito aktéři jsou zvyklí působit v rámci své domácí sféry, řídit se známými vzorci pro dosažení svých zájmů, reagovat pouze na několik zúčastněných stran a dosahovat očekávaných politických výsledků. To znamená, že tito aktéři se často neangažují v evropské politice, ačkoli jsou v Evropské unii aktivní (Borońska-Hryniewiecka, 2011).

2.1.1 Operacionalizace pojmu europeizace

Adrienne Héritier je politoložka, která se zabývá europeizací a vytvořila koncept tří přístupů k tomuto jevu. První přístup spojuje europeizaci s evropskou integrací a přenosem pravomocí z národní na supranacionální úroveň. Druhý přístup vidí europeizaci jako impuls pro domácí politické aktéry, kteří se snaží využít opatření EU k posílení své pozice a dosažení vlastních cílů.

“Europeizace poskytuje nové regulační impulsy, které mohou pomoci překonat národní bloky v oblasti politiky a zavést nové politické a institucionální inovace. Z tohoto důvodu se europeizace stává katalyzátorem pro přizpůsobení se novým podmínkám a pro vytváření nových politických řešení na evropské úrovni.” (Héritier, 2005). Tento minimalistický přístup Héritier zdůrazňuje proto, že europeizace může být účinná, aniž by byla příliš nákladná nebo by měla negativní dopady na národní politiky a instituce.

Tato práce vnímá jako regulační impuls z výše zmíněné teorie právě finanční prostředky, kdy impulsem je motivace tyto prostředky čerpat. Autoři Jacquot a Woll popisují využití těchto prostředků jako "strategické", kdy je cíl jasně definován a vědomě sledován s účelem ovlivnění konkrétního politického rozhodnutí nebo zvýšení schopnosti jednat v politickém procesu. Tento mechanismus se může vztahovat na širokou škálu aktérů na národní i nadnárodní úrovni, včetně vládních i nevládních organizací. S rozšířením kompetencí EU se otevírá prostor pro větší počet aktérů. Autoři tvrdí, že při "strategickém členění" zdrojů EU, může na makro úrovni znamenat, že některé státy mají větší přístup k určitým zdrojům moci než jiné (Jacquot, Woll, 2003).

Autoři Verschraegen, Vanhercke, Verpoorten reagují novým mikro přístupem, kdy se zaměřují na proces, kdy Evropský sociální fond (ESF) ovlivňuje domácí politiku prostřednictvím strategického využití ESF domácími aktéry. Tento proces se týká transformace zdrojů EU do politické praxe s cílem sledovat konkrétní cíle. Tento mikro-přístup se soustředí na detailní analýzu interakcí mezi různými aktéry jako jsou politické strany, vládní úředníci a nevládní organizace, a na to, jak se tyto interakce projevují v konkrétních politických rozhodnutích.

Verschraegen, Vanhercke, Verpoorten se v této teorii nezmiňují o konkrétních politických rozhodnutích, která by byla ovlivněna interakcí mezi ESF a domácími aktéry. Namísto toho se věnují teoretickému popisu procesu, kdy ESF ovlivňuje domácí politiku prostřednictvím

strategického využití ESF domácími aktéry s cílem sledovat konkrétní cíl. A právě cílem této práce je prostřednictvím dané teorie prozkoumat u příslušných organizací konkrétní rozhodnutí ovlivněná těmito interakcemi. Jako konkrétní cíl v kontextu sociálních politik sleduje EU přetvoření se v sociálněji Evropu. Dle autorů Graziana a Polverari z návrhu Evropské komise na programové období 2021–2027 vyplývá, že cílem EU by měl být větší sociální dopad. EK dále specifikuje, že tohoto cíle chce dosáhnout prostřednictvím směřování více zdrojů na systematické financování sociálního začlenění a opatření na zmírnění nepříznivých životních okolností. A tedy skrze Fondy politiky soudržnosti EU dosáhnout přeorientování politik EU na sociálněji Evropu (Graziano, Polverari, 2020, s. 167-179).

Tato práce tedy pracuje s pojmem europeizace jako impulsem, kdy takovým podnětem je motivace čerpání finančních prostředků ze zdrojů EU. Následkem tohoto čerpání dochází ke změnám ve strukturách zkoumaných organizací. Míra těchto změn závisí na míře tzv. "misfitu" neboli nesouladu. Výzkumníci Börzel a Risse ve své studii zdůrazňují důležitost tohoto "misfitu" jako neodmyslitelné součásti europeizace, tedy nutnosti určitého rozdílu. Avšak tento rozdíl není nutně podmínkou pro domácí změnu. Čím menší shoda mezi procesy, politikami a institucemi na evropské a domácí úrovni, tím větší je adaptační tlak (Börzel a Risse, 2003). Důsledkem toho musí dojít k adaptaci na nové prostředí, které mohou znamenat změny cílů a způsobů, jakými aktéři, v tomto případě neziskové organizace, prosazují své zájmy. Pokud přemýšlíme o tom, jak europeizace působí z pozice impulsu ke změně, můžeme pozorovat u zkoumaných aktérů změny ve strategiích, organizačních vzorcích a modelech chování. Vícerozměrné prostředí nabízí větší příležitosti, ale zároveň vyžaduje složitější fungování a strategie aktérů. V neziskových organizacích může dojít ke změně vnitřní struktury nebo způsobu prosazování jejich zájmů v důsledku evropské integrace (Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšejja, Suchý, 2006).

Teorie adaptačních tlaků od Börzela a Risse se zaměřuje na to, jak evropská integrace vytváří tlaky na národní politické systémy k přizpůsobení se evropským normám a hodnotám. Tyto tlaky mohou být vnímány jako adaptivní, kdy se národní politické systémy přizpůsobují novým požadavkům evropské integrace. Obdobně se tlaky projevují jako konfliktní, kdy národní politické systémy a evropská integrace jsou v rozporu.

Dále autoři této teorie tvrdí, že tyto adaptační tlaky jsou důležité pro proces evropské integrace, protože pomáhají usnadnit harmonizaci národních politických systémů s evropskými standardy a hodnotami.

Radaelli tvrdí, že adaptační tlak je pouze formou donucení a vymáhání. Pokud se toto tvrzení vezme jako základ, tak lze tlak zařadit do kategorií pouze tehdy, kdy je na domácí úrovni aplikován tvrdý a násilný impuls, který vynucuje adaptaci. Kategorie adaptačního tlaku by pak mohly být rozlišeny na základě intenzity daného impulsu. Donucení se může objevit zejména tehdy, když jsou aktéři v nerovné mocenské pozici, kdy Evropská unie působí vertikálně shora dolů a členské státy jsou podřízeny EU. Tvrdé nástroje by měly být spojeny se sankčními mechanismy, aby bylo možné jejich vynucování (Radaelli, 2000, s. 18). Tato práce vnímá adaptační tlaky vyvíjeny na zkoumané NNO jako soft mechanismy a vychází z principu kladení určité podmínky, která funguje na základě principu vzájemnosti, kdy jsou určité výhody a benefity EU podmíněny splněním určitých podmínek. K těmto pozitivním pobídkám patří nejen technická a finanční podpora, ale také prohloubení spolupráce v některé konkrétní oblasti (McDonagh, 2008, s. 1-30).

Vztah podmíněnosti a nevládních organizací se může vyskytovat v různých oblastech, kde jsou NNO příjemci finanční podpory od různých dárců. V některých případech mohou být peníze poskytovány za určitých podmínek, příkladem je dodržování lidských práv, prosazování demokracie nebo ochrana životního prostředí.

Je zbytečné opakovat, že pomoc nikdy nebyla poskytována bezpodmínečně. Nové podmínky se liší od těch dřívějších v rozsahu a způsobu, jakým zasahují do domácího rozhodování (Stokke 1995, s. 163). V konkrétním případě této práce se jedná o splnění podmínek pro čerpání finančních prostředků z EU.

V této práci je europeizace operacionalizovaná jako proces transformace zdrojů EU do politické praxe, který je motivován čerpáním finančních prostředků ze zdrojů EU. Tento proces je realizován prostřednictvím strategického využití těchto prostředků domácími aktéry. Zájmem EU je sledovat konkrétní cíle jako je například přetvoření se v sociálněji Evropu. Europeizace také zahrnuje nutnost adaptace na nové prostředí a změny cílů, strategií a modelů chování u aktérů jako jsou politické strany, vládní úředníci a nevládní organizace. Míra změn závisí na míře "misfitu", tedy nesouladu mezi zdroji EU a politickou praxí.

Konkrétněji je operacionalizace pojmu "europeizace" v kontextu zkoumaných NNO vnímána tak, že zkoumané NNO budou motivovány potenciálním čerpáním finančních prostředků ze zdrojů EU, které použijí pro realizaci svých projektů a aktivit a pomohou se přiblížit cíli sociálněji EU. Proces europeizace v malých NNO by také zahrnoval nutnost adaptace na

nové prostředí a změny cílů, strategií a modelů chování u aktérů a profesionalizaci jejich týmů. Míra změn by závisela na míře "misfitu" mezi zdroji EU a politickou praxí v rámci malých NNO, tedy na schopnosti co nejefektivněji splnit podmínky pro čerpání finančních zdrojů z EU.

Díky zmíněnému nesouladu bude tato práce zkoumat reakci na vliv europeizace u mnou zkoumaného vzorku. Pro teoretické uchopení této reakce využije odborný koncept autora Radaelliho, který se zaměřuje na kategorizaci možných dopadů procesu europeizace. Radaelli shrnuje čtyři kategorie dopadů, které se mohou v rámci procesu europeizace projevit.

Absorpce neboli absorption je první kategorií, která se týká začleňování evropských politik do domácích struktur a národních států. Tento proces může probíhat bez většího tlaku na změny procesů, politik a institucí, což v konečném důsledku vede k nízké míře změn na národní úrovni. Druhý přístup je označován jako "transformation" nebo také transformace, při které je pod vlivem europeizace realizována zásadní změna v národních politických strukturách. Tento proces zahrnuje adaptaci na nové evropské normy a hodnoty, které jsou následně implementovány do národních politických struktur. Třetí kategorií je "inertia" neboli nehybnost, což se týká situace, kdy národní politické struktury nereagují na odlišnosti procesů a systému členského státu od evropských standardů. To v konečném důsledku může vést k nedostatečnému přizpůsobení se novým evropským požadavkům a tím k nízké míře změn na národní úrovni. Retrenchment, tedy omezení, je čtvrtou a poslední kategorií, kdy tlaky integračních procesů EU mohou vyvolat negativní odezvu domácích aktérů a vést k negativnímu hodnocení europeizace. To může mít různé formy jako například národní odpor vůči evropským politikám nebo odmítnutí evropských norem a hodnot (Radaelli, 2000). Tato teorie nabízí ucelený pohled na možné dopady procesu europeizace a může sloužit jako užitečný nástroj při posuzování vlivu evropských politik na národní politické struktury.

Dle autorů Fialy, Hlouška, Pitrové, Pšej, Suchého je v mnou zkoumaném neziskovém sektoru důležité zahrnout i negativní reakce na europeizaci, protože pro politické aktéry je adaptace a vytvoření obranných mechanismů stejně tak důležité jako pozitivní reakce na tlaky evropské integrace. Konkrétně řečeno, teorie o negativních reakcích na europeizační tlaky se zaměřuje na analýzu odpovědí neziskového sektoru na proces europeizace. Podle této teorie jsou negativní reakce na europeizaci způsobeny ztrátou suverenity národních států a rostoucími požadavky na transparentnost a odpovědnost (Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšej, Suchý, 2006).

Jedním z možných obranných mechanismů je přijetí a adaptace evropských norem a hodnot. V tomto případě se neziskový sektor snaží uplatňovat evropské standardy v národním kontextu, aby si udržel svou relevanci a vliv v politickém procesu. Tento přístup je v souladu s teorií o transformaci Claudia Radaelliho, kterou jsem výše popsala.

Zároveň jedním z negativních obranných mechanismů je odmítnutí evropských norem a hodnot, což může být spojeno s národním odporem vůči evropským politikám. Tento přístup odpovídá teorii o retrenchmentu, tedy omezení, která také vychází z Radaelliho teorie. Zatímco některé organizace mohou být ochotny přijmout evropské normy a hodnoty, jiné organizace se mohou snažit tyto normy a hodnoty odmítnout a bránit svou národní identitu a suverenitu. Celkově tedy tato teorie ukazuje, že negativní reakce na europeizaci jsou součástí komplexního procesu přizpůsobování se novým evropským standardům a hodnotám a musí být brány v potaz při posuzování dopadů europeizace (Fiala, Hloušek, Pitrová, Pšeja, Suchý, 2006). Následující výzkum si klade za cíl zjistit, zda se některé z těchto negativních reakcí projevují i u mnou zkoumaných organizací.

Z tohoto shrnutí vyplývá, že se práce bude zabývat zkoumáním dopadů europeizace na zkoumané NNO. Bude fungovat jako pomoc pro uchopení výsledků empirické studie aplikované dle teoretického konceptu Claudia Radaelliho, který rozlišuje čtyři kategorie dopadů: absorpce, transformace, nehybnost a omezení. Tyto způsoby se liší podle toho, jak moc jsou zkoumaní aktéři ochotní a schopní přijímat a provádět evropské politiky a zákony. Tento koncept bude nápomocný pro formulaci dopadů europeizace na zkoumané aktéry.

3 Metodologie práce

3.1 Obecná charakteristika postupů výzkumu

Kvalitativní výzkum může být podle některých metodologů vnímán pouze jako doplněk ke kvantitativním výzkumným strategiím, zatímco podle jiných autorů je to odlišný přístup a vyhraněná pozice výzkumného paradigmatu, který se liší od jednotného a přírodovědně orientovaného přístupu k vědě (Hendl, 2005, s. 49-55).

Výzkum této práce se zaměřuje na hloubku věci a postoje zkoumaného vzorku, proto jsou v této práci použité principy kvalitativního výzkumu. Pro získání dat z 12 dotazovaných organizací využívám dotazníkové šetření na jehož základě později použiji polostrukturovaný rozhovor. V rámci metodologie této práce budu tedy vycházet z kvalitativního dotazníkového šetření podpořeného prohlubující doplňkovou metodou polostrukturovaného rozhovoru.

Pro úspěšné splnění cíle mé práce jsem zvolila kvalitativní metodu výzkumu. Teoretickou část jsem opírala o odbornou literaturu a vědecké články. Pro výzkum jsem vybrala specifický vzorek neziskových organizací, které se zaměřují na integraci dětí z dětských domovů do společnosti. Tyto organizace byly vybrány prostřednictvím platformy "Platforma do dospělosti", která zahrnuje 24 takových organizací v ČR. Zkoumaný vzorek byl záměrně vybrán jako hraniční případ mezi domácími aktéry a vyloučeny byly organizace, které mají jiné zaměření. Celkový počet neziskových organizací v ČR je přibližně 147 000 (CZSO, 2022). Zkoumané organizace se liší v řízení, plánování projektů a financování, což umožňuje výzkumu pokrýt širší spektrum typologií zkoumaných aktérů. Kromě odborné literatury a vědeckých článků jsem jako další zdroj informací využila data získaná prostřednictvím empirického šetření. Tato data jsem porovnávala se svými hypotézami, čímž jsem ověřila jejich platnost a zodpověděla výzkumné otázky.

Pro dotazování respondentů jsem zvolila elektronickou poštu a metodu dotazníkového šetření. Předem jsem sestavila okruh uzavřených a otevřených otázek, který je uveden v přílohách práce. Dotazníkové šetření prostřednictvím elektronické pošty umožnilo respondentům více času na přemýšlení o svých odpovědích, což vedlo ke zvýšení relevance předložených závěrů.

Dotazníkové šetření je často používanou metodou sběru dat, protože je relativně nenáročné na čas a finance a vyžaduje menší počet výzkumníků. Dotazníky lze také opakovaně použít a poskytnou nám určitou míru anonymity.

Nicméně použití dotazníků může mít určitá rizika, jakými jsou měření názorů a postojů místo skutečného chování. Lidé mohou být ovlivněni společenským tlakem a odpovědi mohou být zkreslené kvůli dobrovolnosti odpovědi. I přesto si však tento typ výzkumu nadále vybírá největší procento autorů výzkumných prací.

Při provádění dotazníkového šetření je důležité věnovat pozornost všem etapám v průběhu celého procesu, včetně přípravy dotazníkového šetření, zpracování a analýzy dat a interpretace a prezentace výsledků (Kreisllová, 2008). Příprava dotazníkového šetření je klíčová etapa v celém procesu výzkumu. Nejprve je třeba jasně formulovat problém (co nevíme) a cíl výzkumu (co chceme dotazníkem zjistit). Dále je vhodné prostudovat relevantní literaturu a porovnat s předchozími studii. Může být užitečné použít již existující dotazníky a kontaktovat autory předchozích studií. Pokud se tato fáze podcení, mohou být výsledky dotazníkového šetření nesprávné nebo nevhodné pro daný výzkum. Správná formulace otázek v dotazníku zahrnuje ptát se pouze na nezbytné informace pro splnění cíle výzkumu, používat neutrální jazyk a vyhnout se slovům, která by mohla být považována za neobjektivní nebo urážlivá. Je důležité respektovat dobrovolnost účasti respondentů a vyhnout se dvojitým negacím, žargonu, zkratkám, dlouhým nebo vnořeným otázkám, aby se minimalizovalo zkreslení výsledků v důsledku nesprávně formulovaných otázek (Widlhelmut, 2009). Elektronické dotazování je rychlá a ekonomická metoda sběru dat prostřednictvím internetu. Respondenti vyplňují dotazník na webových stránkách online nebo přes odkaz v elektronické poště. Tato metoda umožňuje přikládání dovysvětlujících obrázků a eliminuje potřebu přepisování dat. Nevýhodou je nutnost přístupu k technologiím a omezení na část populace s minimální počítačovou gramotností. Reakce respondentů mohou být také pomalejší (Kreisllová, 2008).

V rámci empirického šetření této práce jsem následně pokračovala prohlubující doplňkovou metodou polostrukturovaného rozhovoru. Polostrukturované rozhovory jsou mezi strukturovanými a nestrukturovanými rozhovory. Mají předem daný soubor témat a volně přidružených otázek, ale pořadí, formulace a volba slov může být upravena a některé otázky mohou být vynechány nebo přidány. Při použití metody polostrukturovaného kvalitativního rozhovoru je nutné vytvořit návod k rozhovoru, vést rozhovor, zaznamenat data a vyhodnotit

je. Při tvorbě návodu je důležité určit podstatu a cíle studie, stejně tak je vhodné i nastínit hlavní témata (Wildhelmut a Zhang, 2009).

Berg (2001) rozlišuje čtyři základní typy otázek v rozhovorech: základní otázky, dodatečné otázky, jednorázové otázky a zkoumavé otázky. Základní otázky slouží k získání klíčových informací týkajících se tématu výzkumu. Dodatečné otázky jsou rovnocenné se základními otázkami a mohou být použity k zjištění reliability odpovědí a ověření pochopení otázky respondentem. Jednorázové otázky slouží k vytvoření vztahu mezi tazatelem a respondentem a mohou pomoci nastavit tempo rozhovoru nebo změnit téma. Zkoumané otázky mají za úkol rozvinout odpovědi respondenta na položené otázky a získat více informací na specifické téma. Berg také uvádí tři problematické typy otázek, které by se neměly používat v rozhovorech: otázky působící rozcitlivění, dvouhlavé otázky a otázky s více než jedním významem. Tyto otázky mohou způsobit změnu toku rozhovoru nebo narušit výzkumný proces. Příprava rozhovoru zahrnuje výběr místa a dohodnutí času, případně instalaci nahrávacího zařízení. Rozhovor by měl obsahovat úvod, warmup, hlavní rozhovor, cool-off a closure. Tazatel by měl být neutrální a dávat pozor na svůj tón hlasu. Po rozhovoru následuje transkripce a částečný přepis je obvykle doporučený kvůli časové náročnosti. Polostrukturované rozhovory jsou užitečnou metodou pro sběr dat a je důležité mít připravený a pretestovaný návod (Berg, 2001, s. 222–231).

3.2 Volba vzorku

Pro rozlišení neziskových organizací v ČR není dostupná jednoznačná typologie. V této práci je vzorek organizací volen na základě předmětu jejich činnosti. V České republice se využívá rozdělení neziskových organizací "Classification of the Purposes of Non-Profit Institutions Serving Households (COPNI)", jež obsahuje devět skupin činností.

COPNI je klasifikace účelů neziskových organizací. Byla vyvinuta Organizací spojených národů (OSN) v roce 1996 a používá se pro mezinárodní srovnávání dat v oblasti neziskového sektoru. Tato klasifikace se zaměřuje na účel neziskových organizací, nikoli na jejich právní formy nebo jejich financování.

V České republice začal Český statistický úřad používat tuto klasifikaci v roce 2002. COPNI-CZ (národní verze klasifikace) zahrnuje devět skupin činností neziskových organizací: bydlení, zdraví, rekreace a kultura, vzdělávání, sociální péče, náboženství, politické strany, odborové a profesní organizace, ochrana životního prostředí a další služby. Tato klasifikace umožňuje porovnávat data o neziskových organizacích z různých zdrojů a vytvářet srovnání mezi zeměmi.

Vzorek této práce spadá do COPNI-CZ s podtitulem zaměření činnosti na sociální péči. Jedná se o jednu z devíti skupin činností neziskových organizací. Sociální péče podle této klasifikace zahrnuje služby spojené s péčí o osoby se zdravotním postižením včetně služeb osobní asistence, pečovatelských služeb, rehabilitačních služeb, hospicové péče a dalších podobných služeb. Dále k této skupině patří sociální služby poskytované lidem v nouzi, mezi které spadají azylové domy, ubytovny pro bezdomovce, krizová centra a podobně. Celkově lze říct, že sociální péče zahrnuje široké spektrum služeb poskytovaných neziskovými organizacemi, které mají za cíl pomáhat lidem v nouzi. V kontextu této práce se jedná o NNO zaměřené na poskytování služeb dětem v institucionální péči. A to konkrétně organizacím, které sdružuje "Platforma do dospělosti". Pod tuto platformu spadá 24 organizací z různých regionů v ČR se stejným zaměřením, a to začleněním dětí z institucionální péče do běžného života.

3.3 Konkrétní charakteristika postupů výzkumu

Výzkum se zaměřuje na analýzu míry europeizace vybraného souboru neziskových organizací. Toto zaměření je motivováno potřebou odpovědět na otázky, které se týkají politických aktérů, zejména nestátních aktérů, a jejich činnosti v prostředí, které je stále více komplexní a víceúrovňové v důsledku tlaku evropské integrace. Tento tlak na evropskou integraci může mít dopad na finanční zdroje a strukturu neziskových organizací. V následující části se snažím zodpovědět otázku, zda je čerpání finančních prostředků z EU dostatečným impulsem pro europeizaci. A zda v důsledku adaptačních tlaků dochází k větší míře europeizace u zkoumaných organizací.

Cíl: Prostřednictvím platformy "Platforma do dospělosti" zjistit vliv europeizace na NNO v ČR s konkrétním zaměřením na inkluzi dětí z DD do společnosti. Pro přesnost výzkumu byly záměrně vybrány organizace lišící se strukturou, velikostí a právním statutem.

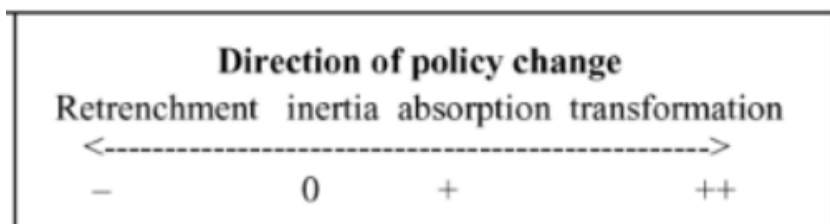
Výzkumná otázka: Je čerpání finančních zdrojů z EU pro rozsahem menší NNO se sociálním zaměřením dostatečnou motivací k europeizaci?

Výše zmíněné výzkumy ukázaly, že NNO v ČR se díky čerpání finančních zdrojů plně europeizovaly, i když se nezabývaly evropskými tématy. Tato práce si klade za cíl prozkoumat, zda mají zkoumané organizace vůbec motivaci k čerpání finančních zdrojů z EU. Proto byl zkoumaný vzorek neziskových organizací záměrně vybrán jako hraniční případ mezi domácími aktéry.

Podotázka: Dochází v důsledku případného čerpání ke změnám u zkoumaných organizací?

Empirické výzkumy došly k závěru, že ke změnám dochází. Následující výzkum bude zjišťovat, zda ke změnám v důsledku čerpání finančních prostředků z EU dochází i u organizací, které mohou být považovány jako hraniční vzorek a které za předpokladu splnění 1. hypotézy nejsou v evropských sítích. Čerpání finančních prostředků z EU způsobuje změny v organizacích, kde míra změn závisí na míře "misfitu" mezi procesy a politikami na evropské a domácí úrovni. Tento nesoulad je neodmyslitelnou součástí europeizace. Platí, že čím větší je rozdíl, tím větší je vyvíjený adaptační tlak. To znamená, že organizace musí přizpůsobit své cíle a způsoby prosazování zájmů novému prostředí. Pro pojmenování a teoretické uchopení výsledných dat určení, dále jakou míru europeizace takové přizpůsobení přináší, použije tato práce v závěru koncept čtyř možných reakcí na europeizaci dle konceptu

Claudia Radaelliho (absorpce, transformace, omezení, nehybnost). Reakci na vzniklý adaptační tlak principem transformace tato práce hodnotí jako pozitivní europeizaci zkoumané NNO s potenciálem pro její další rozvoj. Reakce absorpcí je vnímána jako pozitivní europeizace dané NNO s menší mírou potenciálu do budoucna. Reakce nehybností je vnímána jako neutrální reakce na europeizaci a reakce omezením je vnímána jako negativní reakce na europeizaci.

Radaelli, 2003

Platnost následujících hypotéz je za prvé testována pomocí informací získaných ze sekundární literatury a za druhé především z dat, která pocházejí z provedeného dotazníkového šetření. Hypotézy jsou následující:

1. Hypotéza: Výběr zkoumaného vzorku neziskových organizací jako hraničního případu mezi domácími aktéry vede k absenci aktivity v evropských sítích, protože tyto organizace jsou většinou vytvořeny v členských státech a vyznačují se národními specifiky. To se odráží v jejich činnosti a struktuře, což znamená, že jsou zvyklé působit v rámci své domácí sféry, reagovat pouze na několik zúčastněných stran a dosahovat očekávaných politických výsledků.

Díky volbě hraničního zkoumaného vzorku předpokládáme, že u těchto NNO nedochází k aktivitě v evropských sítích. Tento předpoklad vychází z teorie autorky Boroňské-Hryniewiecké, která tvrdí, že většina nestátních aktérů v Evropské unii byla vytvořena v členských státech a vyznačuje se národními specifiky, které se odrážejí v jejich činnosti a struktuře. Tito aktéři jsou zvyklí působit v rámci své domácí sféry, reagovat pouze na několik zúčastněných stran a dosahovat očekávaných politických výsledků, a proto se často neangažují v evropské politice, i když jsou v EU aktivní (Boroňska-Hryniewiecka, 2011).

2. Hypotéza: Zkoumané organizace, které čerpají finanční prostředky ze zdrojů EU, provádějí i další kroky k europeizaci svých činností a strategií než organizace, které nečerpají žádné evropské finanční prostředky.

Chápeme-li europeizaci jako impuls pramenící z motivace k čerpání finančních zdrojů, který vede k potenciální změně, můžeme u zkoumaných NNO sledovat proměnu strategií, organizačních vzorců a modelů chování. U organizací motivovaných čerpáním finančních prostředků očekáváme reakci na europeizaci v podobě transformace, případně absorpce. U organizací, které těchto prostředků nevyužívají, předpokládáme, při absenci jevu čerpání financí z EU, reakce na europeizaci omezením nebo nehybností.

K výše zmíněným hypotézám a odpovědím na výzkumné otázky dojdou prostřednictvím kvalitativního dotazníkového šetření doplněného polostrukturovanými rozhovory, které budou příležitostí zjistit i informace mimo okruh kladených otázek v dotazníku.

Tuto metodu použiji především kvůli její flexibilitě a možnosti úpravy otázek během rozhovoru podle odpovědí účastníka a možnosti přizpůsobení se průběhu rozhovoru.

Dalším krokem bude identifikace nastalých změn v důsledku čerpání finančních prostředků. Zde budou výsledky více variabilní. V konkrétním případě této práce je zmiňovaným nesouladem (misfitem) a následnými adaptační tlaky rozuměno splnění podmínek pro čerpání finančních prostředků z EU. V takových případech se jedná o podmínku, kdy je podpora podmíněna plněním určitých kritérií a následně kritérií, která určují míru adaptačních tlaků, jež jsou založena na míře nesouladu. Podmínka může být pro nevládní organizace klíčovým faktorem při plánování a realizaci jejich projektů, kdy jsou finanční prostředky podmíněny splněním daných kritérií. Tyto podmínky musí být zahrnuty do plánu projektu, na který se finanční podpora žádá. Avšak pro některé organizace může být obtížné je naplnit, a to může vést k omezení přístupu finanční podpory. Pokud jsou podmínky nejasné nebo neladí se zásadami a hodnotami organizace, může nastat konflikt mezi oběma stranami. Z empirických studií vyplývá, že podmínky úspěšné europeizace organizace závisí na řadě faktorů, včetně právního statusu organizace, zkušeností v oblasti projektového řízení, schopnosti navázat kontakty a partnerství, transparentnosti vedení, inovativnosti a přizpůsobivosti novým trendům a výzvám. Za vhodný právní status organizací jsou považována občanská sdružení (spolky) a jejich organizační složky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti,

církve a náboženské společnosti a jejich účelová zařízení. Tyto faktory bude u zkoumaného vzorku následný výzkum také identifikovat.

Dále se tato metodologická část zaměří na konkrétní identifikaci možných reakcí na adaptační tlaky europeizace v kontextu tohoto výzkumu. Pro pojmenování těchto reakcí použiji výše zmíněné čtyři přístupy Claudia Radaelliho (absorpce, transformace, omezení, nehybnost). Reakce absorpcí bude identifikována, pokud zkoumané NNO aktivně a dobrovolně přijaly evropské politiky a právní předpisy a aplikovaly je na své vlastní aktivity a administrativní procesy. Aktivní a dobrovolné přijetí evropských politik, právních předpisů a jejich aplikování na vlastní aktivity, dále administrativní procesy může být realizováno například tím, že organizace se aktivně podílí na projektech financovaných z evropských zdrojů a přijímá evropské standardy pro jejich realizaci, přizpůsobuje se evropským právním předpisům a normám, vytváří svůj vlastní plán pro implementaci evropských politik do svého interního řízení a účastní se evropských fór a konferencí za účelem získání nových informací a poznatků.

Absorpce evropských standardů a norem znamená, že organizace se snaží upravit své postupy a chování tak, aby byly v souladu s evropskými standardy a normami, ale nemusí nutně vést k hlubší změně samotné organizace. Na druhé straně, transformace zahrnuje hlubší změny organizace s cílem lépe odpovídat evropským standardům a normám, a to nejen v oblasti konkrétního projektu nebo čerpání finančních prostředků z EU, ale jako součást celkového postupu organizace. Transformace se tak zaměřuje na změny v postojích a chování organizace jako celku, nikoli pouze na specifické projekty či čerpání finančních prostředků z EU.

Transformace se v našem případě může týkat změny postojů a chování zkoumaných NNO v reakci na evropské politiky a předpisy týkající se využívání finančních prostředků EU. Pokud organizace nejsou schopny plně se přizpůsobit evropským standardům a normám a aplikovat je na své vlastní aktivity a administrativní procesy, mohou být vystaveny tlaku a výzvám, které by mohly vést ke změně jejich postojů a chování. Transformace může zahrnovat například podporu ze strany organizace při implementaci evropských standardů a postupů prostřednictvím evropských sítí, vytvoření nových partnerství s evropskými organizacemi, zapojení do evropských projektů nebo využití dalších zdrojů, které by mohly pomoci organizacím přizpůsobit se evropským standardům a normám.

Princip nehybnosti znamená, že organizace neprojevuje zájem o evropské standardy a normy, ani je neuplatňuje ve svých aktivitách a administrativních procesech. Tento princip se tedy vztahuje k organizacím, které nevykazují ani přizpůsobení, ani transformaci v souladu s evropskými standardy a normami. Organizace, které jsou lhostejné k evropským standardům a normám, nedělají nic, aby se s nimi seznámily a neupravují své postupy a chování, aby s nimi byly v souladu. Toto je tedy opakem jak přizpůsobení, tak transformace.

Organizace, které jsou lhostejné k evropským standardům a normám, mohou i přesto čerpat finanční prostředky z EU. Nicméně, pokud organizace neprojevuje zájem o evropské standardy a normy a neuplatňuje je ve svých aktivitách a administrativních procesech, může to mít negativní dopad na kvalitu a efektivitu projektů, které organizace provádí. Nízká úroveň přizpůsobení a transformace může vést k neúspěšnému využití finančních prostředků a snížení možností získat další finanční podporu z EU v budoucnosti. Na rozdíl od toho, reakce omezením znamená, že organizace se snaží minimalizovat dopad evropských standardů a norem na své aktivity a administrativní procesy, ale stále se s nimi nějakým způsobem potýká.

V obou případech se organizace neangažuje aktivně v přijímání evropských standardů a norem, ale zatímco v případě reakce nehybností organizace nevěnuje těmto standardům a normám pozornost a nedodržuje je, v případě reakce omezením se organizace snaží alespoň minimalizovat jejich dopad na své aktivity. Oba přístupy mohou mít negativní dopad na úspěšnost projektů organizace financovaných z EU a mohou vést k omezení přístupu organizace k dalším finančním prostředkům z EU.

Reakce omezením tedy znamená, že organizace se snaží zmírnit dopad evropských standardů a norem na své aktivity a administrativní procesy. To znamená, že cílem organizace je se vyhybat dodržování evropských standardů a norem, pokud to není nezbytně nutné, například kvůli požadavkům poskytovatelů finančních prostředků. Organizace tak může učinit, aby minimalizovala náklady a byrokracii spojenou s dodržováním stanovených standardů a norem. To může mít za následek, že organizace bude mít omezený přístup k dalším finančním prostředkům z EU, protože nebudou splňovat požadavky na účast v programech financovaných EU.

Konkrétním příkladem reakce omezením může být situace, kdy organizace přijímá finanční prostředky z EU, ale snaží se minimalizovat dodržování evropských standardů a norem.

Vhodným příkladem je používání vlastních interních pravidel a postupů, které se neliší příliš od stávajících. Tento fakt může vést k nedostatečnému plnění požadavků pro financování projektů z EU, neboť evropské standardy a normy mohou být náročnější než interní pravidla a postupy organizace. Tento přístup také může vést k tomu, že organizace nevyužije plně potenciál finančních prostředků z EU a nemůže dosáhnout maximálního přínosu pro své cíle a členy.

Posledním krokem v následujícím výzkumu bude ověření, zda nevládní organizace využívají dostupné evropské finanční prostředky k podrobení se procesu europeizace. Poté bude zkoumána účast vybraných nevládních organizací v evropských (mezinárodních) sítích a zda se dá potvrdit hypotéza o tom, že tyto organizace nejsou zapojeny do těchto struktur.

Zároveň jsem si vědoma limity tohoto výzkumu, a to především v důsledku zkoumaného velikosti vzorku. Přesto věřím, že jeho smysluplnost je díky různorodosti zkoumaných aktérů zachována.

4 Platforma Do dospělosti

Platforma Do dospělosti vznikla v roce 2021 jako spolupráce Letního domu, z. ú., organizací Mimo domov, z. s., Nadačního fondu Krok domů a projektu Symbios – sdílené bydlení Brno. Jejím hlavním úkolem je propojovat 25 organizací z různých krajů ČR, které poskytují podporu a rozvoj mladým lidem se zkušeností s institucionální péčí.

Platforma Do dospělosti slouží jako neformální uskupení, které spojuje aktéry připravující dospívající a mladé dospělé se zkušeností s institucionální péčí na samostatný život. Usiluje o průchodnost informací mezi praxí a zástupci orgánů státní správy a stává se tak komunikačním kanálem mezi zainteresovanými subjekty v oblasti přechodu mladých lidí z náhradní péče do samostatného života. Platforma Do dospělosti se zaměřuje na systematické začleňování cílové skupiny do společnosti a zapojuje mladé dospělé se zkušeností s ústavní péčí do svých aktivit, aby podpořila jejich participaci. Taktéž se aktivně podílí na zvyšování povědomí o problematice této skupiny. Jedním z hlavních důvodů, proč byl právě tento projekt zvolen pro generaci zkoumaných aktérů, je dlouholetá zkušenost zakladatelky s čerpáním finančních prostředků z EU a typologie NNO, které tato platforma sdružuje.

4.1 Typologie neziskových organizací

Napříč akademickými texty se neziskový sektor často označuje také jako "třetí sektor", což má vyjádřit, že jde o sektor působící mezi státem a trhem (Frič, 2000). Napříč akademickými texty se často označuje neziskový sektor jako "třetí sektor", což znamená, že se jedná o sektor, který působí mezi státem a trhem. Tuto definici použil autor Frič v roce 2000.

Autoři Salamon a Anheier vypracovali uznávanou definici členění neziskových organizací. Po přezkoumání několika alternativních definic neziskového sektoru přišli s konceptem "strukturální/provozní definice", která obsahuje pět strukturálních nebo provozních rysů, které odlišují organizace tvořící neziskový sektor od jiných typů sociálních institucí.

Neziskový sektor definovaný Salamonem a Anheierem je soubor organizací, které se vyznačují pěti charakteristikami. Tyto organizace jsou institucionalizované, soukromé, neziskové, nezávislé a dobrovolné. Salamon a Anheier také rozdělili neziskové organizace do čtyř hlavních typů: humanitární nebo dobročinné organizace, profesní a odborné organizace, společenské a politické organizace a kulturní a umělecké organizace. Tuto typologii mohou použít jak akademici, tak i praktikové, aby lépe porozuměli a kategorizovali neziskový sektor (Salamon a Anheier, 1998).

Tuto typologii mohou někteří autoři upravovat a doplňovat, ale v zásadě se jedná o uznávaný a často používaný model. Napříč literaturou existuje mnoho různých typologií neziskových organizací, nejen ta od Salomona a Anheiera. Tyto typologie se často liší v počtu kategorií, kritérií pro kategorizaci a důrazu na různé aspekty neziskových organizací. Jiná typologie může dát větší důraz na účel neziskové organizace a klasifikovat je na základě jejich hlavního cíle (vzdělávací organizace, humanitární organizace atd.). Další typologie mohou zohledňovat zdroje financování, způsob řízení a vedení, formu právního uznání atd. Tyto typologie poskytují různý pohled na neziskové organizace a umožňují lepší porozumění různým aspektům tohoto odvětví.

I v České republice se neziskové organizace odlišují podle různých typologií. Ty mohou zahrnovat klasifikaci podle zaměření aktivit, formy a zdrojů financování, právního postavení aj. Neexistuje jednoznačně definovaná typologie, která by byla pro všechny neziskové organizace v ČR platná. Na tomto základě je možné odlišovat neziskové organizace dle předmětu činnosti. Pro toto určení může sloužit „Mezinárodní klasifikace neziskových organizací“ (ICNPO) jež je systémem, který slouží k určení kategorií neziskových organizací

dle typu a rozsahu jejich aktivit. Tento systém poskytuje konceptuální rámec pro organizaci a pochopení rozmanitosti aktivit neziskových organizací a umožňuje srovnávání a analýzu dat na mezinárodní úrovni. ICNPO bylo vyvinuto Statistickou divizí OSN a bylo přijato mnoha zeměmi jako standard pro klasifikaci neziskových organizací. Ovšem Český neziskový sektor používá odlišné rozdělení. Od roku 2002 Český statistický úřad používá název "Classification of the Purposes of Non-Profit Institutions Serving Households (COPNI)" pro třídění neziskových organizací. Tato klasifikace má svou národní verzi známou jako COPNI-CZ a zahrnuje devět skupin činností neziskových organizací: bydlení, zdraví, rekreace a kultura, vzdělávání, sociální péče, náboženství, politické strany, odborové a profesní organizace, ochrana životního prostředí a další služby. A právě toto dělení bude použito pro teoretický rámec této práce (CZSO, 2014).

4.2 Europeizace zkoumaných nevládních organizací

V první části provedeného empirického výzkumu bylo hodnoceno, jak zkoumaní aktéři v kontextu evropské integrace vnímají celkový vývoj prostředí, ve kterém jejich organizace funguje. Konkrétně bylo zjišťováno, zda členství ČR v EU ovlivnilo cíle, zájmy a aktivity jejich organizace. Devět z dvanácti organizací se domnívá, že členství v EU nemělo žádný vliv na jejich cíle, zájmy a aktivity. Nicméně dvě organizace uvádějí, že se jejich zájmy posunuly směrem k evropským tématům a politikám, zatímco jedna organizace rozšířila své aktivity o spolupráci s dalšími partnery a účast na evropských projektech a programech. Jedna z organizací vnímá členství v EU jako obecně přínosnou ekonomickou stabilitu, což jim umožňuje alokovat více příležitostí a kapitálu na dobročinné účely. Celkově se tedy dá říci, že existuje několik různých názorů na to, jak členství v EU ovlivnilo zkoumané organizace. Z vyhodnocených informací lze však konstatovat, že organizace, které členství v EU na svých aktivitách pocítují, následně patří mezi organizace ze zkoumaného vzorku, které se rozhodly pro čerpání dotací. Většina organizací nezaznamenala žádné významné změny ve svých cílech, zájmech ani aktivitách v důsledku členství v EU. Dále část empirického výzkumu zkoumala, jaký je postoj zkoumaných aktérů k evropským politikám a právním předpisům a zda jejich přítomnost vnímají. Z odpovědí vyplývá, že vliv evropských politik a právních předpisů na různé organizace je odlišný. Přibližně třetina organizací uvedla, že evropské politiky a právní předpisy se na ně nevztahují, což znamená, že pro ně členství v EU nemá vliv na jejich fungování a jejich cíle. Druhá třetina organizací sice uvedla, že se evropské politiky a právní předpisy na ně vztahují, ale pouze pasivně je sledují a nepoužívají je v administrativních procesech, všechny z těchto organizací v pozdější fázi uvedly, že zvažují čerpání finančních prostředků z EU. Na druhé straně třetina organizací se evropské politice a právním předpisům aktivně věnuje, sleduje je a aplikuje je na své vlastní aktivity a administrativní procesy. Zde se opět jednalo o tři organizace, které finanční prostředky čerpají, a jednu organizaci, která čerpání zvažuje. To ukazuje, že pro ně členství v EU znamená určitý vliv na jejich fungování a musí se s ním aktivně vypořádávat. Celkově lze tedy říci, že vliv EU na organizace je rozdílný. Zároveň organizace, které odpověděly pozitivně, již čerpají, nebo čerpání evropských peněz zvažují. Dále z dosavadních empirických studií vyplývá důležitost právního statusu organizace, který ovlivňuje šance na získání finanční podpory pro neziskové organizace. Výzkum prokázal, že všechny zkoumané organizace měly ideální právní status pro získání finančních prostředků z EU, což byly nadace, nadační fondy nebo spolky. Zároveň je pro tuto práci důležité zmínit, že organizace,

kteřé čerpají finanční zdroje z EU, jsou zároveň organizace s největším počtem členů. Organizace, které mají k čerpání negativní postoj, patří k organizacím s nejmenším počtem zaměstnanců ze zkoumaného vzorku. Výjimku tvoří jedna organizace, která má špatnou zkušenost z minulosti.

4.3 Čerpání finančních prostředků z EU, jako impuls pro europeizaci

V následující kapitole se bude práce věnovat výzkumné otázce, zda je čerpání finančních zdrojů z EU pro zkoumané NNO dostatečnou motivací k europeizaci. Koncept práce, jak již bylo zmíněno, vnímá finanční prostředky jako impuls k europeizaci, kdy podnětem je motivace tyto prostředky čerpat. Autoři této teorie Verschraegen, Vanhercke, Verpoorten se věnují odbornému popisu procesu, kdy ESF ovlivňuje domácí politiku prostřednictvím strategického využití ESF domácími aktéry s cílem sledovat konkrétní cíl. Tato kapitola zkoumá konkrétní rozhodnutí zkoumaných aktérů v důsledku možnosti využití finanční podpory z EU. Jako cíl EU, v kontextu sociálních politik, je definovaná snaha o přetvoření se v sociálnějišší Evropu. Dle autora Graziana a autorky Polverari z návrhu Evropské komise na programové období 2021–2027 vyplývá, že cílem EU by měl být větší sociální dopad. EK dále specifikuje, že tohoto cíle chce dosáhnout prostřednictvím směřování více zdrojů na systematické financování sociálního začlenění a opatření na zmírnění nepříznivých životních okolností. Tato teorie vychází z předpokladu, že europeizace působí z pozice impulsu ke změně. Mohli jsme tedy pozorovat u zkoumaných aktérů obměny ve strategiích, organizačních vzorcích a modelech chování.

Z výsledků dotazníkového šetření jsme zjistili, že pouze čtvrtina zkoumaných organizací čerpá finanční prostředky z EU. Zároveň je pozoruhodné, že relativně vysoký počet organizací, pět z dvanácti, uvedl, že zvažuje požádání o finanční zdroje z EU. Tento fakt může naznačovat, že i pro NNO s menším rozsahem a sociálním zaměřením může být čerpání finančních prostředků z EU motivací k europeizaci, ať už z důvodu zvýšení financování či získání prestiže v rámci evropského kontextu. Přestože se jedná o malé procento organizací ze zkoumaného vzorku, které finanční prostředky z EU čerpají, zvažování této možnosti je pozitivním krokem směrem k europeizaci.

Dále výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že pro většinu organizací jsou nejvýznamnějším zdrojem financování dary jednotlivců a firem následované sponzory a partnery. Finance z veřejných dotací a grantů, nadačních fondů nebo prodej výrobků a služeb byly označeny za méně významné zdroje financování. Nadále fundraisingové akce a charitativní akce nebyly vůbec označeny za významný zdroj financování. Organizace zkoumaného vzorku, které čerpaly finanční zdroje z EU, uvedly dotace EU jako druhý

primární zdroj čerpání v rámci své organizace. Dary jednotlivců, firem, sponzoři a partneři byli stále základním zdrojem financování pro tyto organizace. Můžeme říct, že se na ně spoléhají více než na veřejné dotace a granty z EU. Což splňuje doporučení z předchozích empirických studií, že v případě čerpání financí z EU je ideální nespoléhat pouze na tyto zdroje. Nadační fondy a nadace, fundraisingové akce a charitativní akce, prodej výrobků nebo služeb nebyly u organizací, které čerpaly finanční zdroje z EU, zaznamenány jako významné zdroje financování. Dále některé organizace čerpají finanční zdroje z jiných než EU fondů, například norských fondů. Na základě provedeného rozhovoru s jednou z organizací, která se již v začátku svého působení rozhodla finanční prostředky z EU nečerpat, a v tomto rozhodnutí se prostřednictvím nových zkušeností nadále usvědčuje, bylo možné se dozvědět více o důvodu volby čerpání z norských fondů. Tato organizace uvedla, že hlavní výhodou norských fondů je, že prokazatelná délka projektů je kratší než u EU. V případě čerpání z EU musí organizace zaručit pokračování minimálně na 3-5 let. Zároveň jim chodí konkrétní nabídky projektů z norských fondů, tudíž je to pro ně bližší dostupnost, zároveň s tím mají ostatní organizace, s kterými jsou v kontaktu, pozitivní zkušenost. V případě grantů preferují organizace účelové granty na krátkou dobu, a to od individuálních partnerů z České republiky (Tesco, ČSOB). (Nevěřilová, 2023)

Nejčastějším důvodem, proč organizace čerpají finanční zdroje z EU, a proč tedy dochází k europeizaci v reakci na impuls čerpání finančních prostředků v rámci provedeného výzkumu, je finanční podpora rozvoje jejich projektů a programů. Tento důvod uvedly všechny tři organizace, které se rozhodly čerpat finanční prostředky. Dalšími důvody byly celkové zlepšení finanční situace organizace, což zvolily dvě organizace a zlepšení povědomí o organizaci a jejím působení, což zvolila jedna organizace. V jednom případě byl zvolen důvod zlepšení kvality poskytovaných služeb. Celkově lze říci, že organizace čerpají finanční zdroje z EU zejména za účelem využití finančních zdrojů, což dává smysl, a pro tyto organizace je tato motivace dostatečným impulsem, ale v rámci zkoumaného vzorku se jedná pouze o jednu čtvrtinu z celkového počtu.

Necelá polovina organizací čerpání zvažují a jsou pro cíle této práce důležitým aktérem, protože u nich můžeme zjistit důvody, co je i přes pozitivní přístup ke spolupráci s EU drží od rozhodnutí čerpat. Tyto organizace vnímají tři základní výhody. A to čerpání finanční podpory na realizaci svých projektů a programů, podporu rozvoje a růstu organizace a zvýšení povědomí o organizaci a jejím působení. Odpovědi organizací, které čerpají finanční

prostředky z EU a organizací, které zvažují čerpání, se tedy shodují v tom, že hlavními výhodami jsou finanční podpora projektů a programů. Zároveň ale organizace, které s čerpáním zatím zkušenosti nemají, od také čerpání očekávají jejich rozvoj a zvýšení povědomí o jejich činnosti. Organizace, které nečerpají finanční prostředky, a ani to nezvažují, se v tomto názoru ve většině případů shodují, přičemž dvě organizace nevnímají žádné výhody možného čerpání.

Jako další zkoumaný jev bylo hledání vnímaných nevýhod možného čerpání. Analýza odpovědí organizací, které čerpají finanční zdroje z EU, a těch, které čerpání zvažují, ukazuje, že nejčastěji identifikovanou nevýhodou čerpání těchto zdrojů je náročnost administrativy spojené s tímto procesem. Tento fakt zmiňuje většina organizací, a to jak ty, které již finanční zdroje čerpají, tak i ty, které čerpání zvažují. Čímž můžeme konstatovat, že je to možná reálná překážka, neboť ji potvrzují i organizace, které mají s čerpáním reálnou zkušenost. Organizace, které zvažují čerpání finančních zdrojů z EU jako důležitou nevýhodu, identifikují možnou složitost výběrového řízení pro získání finanční podpory. Na druhé straně jsou organizace, které nečerpají finanční zdroje z EU. Tyto organizace nejčastěji uvádějí jako hlavní důvody pro nečerpání financí omezení v rozsahu a typu projektů a programů a možnou neschopnost zajištění dostatečných zdrojů (finančních i lidských) pro realizaci projektů a programů, čímž se liší od předešlých skupin organizací. Tuto odlišnost můžeme vnímat jako faktor, který se váže na velikost organizace.

Dříve zmíněná organizace, která nečerpá finanční zdroje, a ani o tom neuvažuje, sdílela konkrétní zkušenosti, které jí k obavám z možného omezení projektů, na které by finance z EU čerpala, vedou. Prvním příkladem byla účast na workshopu v rámci programu Erasmus, který nabízel zprostředkování cesty vlakem po vzdělávacích institucích v ostatních členských zemích. Jako možnost se nabízelo zafinancování této cesty pro děti z dětských domovů a jejich doprovodu z NNO. Důvodem, proč ale tuto nabídku nemohla z praktických důvodů využít, je požadavek, že daným dětem musí být 18 let. Zakladatelka této NNO uvedla, že její organizace nemá kapacitu komunikovat s jednotlivými domovy a zároveň možnost se na sdílené informace spolehnout, kdy, jaké dítě bude mít přesně 18 let. Z tohoto důvodu pro ni byla zdánlivě jednoduchá podmínka přílišnou překážkou. Druhým uvedeným příkladem byla možnost čerpat grant na vzdělávání, kdy do domovů prostřednictvím organizace dojížděli doučující, kteří s dětmi pracují na výuce anglického jazyka. U tohoto projektu byla nutnost zaručit jeho pokračování. Ale v prostředí domovů není nikdy zaručeno, jaké potřeby budou

daný rok děti potřebovat. Konkrétním důvodem je věková variabilita dětí, kdy v jednom období se v dětském domově může pohybovat vysoké číslo dětí, které s anglickým jazykem potřebují pomoci a další období se může jednat o velké číslo předškolních dětí, tudíž nemožnost splnění podmínek daného grantu. Organizace se tedy rozhodla nečerpat finanční zdroje z EU z několika důvodů. Organizace si uvědomuje, že finanční zdroje z EU jsou vhodnější spíše pro projekty jiného druhu aktivit než ty, které organizace realizuje. Kromě toho má individuální potřeby, které se často mění, tudíž se specifickým požadavkům nedokáže přizpůsobit. Zároveň se obává přílišné zátěže na administrativu, která by vycházela z tohoto nesouladu s cíli a projekty EU programů. Je si vědoma nutnosti, kdy si pro takový krok najmout odborníka, který právě této oblasti rozumí. Vzhledem k těmto faktorům se organizace rozhodla pro jiný způsob financování (Nevěřilová, 2023).

Z výsledků dotazníku a analýzy odpovědí organizací lze tedy vyvodit, že administrativní náročnost je celkově vnímána jako největší možná nevýhoda čerpání finančních zdrojů z EU. Tento faktor je z většiny vnímán jak organizacemi, které finanční zdroje již čerpají, tak i těmi, které čerpání zvažují. Další důležitou nevýhodou u organizací, které čerpání teprve zvažují, nebo nečerpají, a můžeme tedy říci, že brání námi identifikované impulsy pro europeizaci (po obavách z administrativní náročnosti), je identifikováno možné omezení v rozsahu a typu budoucích projektů a programů. Z toho vyplývá, že organizace mají obavy z jakési neschopnosti být v aplikování svých projektů flexibilní. Celkově lze říci, že organizace, které zvažují čerpání finančních zdrojů z EU, se obávají omezení jejich projektů a náročnosti administrativy. To by se dalo interpretovat jako faktory limitující motivaci pro čerpání finančních prostředků z EU.

4.4 Adaptační tlaky europeizace

Dřívější výzkumy naznačují, že organizace, které čerpají finanční zdroje z EU, se potýkají s výzvami, které organizace s vlastními zdroji financování nemají. Tato situace může vést k administrativním obtížím a nutnosti reorganizace, protože organizace musí vynaložit velké úsilí na splnění podmínek financování. K potvrzení tohoto předpokladu došlo na základě polostrukturovaných rozhovorů a bude v této kapitole rozebráno. Budeme se ptát, kdy taková situace vedla k následné vyšší profesionalizaci organizací. Zároveň bylo v empirických studiích doporučeno, aby organizace měly více než jeden zdroj financování, což se u všech aktérů potvrdilo. Zároveň je řečeno, že podmínky úspěšné europeizace organizace závisí na různých faktorech, včetně schopnosti inovace a adaptace na nové trendy a výzvy. Dvě organizace, které úspěšně splnily podmínky pro čerpání dotací, potvrdily schopnosti v tomto procesu.

Následující závěry z empirických výzkumů vycházejí z konceptu adaptačních tlaků Börzela a Risse, kteří se zaměřují na to, jak evropská integrace vytváří tlaky na národní politické systémy k přizpůsobení se evropským normám a hodnotám. V případě, že organizace získají dotace z EU, se musejí přizpůsobit podmínkám financování, což může mít za následek administrativní obtíže a nutnost reorganizace. Tento proces může být interpretován jako adaptační tlak, kdy se organizace snaží přizpůsobit novým požadavkům evropské integrace. Autoři této teorie také zdůrazňují, že "misfit", tedy nesoulad mezi procesy, politikami a institucemi na evropské a domácí úrovni, je neodmyslitelnou součástí europeizace. Čím menší shoda mezi těmito úrovněmi, tím větší je adaptační tlak.

V této souvislosti se nabízí výzkumná podotázka, zda dochází v důsledku případného čerpání ke změnám u zkoumaných organizací.

Z odpovědí tří organizací, které se rozhodly čerpat finanční zdroje z EU, vyplynulo, že se většinou připravovaly na čerpání tak, že se zúčastnily informačních seminářů a školení zaměřených na čerpání finančních prostředků z EU. Dvě organizace se snažily získat informace samostatně prostřednictvím internetu. Jedna organizace dokonce vytvořila konsorcium, aby na dotace dosáhla a dokázala projekt úspěšně administrovat. Zajímavé je, že jedna organizace, která získává informace samostatně, nedosáhla na čerpání finančních prostředků z EU. To může být důsledkem nedostatečného informování nebo nedostatečné přípravy.

Z odpovědí vyplývá, že organizace, které se rozhodly čerpat finanční zdroje z EU, se aktivně přizpůsobily evropským standardům a normám a zařídily své aktivity a administrativní procesy tak, aby mohly úspěšně čerpat finanční prostředky z EU. Zajímavé je, že na otázku, zda pocítily nějaké tlaky v důsledku čerpání finančních zdrojů, organizace odpověděly, že nikoliv. Zároveň ale udaly jasné kroky, které musely podniknout, aby k čerpání došlo, případně změny, ke kterým došlo v důsledku čerpání. Vysvětlením můžeme chápat tak, že organizace úspěšně přizpůsobily své administrativní procesy a strukturu již v době příprav na čerpání finančních prostředků z EU, nebo předem s potřebnými úpravami počítaly. Tím se vyhnuly možným tlakům, které by jinak mohly vzniknout. Nicméně tuto skutečnost nelze obecně uplatnit pro všechny organizace a může se jednat o individuální případy. Co se týče změny cílů u organizací, které se pro čerpání rozhodly, z odpovědí lze vyvodit, že v důsledku čerpání finančních zdrojů z EU, nedošlo ke změně cílů organizace, avšak jedna z organizací rozšířila svou oblast podpory. To může být důsledkem toho, že organizace mohly využít finančních prostředků z EU na rozšíření svých aktivit, aniž by se musely vzdát svých původních cílů. Tímto způsobem se organizace mohou posunout vpřed a zvýšit svůj dopad na společnost. Z odpovědí lze vyvodit, že organizace nezaznamenaly vliv čerpání finančních zdrojů z EU na počet svých členů, dobrovolníků nebo zaměstnanců. V prvním případě organizace se nárůst nevztahuje k čerpání finančních prostředků z EU, v druhém případě nárůst nebyl zaznamenán vůbec. Ale u třetí organizace bylo během rozhovoru ověřeno, že musela přibrat další tři členy. Organizace potvrdila, že toto rozšíření přispělo k její profesionalizaci a zároveň to navýšilo kapacitu i pro jiné projekty. Noví zaměstnanci se zapojili do chodu organizace na více úrovních. Pro efektivní čerpání vytvořila tato NNO konsorcium, jedná se o jednu z prvních neziskových organizací v ČR, což jí zřejmě napomohlo konsorcium složit a můžeme říci, že pro méně etablovanou a menší organizaci by to mohla být větší překážka. Zároveň se jedná o kapacitně největšího zkoumaného aktéra v rámci této práce, a přesto během prvního pokusu o čerpání dotací z EU došlo k zamítnutí jejich žádosti. Organizace nebyla schopna prokázat dostatečnou administrativní kapacitu a schopnost zajištění daného projektu. Tato neschopnost reagovat na adaptivní tlak vzniklý podmínkami pro čerpání vedl ke složení zmíněného konsorcia. Toto konsorcium složené ze tří organizací pomohlo obsáhnout všechny kladené podmínky. Následně díky získaným prostředkům aktivně navštěvovali další NNO a pomáhali jim se získáváním know-how v této sféře. Někdy se jednalo o školení i pro 200 členů. Z rozhovoru vyplývá, že většina organizací měla obavy z možných překážek při přijímacím procesu i následném administrativním

obsáhnutí při realizaci projektů, což potvrzuje z části tvrzení z předchozí kapitoly. Organizacím, které se rozhodly ucházet o čerpání z EU, již zmíněné konsorcium pomáhalo s administrativní stránkou věci. Díky zprostředkovávání dalším organizacím mají přehled i o jiných projektech a dle tvrzení respondentky nikdy nedošlo k nedodržení podmínek pro využití finančních prostředků. Pokud nastal problém, bylo to z důvodu, že o granty z určitých oblastí nikdo neprojevil zájem. Princip je takový, že organizace vedle administrativní podpory čerpá peníze na dané granty, které následně rozdělují dalším neziskovým organizacím. Pro organizaci je to výhodné, protože granty přispívají na chod organizace a platy zaměstnanců, což je její základní motivací (Kubínová, 2023). Tato skutečnost, která vznikla důsledkem nutnosti splnit podmínky pro čerpání prostředků, zároveň potvrzuje zjištění z předchozí kapitoly, kdy motivace získat finanční zdroje vede k europeizaci, v tomto případě s mnohonásobným dosahem. Během druhého z rozhovorů došlo k dalším zajímavým zjištěním pro kontext této kapitoly. Daná NNO je kapacitně menší, má čtyři stálé zaměstnance a nejdříve provedla vlastní šetření v oblasti možnosti získat dotace z EU. Svou snahou neuspěla a podpora jí nebyla na daný projekt přidělena. Tento čin vedl organizaci k přehodnocení situace, kdy na základě školení poskytnutého předchozí NNO vytvořila další projekt, který byl uzpůsoben tak, aby na čerpání dosáhl. Zde můžeme sledovat, že ač je v některých situacích nesoulad příliš velký, jak v prvním, tak druhé případě, vede organizace k úpravě jejich kroků a v těchto případech k úspěšnému vyústění situace. Neúspěch organizaci přivedl na lepší přípravu a úspěšné čerpání finančních zdrojů u dalšího projektu. Byly provedeny hlubší změny v organizaci, aby lépe odpovídaly evropským standardům a normám, a to nejen v oblasti konkrétního projektu (Kapitánová, 2023). V tomto případě prvně jmenovaná NNO vnímá přístup EU, a vnímané nároky při uplatňování podmínek pro čerpání, jako pozitivní faktory. Neboť projekty, kterých mohla být respondentka součástí mají dlouhodobější záběr a trvání, a to vnímá jako přínos. Tento efekt příkládá vlivu Evropských hodnot, které ač mohou některým organizacím zabránit v čerpání, ve finále vedou ke komplexním a dlouhodobým výsledkům (Kubínová, 2023). To se liší od zkušenosti dotazované organizace, která právě z důvodů dlouhodobosti možnost čerpání zamítla, můžeme tedy říct, že pro ni byl nesoulad příliš velký, aby ho mohla překonat.

4.5 Přítomnost v evropských sítích

Zkoumané organizace jsou většinou menší a nedochází u nich k aktivitě v evropských sítích. Tato teorie vychází z předpokladu, že většina nestátních aktérů v Evropské unii byla vytvořena v členských státech a vyznačuje se národními specifiky, které se odrážejí v jejich činnosti a struktuře. Tyto organizace jsou zvyklé působit v rámci své domácí sféry a reagovat pouze na několik zúčastněných stran. Ačkoli jsou aktivní v Evropské unii, neangažují se často v evropské politice. Na základě této teorie předkládáme hypotézu, že výběr zkoumaného vzorku jako hraničního případu mezi domácími aktéry, povede k absenci aktivity v evropských sítích, protože tyto organizace jsou zvyklé působit v rámci své domácí sféry a dosahovat očekávaných politických výsledků.

V tomto kontextu výzkum nashromáždil data, která danou hypotézu potvrzují tři organizace, které čerpají finanční prostředky z EU. Pouze jedna spolupracuje s kolegy z členských zemí, jedná se o kapacitně největší zkoumanou organizaci v tomto výzkumu, která zároveň v dřívější části výzkumu prokázala nejpozitivnější přístup k evropské integraci. Jako přeshraniční spolupráci uvedla předávání zkušeností v oblasti sociálních služeb. Zbylé dvě organizace, které čerpají finanční prostředky z EU, stále zvažují spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí více než organizace, které finanční zdroje z EU nečerpají. Zatímco organizace čerpající finanční zdroje z EU, zvažují spolupráci v 66,7 % případů, organizace, které finanční zdroje z EU nečerpají, zvažují spolupráci pouze v 40 % případů. Rozdíl mezi těmito dvěma skupinami organizací by mohl být způsoben tím, že organizace čerpající finanční zdroje z EU jsou stále více orientované na evropskou úroveň a mají větší motivaci působit v mezinárodním prostředí. Na druhé straně působí organizace, které nečerpají finanční zdroje z EU a jsou tedy více zaměřené na lokální problémy, mohou mít i méně prostředků na rozvoj mezinárodní spolupráce.

Celkově lze tedy říct, že výběr zkoumaného vzorku neziskových organizací jako hraničního případu mezi domácími aktéry může mít vliv na úroveň aktivity organizací v evropských sítích. Organizace čerpající finanční zdroje z EU, mají tendenci být aktivnější v mezinárodním prostředí a zvažovat spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí.

Pouze 1 organizace z 12 dotázaných spolupracuje s někým z ostatních členských zemí, což svědčí o tom, že organizace čerpající finanční zdroje z EU. Organizace nečerpající tyto zdroje jsou většinou vytvořeny v rámci svých členských států a vyznačují se národními specifiky.

Ale je nutno podotknout, že zbylé dvě organizace, které čerpají finanční zdroje z EU, o případné spolupráci uvažují, což potvrzuje teorii, že čerpání finančních prostředků může vést k hlubší europeizaci. Zbylé organizace jsou tedy ve většině zvyklé působit v rámci své domácí sféry a reagovat pouze na několik zúčastněných stran, což se odráží v jejich činnosti a struktuře. Tento fakt může způsobit, že tyto organizace dosahují pouze omezených politických výsledků a nemají větší vliv v rámci evropských sítí. Pro přesnost provedeného výzkumu je nutné zmínit, že ještě další z organizací v dotazníku přeshraniční spolupráci potvrdila, ale po ověření této informace u respondentky došlo k zjištění, že se jedná o spolupráci s českou organizací působící na Slovensku, což není pro výzkum relevantní (Sverdlinová, 2023).

V celkovém součtu se tedy zkoumané organizace většinou soustředí na spolupráci s organizacemi v rámci České republiky, a to jak v oblasti projektů, tak i v oblasti přeshraniční spolupráce. Nicméně některé organizace zvažují spolupráci s organizacemi z jiných zemí jako je Slovensko a Polsko, kteří se věnují podobným aktivitám jako ony. Mezi důvody, proč organizace nejsou aktivnější v přeshraniční spolupráci, je nedostatek časových a personálních kapacit, a také vnímané nevyužité příležitosti ve spolupráci s lokálními aktéry. Celkově lze říct, že organizace zkoumaného vzorku převážně operují na národní úrovni a spolupráce s organizacemi z ostatních zemí není v jejich prioritách.

4.6 Reakce na europeizaci dle Radaelliho

Podle teorie čtyř možných reakcí na europeizaci Claudia Radaelliho (transformace, absorpce, nehybnost a omezení) se tato práce pokusí kategorizovat reakce dotazovaných aktérů. Z dotazníkového šetření vyplývá, že organizace, které se aktivně věnují evropským politikám a právním předpisům, patří do kategorie transformace a absorpce. Takový jev byl sledován u čtvrtiny organizací ze zkoumaného vzorku. Z původního dotazníkového šetření vyplynulo, že pouze jedna organizace aktivně a dobrovolně aplikuje evropské politiky a právní předpisy EU. Jedná se o organizaci, která již dříve v této práci prokázala největší míru europeizace. Zároveň jde na základě provedeného rozhovoru konstatovat, že za účelem využití nových příležitostí u této organizace došlo ke změně vnitřní struktury organizace i jejích cílů (Kubínová, 2023). Druhá z organizací, která finanční zdroje čerpala, také prokázala schopnost reagovat na nastavené podmínky. A i když z dotazníkového šetření byla její reakce spíše absorpcí, po provedeném rozhovoru bylo zjištěno, že se také v důsledku čerpání musela transformovat. Došlo k upravení cílů v rámci nově vzniklého projektu a k rozšíření organizace o nové členy (Kapitánová, 2023). Reakci obou těchto organizací na europeizaci identifikuje tato práce jako transformaci. U třetí organizace, která v dotazníkovém šetření potvrdila čerpání evropských peněz, k žádnému z těchto jevů nedošlo, nebylo tak prokázáno ani v dotazníkovém šetření, ani při následném ověření této informace (Klímová, 2023). Z těchto důvodů bude tato práce identifikovat reakci této organizace jako absorpci, kdy organizace přijímá evropské normy, předpisy a standardy a integruje je do svého fungování, ale nemění svou vnitřní strukturu.

Na druhou stranu, organizace, které se vůbec nevěnují evropským politikám a právním předpisům, nebo je sledují pouze pasivně, patří do kategorie reakcí nehybností a omezením. Tyto organizace se snaží minimalizovat vliv evropské integrace na své fungování a nijak se jí nepřizpůsobují. V provedeném šetření bylo identifikováno pět organizací, které čerpání zvažují. Ač je tento přístup slibný, tato reakce patří do kategorie pasivního přístupu k evropským politikám a právním předpisům, tudíž organizace, které nečerpaly finanční prostředky z EU, se mohou zařadit do kategorie nehybnosti. A to i za cenu, že je nelze explicitně považovat za organizace, které by se snažily minimalizovat vliv evropské integrace. Přesto je nutné v rámci provedeného výzkumu konstatovat, že většina organizací, konkrétně devět z dvanácti, nepozorovala žádné významné změny ve svých cílech, zájmech ani aktivitách v důsledku členství v EU a spadají tedy do kategorie reakce nehybností. Z

tohoto výzkumu tedy vyplývá, že organizace, které se snaží aktivně přizpůsobit evropskému kontextu a využít nových příležitostí, patří mezi organizace, které čerpají evropské dotace a programy. Zároveň žádná organizace se neprojevila jako protievropská nebo omezující své aktivity kvůli členství v EU, takže se žádná organizace nedá zařadit do kategorie reakce omezením. Ani organizace, s níž byl proveden polostrukturovaný rozhovor, a která si je vědoma, že nemá pro čerpání potenciál, ale přesto se dobrovolně zúčastnila školení na projekt EU a nabídky grantů nepravidelně prochází (Nevěřilová, 2023).

Závěr

Snahou tohoto výzkumu bylo prozkoumat postoje k europeizaci u organizací, jejichž pohled jsem napříč empirickými výzkumy neobjevila, konkrétně u NNO zaměřených na integraci dětí z institucionální péče do společnosti. Provedený výzkum byl zaměřen na sběr zkušeností a postojů v oblasti možné míry europeizace u zkoumaných aktérů. Nejprve zkoumal všeobecné postoje a reakce na politiky EU a jejich implementaci. Devět z dvanácti organizací nezaznamenalo vliv členství v EU na své cíle, zájmy a aktivity. Organizace, které pociťují vliv členství v EU, patří k organizacím, které čerpají dotace nebo jejich čerpání zvažují. Dvě organizace, které čerpají finanční zdroje z EU, změnilly své zájmy více na evropská témata a politiky a jedna organizace rozšířila své aktivity o spolupráci s dalšími partnery a účastní se společně evropských projektů a programů. Celkově tedy výzkum ukazuje, že míra europeizace u zkoumaných NNO není příliš výrazná a silně závisí na čerpání finančních zdrojů z EU. Zároveň se potvrzuje závěr z předešlých empirických studií z tohoto odvětví, že organizace, které finanční zdroje čerpaly, se plně europaizovaly.

Část výzkum vycházela z teorie, jednoho z teoretických přístupů k europeizaci autorky Hérítier, kdy je europeizace vnímána jako impuls pro domácí politické aktéry, kteří chtějí využít opatření EU ke zlepšení své pozice a dosažení svých cílů (Hérítier, 1999). Na to se váže teorie, že financování ze strany Evropského sociálního fondu může být použito jako nástroj k prosazení evropské integrace tím, že motivuje domácí aktéry k čerpání finančních prostředků z EU (Verschraegen, Vanhercke a Verpoorten, 2011). Jako cíl EU v oblasti sociální politiky bylo v této práci identifikováno přetvoření Evropy do více sociálně orientovaného společenství (Graziana a Polverari, 2020). Velká část výzkumu tedy zkoumala, zda čerpání finančních prostředků z EU je dostatečným impulsem pro proces europeizace. Z výsledků dotazníkového šetření a analýzy odpovědí organizací lze usoudit, že administrativní náročnost při čerpání finančních zdrojů z EU je pro zkoumané aktéry vnímána jako hlavní nevýhoda této možnosti financování. Tento faktor je z většiny chápán jak organizacemi, které finanční zdroje již čerpají, tak i těmi, kteří čerpání zvažují. Další důležitou překážkou pro organizace, které získání finančních zdrojů z EU teprve zvažují, nebo nečerpají, je možné omezení v rozsahu a typu potenciálních projektů a programů. Tyto možné nevýhody vedou k obavám z následné neschopnosti organizací být v aplikování svých projektů flexibilní. Celkově lze tedy říct, že organizace, které zvažují čerpání finančních zdrojů z EU, mají obavy z omezení svých projektů a administrativní náročnosti, což tato práce hodnotí jako překážku

k námi identifikovanému impulsu pro europeizaci. Z těchto zjištění tak lze vyvodit, že administrativní náročnost a obavy z omezení projektů jsou faktory, které limitují motivaci pro čerpání finančních prostředků z EU pro rozsahem menší NNO se sociálním zaměřením a brání jejich europeizaci. Europeizovaných organizací, pro které byla možnost čerpat finanční prostředky z EU dostatečnou motivací, identifikovala tato práce pouze jednu čtvrtinu. Z toho vyplývá, že u zkoumaného vzorku jako celku zatím není možnost čerpání finančních zdrojů z EU dostatečnou motivací, tudíž u nich nedošlo k europeizaci prostřednictvím tohoto impulsu a ke strategickému využití nástrojů evropské integrace. Lze tedy konstatovat, že z většiny případů nedošlo k přiblížení se sociálnějším Evropě, jak si EU klade za cíl.

Dále měla tato práce ověřit, zda u zkoumaných aktérů dochází v důsledku případného čerpání ke změnám. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že organizace, které čerpají finanční prostředky z EU, se aktivně přizpůsobily evropským standardům a normám a přizpůsobily své aktivity a administrativní procesy tak, aby mohly úspěšně tyto finanční prostředky z EU čerpat. To potvrzuje důležitost schopnosti inovace a adaptace na nové trendy a výzvy pro úspěšnou europeizaci organizace. Zároveň výzkum prokázal, že nedostatečná informovanost nebo příprava mohou být překážkou pro úspěšné čerpání finančních prostředků z EU. Výzkum vycházel z teorie, kdy je europeizace založena na míře nesouladu mezi procesy, politikami a institucemi na evropské a domácí úrovni. Čím větší je nesoulad, tím větší je adaptační tlak, na základě kterého muselo u zkoumaných NNO dojít k adaptaci na nové prostředí, což mohlo vést ke změnám v cílech, strategiích a modelech chování aktérů. Tato teorie se zaměřuje na vliv europeizace na neziskové organizace a zdůrazňuje nutnost změn v reakci na adaptaci na nové prostředí (Börzel a Risse, 2000). V důsledku zkoumání tohoto jevu bylo prokázáno, že u dvou třetin organizací, které čerpaly, došlo k profesionalizaci týmu. Zajímavý poznatek výzkumu je, že úspěšné europeizaci těchto organizací předcházela neúspěšný pokus o čerpání. Tento fakt naznačuje, že jsou podmínky EU pro čerpání nastaveny tak, aby aktéry motivovaly provést potřebné změny a aby tak došlo k větší europeizaci organizace. Celkově tedy výzkum potvrzuje, že získání finančních prostředků z EU může vést ke změnám v organizaci, kdy míra nesouladu určuje, zda organizace budou schopny dané podmínky splnit. V důsledku neschopnosti splnit nastavené podmínky, provedly organizace změny ve svých strategiích a struktuře, takže můžeme říci, že tento nesoulad vedl k vyšší profesionalizaci organizací a k prokázání jejich schopnosti přizpůsobit se novým požadavkům.

Dále výzkum potvrdil pravdivost první hypotézy, vycházející z předpokladu, že pokud jsou zkoumané NNO hraničním případem, konkrétně menší velikostí a zaměřené na specifická sociální témata lokálního charakteru, dochází u nich k absenci aktivity v evropských sítích. Tato hypotéza byla založena na teorii, kdy podle Boroňské-Hryniewiecké jsou většina nestátních aktérů v Evropské unii vytvořeny v členských státech a mají národní specifiky, což se odráží v jejich činnosti a struktuře a často brání jejich angažování se v evropské politice (Boroňská-Hryniewiecka, 2011). Výzkum ukázal, že zkoumané organizace jsou většinou menší a nedochází u nich k aktivitě v evropských sítích, a že jsou zvyklé působit v rámci své domácí sféry reagovat pouze na několik zúčastněných stran a dosahovat očekávaných politických výsledků. Navíc se ukázalo, že organizace, které čerpají finanční prostředky z EU, jsou více orientované na evropskou úroveň a mají větší motivaci působit v mezinárodním prostředí, zatímco organizace, které finanční zdroje z EU nečerpají, jsou více zaměřené na lokální problémy a mohou mít méně prostředků na rozvoj mezinárodní spolupráce. Celkově lze tedy říct, že výběr zkoumaného vzorku jako hraničního případu mezi domácími aktéry může mít vliv na úroveň aktivity organizací v evropských sítích. Zároveň nebyla prokázána pravost druhé hypotézy o tom, že zkoumané organizace, které čerpaly finanční prostředky ze zdrojů EU, provádějí i další kroky k europeizaci svých činností a strategií než organizace, které nečerpají žádné evropské finanční prostředky. A to z důvodu, že veškeré strategické kroky, které tyto organizace podnikly, byly vázány na možnost čerpat finanční zdroje. Žádná další aktivita u nich nebyla pozorována. Pouze u jedné ze tří organizací došlo k aktivitě a interakci s dalšími NNO, která vedla k jejich motivaci k hlubší europeizaci. Bohužel na základě jednoho pozitivního aktéra nemůže tato práce činit hlubší závěry nutné pro potvrzení této hypotézy.

Dále bylo zjištěno, že organizace, které čerpají evropské dotace a programy, patří mezi organizace, které se aktivně snaží přizpůsobit evropskému kontextu a využít nových příležitostí a jejich reakce na europeizaci může být dle teorie Claudia Radaelliho považována za reakci transformací u dvou organizací a u jedné organizace reakce absorpcí. Většina organizací zkoumaného vzorku však nepozorovala žádné významné změny ve svých cílech, zájmech ani aktivitách v důsledku členství v EU a spadají tedy do kategorie reakce nehybností. Dle této teorie u čtvrtiny zkoumaných organizací pozorujeme pozitivní reakci na europeizaci. U tří čtvrtin pozorujeme neutrální reakci na europeizaci.

Motivací provedeného výzkumu byl objevený nedostatek existujícího empirického výzkumu v této oblasti a snaha vytvořit bádání pro oblast působení zkoumaných aktérů. Věřím, že získaná data by mohla být podkladem pro další výzkum, ve kterém by mohlo být provedeno hlubší šetření, proč NNO z této sféry zájmu volí raději podporu například z norských fondů. Zároveň by bylo zajímavé tento výzkum aplikovat na větší vzorek organizací zaměřených na integraci dětí z institucionální péče do společnosti, neboť jsem si vědoma hlavního limitu této práce, a to limitovaného počtu zkoumaných organizací. Domnívám se však, že i přes tento fakt mají zjištěné výsledky vypovídající hodnotu, neboť považuji zvolený vzorek jako reprezentativní díky variabilitě typu zkoumaných organizací. Zajímavý by byl tedy následující obdobný výzkum s širším záběrem v oslovení respondentů. Také v reakci na poptávku zkoumaných organizací by bylo zajímavé vytvořit doporučení, v jakých případech by jim bylo doporučeno o finanční podporu z EU žádat, případně ověřit relevantnost jejich obav z potenciálního čerpání.

Zdroje

BACHE, I. 'Cohesion Policy', In P. Graziano and M.P. Vink (eds) *Europeanization: New Research Agendas*. [online] Basingstoke: Palgrave MacMillan. 2007, s. 239-252 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230584525_18

BACHTLER, J. *Cohesion policy - Where has it come from? Where is it going?* [online] ECA Journal 2022. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/JOURNAL22_01/JOURNAL22_01.pdf

BERG, B. L. *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Allyn and Bacon, 2001 citováno podle WILDEMUTH, Barbara M. a Yan ZHANG. *Unstructured Interviews*. WILDEMUTH, Barbara M. *Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport, CT: Libraries Unlimited, 2009, s. 222 - 231. ISBN 9781591585039.

BOROŃSKA-HRYNIEWIECKA, K., J. GILSON, D. ARMSTRONG a V. BALLO *Civil Society and International Governance: The Role of Non-State Actors in the EU, Africa, Asia and Middle East* [online] 2011. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/277745195_Civil_Society_and_International_Governance_The_Role_of_Non-State_Actors_in_the_EU_Africa_Asia_and_Middle_East

BORZ, G. a H. BRANDENBURG a C. MENDEZ. *The Impact of EU Cohesion Policy on European*. [online] 2018. [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/14651165221076444>

BÖRZEL, T. *Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanization in German and Spain*, *Journal of Common Market Studies* 37(4). [online] 1999, s. 573–596 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/bla/jcmkts/v37y1999i4p573-596.html>

BÖRZEL, T. *States and Regions in the European Union. Institutional Adaptation in Germany and Spain*, Cambridge: Cambridge University Press. 2002, s.2. ISBN 9780511491900.

BÖRZEL, T. *Europeanization: How the European Union Interacts with its Member States*, [online] 2005, s. 14 [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: https://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_93.pdf

BÖRZEL, T. a T. RISSE. *When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Identity*, [online] 2000 [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>

BÖRZEL, T. *When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change* [online] European Integration online Papers, 2003 [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>

BRINE, J. *The European Social Fund and the EU: Flexibility, Growth, Stability*. London: Sheffield Academic Press. Results from the COHESIFY Citizen Survey, Research Paper 14, COHESIFY. 2002, ISBN 9781841271286.

BRYMAN, Alan. *Social Research Methods*. Oxford University Press, 2016, s. 349. ISBN 9780199689453.

BULMER, S. a C. LEQUESNE. *The Member States of the European Union*, Oxford: Oxford University Press, 2020, s. 45–69. ISBN 9780198737391.

CAPELLO, R. a G. PERUCCA. *Citizens' perception of Cohesion Policy: from theory to empirical evidence*, *Regional Studies*, 53(11), 1520-1530. 2019, DOI: 10.1080/00343404.2019.1587398

CAPELLO, R. a G. PERUCCA. *Understanding citizen perception of European Union Cohesion Policy: the role of the local context*, *Regional Studies*, 52 (11), 2017, s. 1451-1463.

CECHIN-CRISTA, P.P. *The Social Policy of the European Union* [online]. *International Journal of Business and Social Science* Vol. 4 No. 10, 2013, [cit. 2023-01-12] Dostupné z: https://ijbssnet.com/journals/Vol_4_No_10_Special_Issue_August_2013/2.pdf

CÍSAŘ, Ondřej. *Sociální hnutí, nevládní organizace a zájmové skupiny ve víceúrovňové struktuře EU: přístup ke studiu*. Eds. Petr Fiala, Maxmilián Strmiska. In *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Edice Srovnávací politologie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. s. 214-231. ISBN 80-7325-074-8.

COWLES, M. G. a J. A. CAPOASO a T. RISSE. *The Transatlantic Business Dialogue and Domestic Business– Government Relations*, *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change*, Ithaca NY: Cornell University Press, 2001, s. 159–179. ISBN 9780801486715.

CRESWELL, J. W. *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. [online] Sage publications. 2014, s. 185. [cit. 2023-01-12] Dostupné z: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf

Český statistický úřad. *II - Metodická část CZ-COPNI*. [online] Praha: Český statistický úřad, 2014. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/ii_metodicka_cast_cz_copni

Český statistický úřad. *V prvním covidovém roce klesl objem dobrovolnické práce v neziskových institucích* [online] Praha: Český statistický úřad, 2022 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/v-prvnim-covidovem-roce-klesl-objem-dobrovolnicke-prace-v-neziskovych-institucich#:~:text=Produkcce%20se%20zv%C3%BD%C5%A1ila%20na%20163,sn%C3%AD%C5%BEil%20o%201%2C9%20%25>.

DOHNALOVÁ, M. *Financování organizované občanské společnosti v České republice* In 130 *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*, ed. Marek Skovajsa et al., Praha, 2010 s. 144. ISBN 8073301423.

ŘURČAŘOVÁ A. *Organizační změny organizací občanské společnosti v závislosti na čerpání dotací z Evropské unie* [online] Praha, 2014 [cit. 2023-01-12]. Diplomová práce. Fakulta humanitních studií Karlovy univerzity, Katedra studií občanské společnosti. Vedoucí práce: Mgr. Romana Šloufová. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/71708/120164899.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

FAGAN, Adam. „*Taking Stock of Civil-Society Development in Post-communist Europe: Evidence from the 126 Czech Republic*” *Democratization* 12, č. 4 [online] 2005, s. 539, [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13510340500226077>

FIALA, P., V. HLOUŠEK, M. PITROVÁ, P. PŠEJA a P. SUCHÝ *Evropeizace politických stran a zájmových skupin: základní problémy a směry analýzy* [online] *Politologický časopis*, 2006, [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2006/1/Polcas_2006_1_pp_3_26.pdf

FEATHERSTONE, K. *In the Name of Europe*, in K. Featherstone, C. Radaelli (eds.) *The Politics of Europeanization*. [online] Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 3–26. [cit. 2023-01-07]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/252664454_Introduction_In_the_Name_of_Europe

GRAZIANO P. a L. POLVERARI. *Social policy in the European Union 1999-2019: the long and winding road*, [online] 2020, s. 167-179. [cit. 2023-01-06]. Dostupné z: https://www.etui.org/sites/default/files/Chapter%208_11.pdf

HANG, Nguyen Thi Thuy. *Europeanization: Simply a Top-down Process?*, [online] *Marmara Journal of European Studies*. Vol. 19, no. 1, 2011, s. 135-151. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1325>

HAVLÍK, V. a P. PŠEJA. *europeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách*, [online] 2016, s. 9-10. [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/267967438_europeizace_jako_predmet_vyzkumu_v_socialnich_vedach

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. str. 153. ISBN 978-80-262-0982-9.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 49 - 55. ISBN 80-7367-040-2.

HÉRITIER, A. *Europeanization Research East and West: A Comparative Assessment*. In Schimmelfennig F. - Sedelmeier, U. (eds.): *The Europeanization of Central and Eastern Europe*, 2005, s. 199–200. ISBN 0801443342.

HÉRITIER, A. *Europeanization Research East and West: A Comparative Assessment*, *The Europeanization of Central and Eastern Europe*, Ithaca, NY, Cornell University Press, [online] 2005, s. 199-209. [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/1814/3095>

HOWELL, K. *Europeanization, globalization and domestication: Financial services regulation in the UK*. [online] *International Journal of Law and Management*, 2009, s. 310-326. [cit. 2022-12-13] Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/17542430910988900>

Interview s Alžbětou Klímovou pracovnící organizace Nadační fond Dany a Emila Zátopkových, telefonát 20.3.2023.

Interview s Angelikou Nevěřilovou, zakladatelkou organizace Dobré víly dětem, telefonát 20.3.2023.

Interview s Karolínou Kapitánovou ředitelkou organizace Život v kuffíku, telefonát 20.3.2023.

Interview s Kateřinou Kubínovou pracovnící organizace VDV, telefonát 20.3.2023.

Interview s Terezií Sverdlinovou ředitelkou organizace Nadace Terezy Maxové dětem, telefonát 20.3.2023.

JACQUOT, S. a C. WOLL *Usage of European Integration. Europeanisation from a Sociological Perspective*. European Integration Online Papers 7. [online]. 2003, [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/30391285_Usage_of_European_Integration_Europeanisation_from_a_Sociological_Perspective

KREISLOVÁ, Gabriela, *Dotazníkové šetření* [online] Plzeň, 2008 [cit. 2022-12-03]. Bakalářská práce. Fakulta aplikovaných věd na Západočeské univerzitě v Plzni, Katedra matematiky. Vedoucí práce: Ing. Kateřina Vokáčová. Dostupné z: <http://nit.felk.cvut.cz/~dark/Petr/Ivana/Dotazkiny%20-%20metody/BP%20-%20Dotaznikove%20setreni.pdf>

KUČEROVÁ, Aneta. *Europeizace vybraných nevládních organizací zabývajících se integrační politikou* [online] Praha, 2020 [cit. 2023-01-12]. Diplomová práce. Fakulta sociálních věd na Karlově univerzitě, Katedra evropských studií. Vedoucí práce: prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, Ph.D., LL.M. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/119208>

MAJONE, G. *Dilemmas of European Integration: The Ambiguities and Pitfalls of Integration by Stealth*. Oxford: Oxford University Press. 2005, s. 190. ISBN 9780199556809.

MALÁČ, L. *Otevřená metoda spolupráce jako nástroj europeizace*. Politologický časopis / Czech Journal of Political Science [online]. 4/2009 [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2009/4/Polcas_2009_4_pp_288_308.pdf

MARCH, J. G. a J. P. OLSEN *Rediscovering Institutions*, New York: The Free Press. [online]. 1989 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z:

<https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-public-policy/article/abs/j-g-march-and-j-p-olsen-rediscovering-institutions-the-organizational-basis-of-politics-new-york-free-press-1989/5395129A0D6AD21483616557E5E63A54>

MARCH, J. G. a J. P. OLSEN *Democratic Governance*. New York: Free Press. [online]. 1995 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://www.scirp.org/%28S%28czech2tfqyw2orz553k1w0r45%29%29/reference/referencespapers.aspx?referenceid=2876334>

MARCH, J. G. a J. P. OLSEN *Elaborating the “New-Institutionalism”*, Centre for European Studies: Arena. [online]. 2005 [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: www.arena.uio.no

MCDONAGH, E. *Is democracy promotion effective in Moldova? The impact of European institutions on development of civil and political rights in Moldova*. Vol.15, Issue 1, [online] 2008, s.1-30. [cit. 2023-01-12] Dostupné z: http://doras.dcu.ie/15324/1/Article_Democratization_.pdf

NIGOVÁ, E. *Evropeizace vybraných aktérů české sociální politiky* [online] Praha, 2013 [cit. 2023-01-12]. Diplomová práce. Fakulta sociálních věd na Karlově univerzitě, Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jan Karlas, MA., Ph.D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/58248>

POCHET, P. *Twenty years of the publication ‘Social policy in the European Union’: what have we learned?*, European Trade Union Institute (ETUI) European Social Observatory (OSE) [online]. 2020 [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: https://www.etui.org/sites/default/files/Chapter%201_14.pdf

RADAELLI, C. M. *Whither Europeanization? Concept stretching and substantive*, [online] 2000, s. 4. [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/26386856_Whither_Europeanization_Concept_Stretching_and_Substantive_Change

RADAELLI, C. M. *The Open Method of Coordination: A new governance architecture for the European Union?* Stockholm: SIEPS [online]. 2003 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/29810776_The_Open_Method_of_Coordination_A_new_governance_architecture_for_the_European_Union

RADAELLI, C. M. *The Europeanization of Public Policy*. K. Featherstone, [online]. 2003 [cit. 2022-12-27]. s. 27-56. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/0199252092.003.0002>

RADAELLI, C. M. *Whither Europeanization? Concept stretching and substantive*, [online]. 2000 [cit. 2022-12-27]. s. 14-15. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/26386856_Whither_Europeanization_Concept_Stretching_and_Substantive_Change

RADAELLI, Claudio M. *Whither Europeanisation? Concept stretching and substantive change*. [online]. European Integration online Papers, Vol. 4, No. (8), 2000, s. 3-7. [cit. 2022-12-26] Dostupné z: <http://www.eiop.or.at/eiop/texte/2000-008.htm>

RADAELLI, Claudio M. a Kevin FEATHERSTONE. *The Europeanization of Public Policy*. [online]. In *The Politics of Europeanization*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 27–56. [cit. 2022-12-26] Dostupné z: https://ceses.cuni.cz/CESES-93-version1-4_1_1.pdf

RISSE, T., a M. G. COWLES a J. CAPORASO *Europeanization and Domestic Change*, Ithaca, NY: Cornell University Press, 2001, str. 222, ISBN 9780801486715.

SALAMON, Lester a Helmut ANHEIER. *Social Origins of Civil Society: Explaining the Non-Profit Sector Cross-Nationally*. Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 1998, 09. 10.1023/A:1022058200985.

STOKKE, Olav. *Aid and Political Conditionality*. [online] London: Frank Cass. 1995. [cit. 2022-12-28] Dostupné z: <https://books.google.co.za/books?hl=en&lr=&id=fEQ19RTwIgcC&oi=fnd&pg=PT136&dq=STOKKE,+Olav.+Aid+and+Political+Conditionality.+London:+Frank+Cass.+1995,&ots=QZQdFx26FX&sig=yPf6nIfAWYIqd7drzIiEPGljCYQ#v=onepage&q=STOKKE%2C%20Olav.%20Aid%20and%20Political%20Conditionality.%20London%3A%20Frank%20Cass.%201995%2C&f=false>

VANHERCKE, B. a S. SABATO a D. GHAILANI *Conclusions – the European Pillar of Social Rights as a game changer* In Vanhercke B., Ghailani D. and Sabato S. (eds.) *Social policy in the European Union: state of play*. [online] 2018, Brussels, ETUI and OSE, s. 153-172. [cit. 2022-12-20] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/329588974_Conclusions_The_European_Pillar_of_Social_Rights_as_a_game_changer

VANHERCKE, B. a S. SABATO a D. GHAILANI *Social policy in the European Union 1999-2019: the long and winding road*, in: European Trade Union Institute (ETUI) European Social Observatory (OSE), [online]. 2020 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://www.etui.org/publications/books/social-policy-in-the-european-union-1999-2019-the-long-and-winding-road>

VERSCHRAEGEN, G. a B. VANHERCKE a R. VERPOORTEN. *The European Social Fund and Domestic Activation Policies: Europeanization Mechanisms*. *Journal of European Social Policy - J EUR SOC POLICY* 21, [online]. 2011, [cit. 2023-01-23]. s. 55–72. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/241647380_The_European_Social_Fund_and_Domestic_Activation_Policies_Europeanization_Mechanisms

VINK, M. *What is Europeanization? And other Questions on a New Research Agenda*. Paper for the second YEN meeting. Milan: University of Bocconi, 2002. s. 64., Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/eps.2003.36>

WEISS, T. *Europeizace a zahraniční politika: prostor pro další výzkum*. *Středoevropské politické studie* 15, [online]. 2013 [cit. 2022-12-27]. s. 268–283. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/230595367.pdf>

WILDEMUTH, Barbara M. a Yan ZHANG, *Unstructured Interviews*. WILDEMUTH, Barbara M. Applications of social research methods to questions in information and library science. Westport, CT: Libraries Unlimited, 2009, s. 222 - 231. ISBN 9781591585039.

ZEITLIN, J. *The Open Method of Coordination in Action: Theoretical Promise, Empirical Realities, Reform Strategy*, in: *The Open Method of Co-ordination in Action: The European Employment and Social Inclusion Strategies*. [online]. 2005, [cit. 2022-12-27] s. 447–503. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/252517714_Conclusion_The_Open_Method_of_Coordination_in_Action_Theoretical_Promise_Empirical_Realities_Reform_Strategy1

ZEMANOVÁ, Š. *Výzkum europeizace – aktuální problémy a perspektivy*. *Mezinárodní vztahy* 42, Ústav mezinárodních vztahů [online]. 2007, [cit. 2022-12-12] s. 29–51. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=165895>

Přílohy

Příloha 1 Dotazník (vzor)

Příloha 2 Dotazník (odpovědi)

Dotazník europeizace NNO Gillarová

Dotazník trvá 5-10 minut. Cílem tohoto dotazníku je zjistit, jak integrace ČR do EU ovlivnila chod Vaší organizace. Poskytnuté informace budou zpracovány v rámci diplomové práce, kdy Vámi sdílené odpovědi budou anonymně zahrnuty do výsledků výzkumu práce. Pokud budete chtít své odpovědi upravit, případně revidovat, prosím kontaktujte mě na emailové adrese: irenagillarova@gmail.com

*Povinné pole

- 1) Váš email? *
- 2) Jaký je právní status Vaší organizace? *
- 3) Kolik má Vaše organizace zaměstnanců?
- 4) Změnily se nějak cíle, zájmy, aktivity Vaší organizace vlivem členství ČR v EU?
 - Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Ano, cíle organizace se změnilly v důsledku nových příležitostí a výzev, které členství v EU přináší.
 - Zájmy organizace se posunuly směrem k evropským tématům a politikám, které mají vliv na naši oblast působení.
 - Aktivity organizace se rozšířily o spolupráci s evropskými partnery a účast na evropských projektech a programech.
 - Členství v EU nijak neovlivnilo cíle, zájmy ani aktivity organizace.
 - Naše organizace vnímá členství v EU, jako jakousi ekonomickou stabilitu naší země, tudíž je více příležitostí a kapitálu na dobročinné účely
 - Jiné:
- 5) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím.
- 6) Jak byste zhodnotili postoj Vaší organizace k evropským politikám a právním předpisům? Vyberte jednu z následujících možností:
 - Označte jen jednu elipsu.
 - Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy nevztahují.
 - Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy vztahují, ale nepřijímáme je aktivně ani je nepoužíváme v administrativních procesech.

- o Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy vztahují a snažíme se je aktivně sledovat, ale neaplikujeme je na své vlastní aktivity a administrativní procesy.
- o Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy vztahují, naše organizace je aktivně a dobrovolně aplikuje na své vlastní aktivity a administrativní procesy.

7) Čerpáte/čerpali jste finanční zdroje z EU?

- Označte jen jednu elipsu.
 - o Čerpali jsme/čerpáme Přeskočte na otázku 36
 - o Požádali jsme, ale neuspěli Přeskočte na otázku 17
 - o Nepožádali jsme, ale zvažujeme Přeskočte na otázku 56
 - o Nepožádali jsme, ani nezvažujeme Přeskočte na otázku 8

Organizace, které nečerpaly a ani čerpání nezvažují.

8) Jaké jsou 3 nejvýznamnější zdroje financování Vaší organizace? Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Dary jednotlivců a firem
- Sponzoři a partneři
- Veřejné dotace a granty
- Nadační fondy a nadace
- Fundraisingové akce a charitativní dary
- Prodej výrobků nebo služeb
- Jiné:

9) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

10) Zvažovali jste v minulosti čerpání finančních zdrojů pro Vaši organizaci z Evropské unie? Označte jen jednu elipsu.

- Ano, zvažovali jsme čerpání finančních zdrojů z EU, ale nakonec jsme se rozhodli pro jiný způsob financování
- Ne, nikdy jsme o čerpání finančních zdrojů z EU neuvažovali

11) Jaké jsou důvody, proč Vaše organizace nečerpá finanční zdroje z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Složitost výběrového řízení pro získání finanční podpory
 - o Náročnost administrativy spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU

- o Omezení v rozsahu a typu projektů a programů, které lze realizovat
- o Závislost organizace na finanční podpoře z EU
- o Zajištění dostatečné kvalifikace personálu pro správné čerpání finančních zdrojů z EU
- o Dodržování všech administrativních požadavků a dokumentace spojené s čerpáním finančních zdrojů z - - EU Zajištění dostatečných zdrojů (finančních i lidských) pro realizaci projektů a programů

12) Zde můžete přidat další důvody, případně odůvodnit Vaši odpověď.

13) Vnímáte zároveň i možné výhody čerpání finančních zdrojů z EU? Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Ne
- Zlepšení finanční situace organizace
- Zlepšení kvality poskytovaných služeb
- Podpora rozvoje projektů a programů organizace
- Zlepšení povědomí o organizaci a jejím působení
- Jiné:

14) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

15) Spolupracuje/zvažovala Vaše organizace spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí? Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Zvažovala
- Nezvažovala
- Jiné:

16) Souhlas s podmínkami shromažďování a zpracování osobních údajů v dotazníku:

Souhlasím s podmínkami shromažďování a zpracování mých osobních údajů v rámci tohoto dotazníkového šetření. Rozumím, že Irena Gillarová bude shromažďovat mé osobní údaje a informace o naší organizaci. Tyto údaje budou zpracovány v empirickém výzkumu diplomové práce autorky a budou uchovávány po dobu jednoho měsíce. Rozumím také, že mám právo na přístup k těmto údajům, jejich opravu, smazání nebo omezení zpracování. Pokud mám jakékoli dotazy nebo požadavky

ohledně svých osobních údajů, mohu se obrátit na autorku. Tento souhlas je dobrovolný a mohu ho kdykoli odvolat.

- Označte jen jednu elipsu.
 - Souhlasím
 - Nesouhlasím

Organizace, které požádali, ale neuspěli.

17) Jaké jsou 3 nejvýznamnější zdroje financování Vaší organizace? Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Dary jednotlivců a firem
- Sponzoři a partneři
- Nadační fondy a nadace
- Fundraisingové akce a charitativní dary
- Prodej výrobků nebo služeb
- Veřejné dotace a granty z EU
- Jiné:

18) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

19) Jaké jsou důvody, proč Vaše organizace žádala o čerpání finančních zdrojů z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Zlepšení finanční situace organizace
 - Zlepšení kvality poskytovaných služeb
 - Podpora rozvoje projektů a programů organizace
 - Zlepšení povědomí o organizaci a jejím působení
 - Jiné:

20) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

21) Co vnímáte jako hlavní výhody čerpání finančních zdrojů z EU pro Vaši organizaci?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Finanční podpora projektů a programů organizace
 - Zvýšení kvality poskytovaných služeb
 - Podpora rozvoje a růstu organizace
 - Zvýšení povědomí o organizaci a jejím působení
 - Jiné:

22) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

23) Co vnímáte jako hlavní nevýhody čerpání finančních zdrojů z EU pro Vaši organizaci?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Složitost výběrového řízení pro získání finanční podpory
 - Náročnost administrativy spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU
 - Omezení v rozsahu a typu projektů a programů, které lze realizovat
 - Závislost organizace na finanční podpoře z EU
 - Jiné:

24) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

25) Co vnímáte jako hlavní výzvy spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Zajištění dostatečné kvalifikace personálu pro správné čerpání finančních zdrojů z EU
 - Dodržování všech administrativních požadavků a dokumentace spojené s čerpáním finančních zdrojů z
 - EU Řešení problémů spojených s překonáváním byrokratických překážek v rámci výběrového řízení
 - Zajištění dostatečných zdrojů (finančních i lidských) pro realizaci projektů a programů

26) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

27) Spolupracuje/zvažovala Vaše organizace spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí?

- Označte jen jednu elipsu.
 - Ano
 - Ne
 - Zvažovala
 - Nezvažovala
 - Jiné:

28) Prosím, můžete svou odpověď stručně vysvětlit?

29) Jakým způsobem se Vaše organizace připravovala na případné čerpání finančních prostředků z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- o Naše organizace se nepřipravovala na čerpání finančních prostředků z EU.
- o Naše organizace se zúčastnila informačních seminářů nebo školení zaměřených na čerpání finančních prostředků z EU. Naše organizace se snažila získat informace o možnostech čerpání finančních prostředků z EU samostatně (např. prostřednictvím internetu).
- o Naše organizace využila služby poradenské organizace, která se specializuje na čerpání finančních prostředků z EU. Naše organizace se připravovala na čerpání finančních prostředků z EU v rámci interního školení či vzdělávání organizace.
- o Jiné:

30) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

31) Jak byste popsali adaptaci Vaší organizace na podmínky, které musely být pro úspěšné čerpání finančních prostředků z EU splněny?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Provedli jsme hlubší změny v organizaci, aby lépe odpovídala evropským standardům a normám, a to nejen v oblasti konkrétního projektu.
 - o Aktivně jsme přijali evropské politiky a právní předpisy a přizpůsobili jsme naše aktivity a administrativní procesy tak, aby odpovídaly evropským standardům a normám a mohly jsme úspěšně čerpat finanční prostředky z EU.
 - o Naše organizace neprojevila zájem o evropské standardy a normy, ani je neuplatňuje ve svých aktivitách a administrativních procesech.
 - o Snažíme se minimalizovat dopad evropských standardů a norem na naše aktivity a administrativní procesy.

32) Zaznamenala Vaše organizace tlaky (na strukturu, administrativu, profesionalizaci, cíle atd.) v procesu žádání o čerpání finančních prostředků z EU?

- Označte jen jednu elipsu.
 - o Ano
 - o Ne

33) Prosím svou odpověď stručně vysvětlete.

34) Z jakého důvodu bylo čerpání neúspěšné?

35) Souhlas s podmínkami shromažďování a zpracování osobních údajů v dotazníku:

Souhlasím s podmínkami shromažďování a zpracování mých osobních údajů v rámci tohoto dotazníkového šetření. Rozumím, že Irena Gillarová bude shromažďovat mé osobní údaje a informace o naší organizaci. Tyto údaje budou zpracovány v empirickém výzkumu diplomové práce autorky a budou uchovávány po dobu jednoho měsíce. Rozumím také, že mám právo na přístup k těmto údajům, jejich opravu, smazání nebo omezení zpracování. Pokud mám jakékoli dotazy nebo požadavky ohledně svých osobních údajů, mohu se obrátit na autorku. Tento souhlas je dobrovolný a mohu ho kdykoli odvolat.

- Označte jen jednu elipsu.
 - Souhlasím
 - Nesouhlasím

Organizace, které čerpaly.

36) Jaké jsou 3 nejvýznamnější zdroje financování Vaší organizace?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Dary jednotlivců a firem
 - Sponzoři a partneři
 - Nadační fondy a nadace
 - Fundraisingové akce a charitativní dary
 - Prodej výrobků nebo služeb
 - Veřejné dotace a granty z EU
 - Jiné:

37) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

38) Jaké jsou důvody, proč Vaše organizace čerpá finanční zdroje z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Zlepšení finanční situace organizace
 - Zlepšení kvality poskytovaných služeb
 - Podpora rozvoje projektů a programů organizace
 - Zlepšení povědomí o organizaci a jejím působení
 - Jiné:

39) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

40) Co vnímáte jako hlavní výhody čerpání finančních zdrojů z EU pro Vaši organizaci?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Finanční podpora projektů a programů organizace
 - o Zvýšení kvality poskytovaných služeb
 - o Podpora rozvoje a růstu organizace
 - o Zvýšení povědomí o organizaci a jejím působení
 - o Jiné:

41) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

42) Co vnímáte jako hlavní nevýhody čerpání finančních zdrojů z EU pro Vaši organizaci?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Složitost výběrového řízení pro získání finanční podpory
 - o Náročnost administrativy spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU
 - o Omezení v rozsahu a typu projektů a programů, které lze realizovat
 - o Závislost organizace na finanční podpoře z EU
 - o Jiné:

43) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

44) Co vnímáte jako hlavní výzvy spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Zajištění dostatečné kvalifikace personálu pro správné čerpání finančních zdrojů z EU
 - o Dodržování všech administrativních požadavků a dokumentace spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU Řešení problémů spojených s překonáváním byrokratických překážek v rámci výběrového řízení Zajištění dostatečných zdrojů (finančních i lidských) pro realizaci projektů a programů
 - o Jiné:

45) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

46) Spolupracuje/zvažovala Vaše organizace spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí?

- Označte jen jednu elipsu.
 - o Ano
 - o Ne

- o Zvažovala
- o Nezvažovala
- o Jiné:

47) Prosím, můžete svou odpověď stručně vysvětlit?

48) Jakým způsobem se Vaše organizace připravovala na případné čerpání finančních prostředků z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Naše organizace se nepřipravovala na čerpání finančních prostředků z EU.
 - o Naše organizace se zúčastnila informačních seminářů nebo školení zaměřených na čerpání finančních prostředků z EU. Naše organizace se snažila získat informace o možnostech čerpání finančních prostředků z EU samostatně (např. prostřednictvím internetu).
 - o Naše organizace využila služby poradenské organizace, která se specializuje na čerpání finančních prostředků z EU. Naše organizace se připravovala na čerpání finančních prostředků z EU v rámci interního školení či vzdělávání organizace.
 - o Jiné:

49) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

50) Jak byste popsali adaptaci Vaší organizace na podmínky, které musely být pro úspěšné čerpání finančních prostředků z EU splněny?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Provedly jsme hlubší změny v organizaci, aby lépe odpovídala evropským standardům a normám, a to nejen v oblasti konkrétního projektu.
 - o Aktivně jsme přijaly evropské politiky a právní předpisy a přizpůsobily jsme naše aktivity a administrativní procesy tak, aby odpovídaly evropským standardům a normám a mohly jsme úspěšně čerpat finanční prostředky z EU.
 - o Naše organizace neprojevila zájem o evropské standardy a normy, ani je neuplatňuje ve svých aktivitách a administrativních procesech.
 - o Snažíme se minimalizovat dopad evropských standardů a norem na naše aktivity a administrativní procesy.

51) Zaznamenala Vaše organizace tlaky (na strukturu, administrativu, profesionalizaci, cíle atd.) po čerpání finančních prostředků z EU?

- Označte jen jednu elipsu.
 - Ano
 - Ne

52) Prosím svou odpověď stručně vysvětlete.

53) Došlo v důsledku čerpání finančních zdrojů z EU ke změně cílů nebo priorit vaší organizace?

54) Zaznamenali jste nárůst (nebo pokles) počtu členů, dobrovolníků nebo zaměstnanců v důsledku čerpání finančních zdrojů z EU?

55) Souhlas s podmínkami shromažďování a zpracování osobních údajů v dotazníku:

Souhlasím s podmínkami shromažďování a zpracování mých osobních údajů v rámci tohoto dotazníkového šetření. Rozumím, že Irena Gillarová bude shromažďovat mé osobní údaje a informace o naší organizaci. Tyto údaje budou zpracovány v empirickém výzkumu diplomové práce autorky a budou uchovávány po dobu jednoho měsíce. Rozumím také, že mám právo na přístup k těmto údajům, jejich opravu, smazání nebo omezení zpracování. Pokud mám jakékoli dotazy nebo požadavky ohledně svých osobních údajů, mohu se obrátit na autorku. Tento souhlas je dobrovolný a mohu ho kdykoli odvolat.

- Označte jen jednu elipsu.
 - Souhlasím
 - Nesouhlasím
 - Zvažujeme čerpání

Organizace, které čerpání zvažují.

56) Jaké jsou 3 nejvýznamnější zdroje financování Vaší organizace?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - Dary jednotlivců a firem
 - Sponzoři a partneři
 - Veřejné dotace a granty
 - Nadační fondy a nadace
 - Fundraisingové akce

- o Prodej výrobků nebo služeb
- o Jiné:

57) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

58) Co vnímáte jako potenciální výhody čerpání finančních zdrojů z EU pro vaši organizaci?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Finanční podpora projektů a programů organizace
 - o Zvýšení kvality poskytovaných služeb
 - o Podpora rozvoje a růstu organizace
 - o Zvýšení povědomí o organizaci a jejím působení
 - o Jiné:

59) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

60) Co vnímáte jako potenciální nevýhody čerpání finančních zdrojů z EU pro vaši organizaci?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Složitost výběrového řízení pro získání finanční podpory
 - o Náročnost administrativy spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU
 - o Omezení v rozsahu a typu projektů a programů, které lze realizovat
 - o Závislost organizace na finanční podpoře z EU
 - o Jiné:

61) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

62) Co vnímáte jako hlavní výzvy, které by mohly mít vliv na Vašem rozhodnutí ohledně čerpání finančních zdrojů z EU?

- Zaškrtněte všechny platné možnosti.
 - o Zajištění dostatečné kvalifikace personálu pro správné čerpání finančních zdrojů z EU
 - o Dodržování všech administrativních požadavků a dokumentace spojené s čerpáním finančních zdrojů z - - EU Řešení problémů spojených s překonáváním byrokratických překážek v rámci výběrového řízení
 - o Zajištění do statečných zdrojů (finančních i lidských) pro realizaci projektů a programů
 - o Jiné:

63) Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

64) Spolupracuje/zvažovala Vaše organizace spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí?

- Označte jen jednu elipsu.
 - Ano
 - Ne
 - Zvažovala
 - Nezvažovala
 - Jiné:

65) Prosím, můžete svou odpověď stručně vysvětlit?

66) Souhlas s podmínkami shromažďování a zpracování osobních údajů v dotazníku:

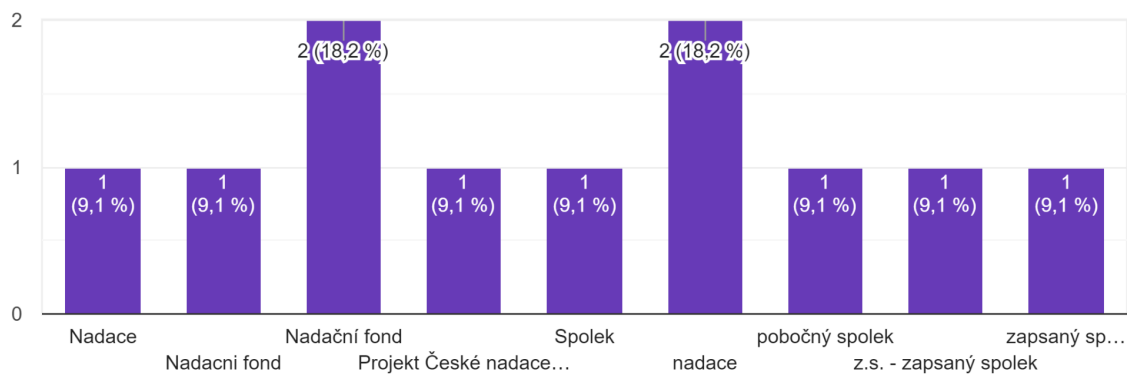
Souhlasím s podmínkami shromažďování a zpracování mých osobních údajů v rámci tohoto dotazníkového šetření. Rozumím, že Irena Gillarová bude shromažďovat mé osobní údaje a informace o naší organizaci. Tyto údaje budou zpracovány v empirickém výzkumu diplomové práce autorky a budou uchovávány po dobu jednoho měsíce. Rozumím také, že mám právo na přístup k těmto údajům, jejich opravu, smazání nebo omezení zpracování. Pokud mám jakékoli dotazy nebo požadavky ohledně svých osobních údajů, mohu se obrátit na autorku. Tento souhlas je dobrovolný a mohu ho kdykoli odvolat.

- Označte jen jednu elipsu.
 - Souhlasím
 - Nesouhlasím

Příloha 2 Dotazník (odpovědi)

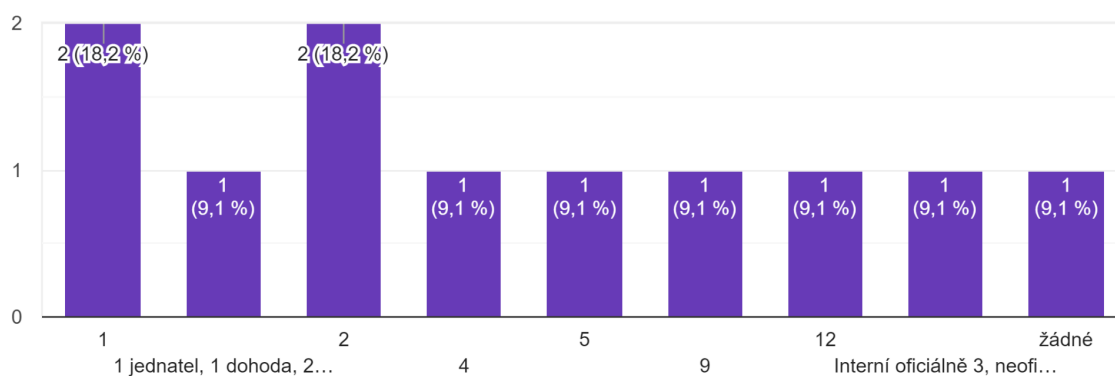
Jaký je právní status Vaší organizace?

11 odpovědí

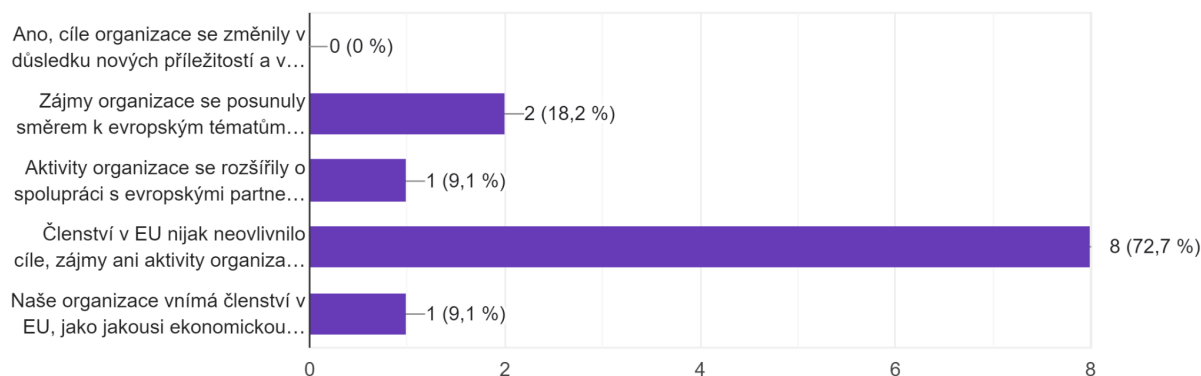
Kolik má Vaše organizace zaměstnanců?

11 odpovědí

Změnily se nějak cíle, zájmy, aktivity Vaší organizace vlivem členství ČR v EU?

11 odpovědí

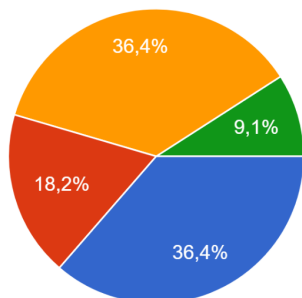

Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím? 1 odpověď

Naše organizace vnímá členství v EU, jako jakousi ekonomickou stabilitu naší země, tudíž je více příležitostí a kapitálu na dobročinné účely

Jak byste zhodnotili postoj Vaší organizace k evropským politikám a právním předpisům? Vyberte jednu z následujících možností:

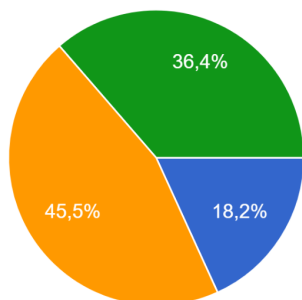
11 odpovědí

- Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy nevztahují.
- Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy vztahují, ale nepřijímáme je aktivně ani je nepoužív...
- Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy vztahují a snažíme se je aktivně sledovat, ale neaplikujeme j...
- Na naší organizaci se evropské politiky a právní předpisy vztahují, naše organ...

Čerpáte/čerpali jste finanční zdroje z EU?

11 odpovědí

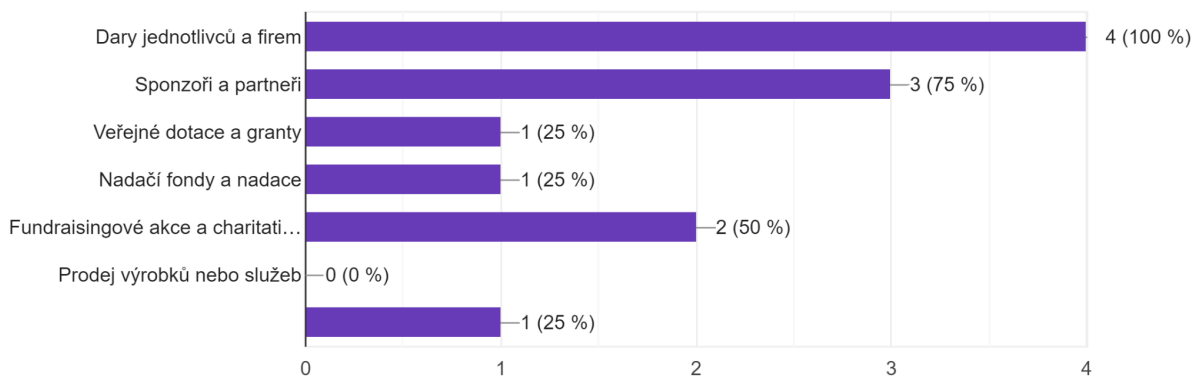

- Čerpali jsme/čerpáme
- Požádali jsme, ale neuspěli
- Nepožádali jsme, ale zvažujeme
- Nepožádali jsme, ani nezvažujeme

Organizace, které nečerpaly finanční prostředky z EU

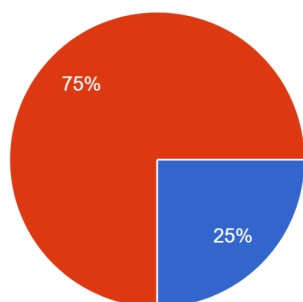
Jaké jsou 3 nejvýznamnější zdroje financování Vaší organizace?

4 odpovědi

Zvažovali jste v minulosti čerpání finančních zdrojů pro Vaši organizaci z Evropské unie?

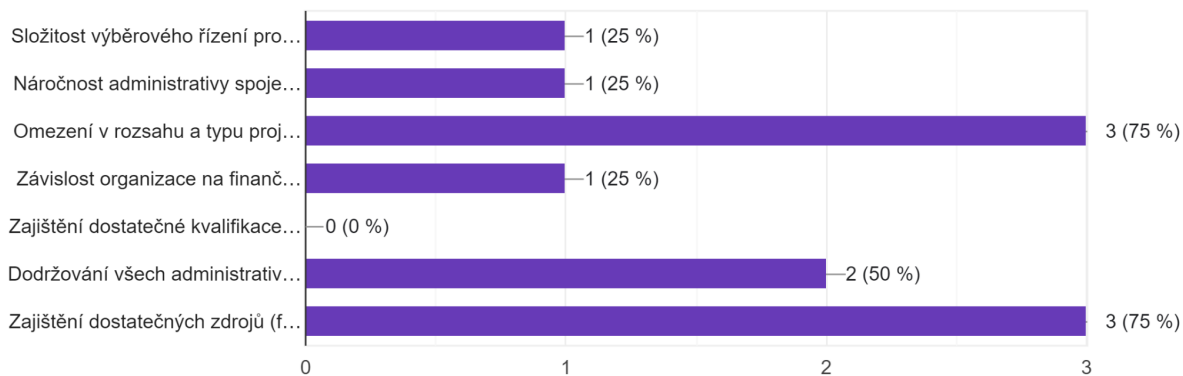
4 odpovědi

- Ano, zvažovali jsme čerpání finančních zdrojů z EU, ale nakonec jsme se rozhodli pro jiný způsob financování
- Ne, nikdy jsme o čerpání finančních zdrojů z EU neuvažovali

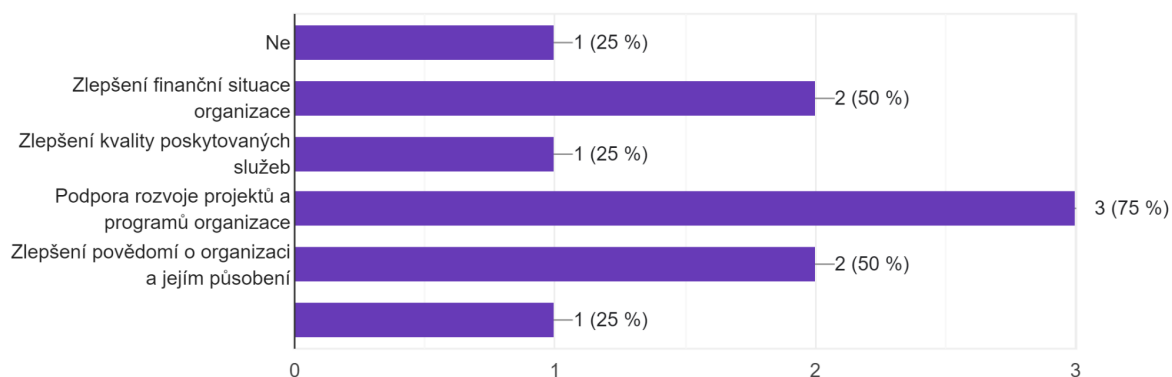
Jaké jsou důvody, proč Vaše organizace nečerpá finanční zdroje z EU?

4 odpovědi

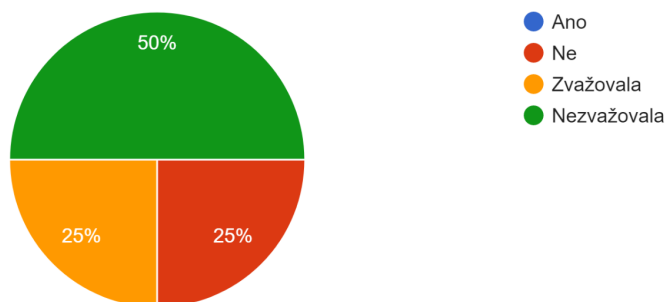
Vnímáte zároveň i možné výhody čerpání finančních zdrojů z EU?

4 odpovědi

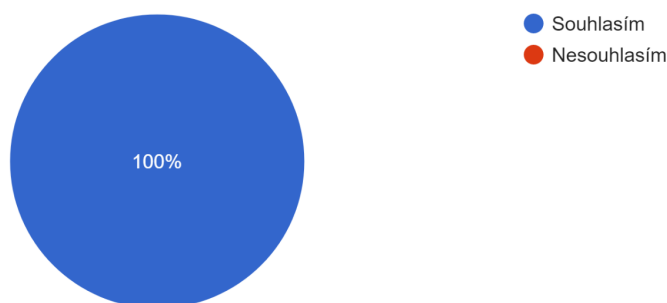
Spolupracuje/zvažovala Vaše organizace spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí?

4 odpovědi

Souhlas s podmínkami shromažďování a zpracování osobních údajů v dotazníku: Souhlasím s podmínkami shromažďování a zpracování mých osob...ouhlas je dobrovolný a mohu ho kdykoli odvolat.

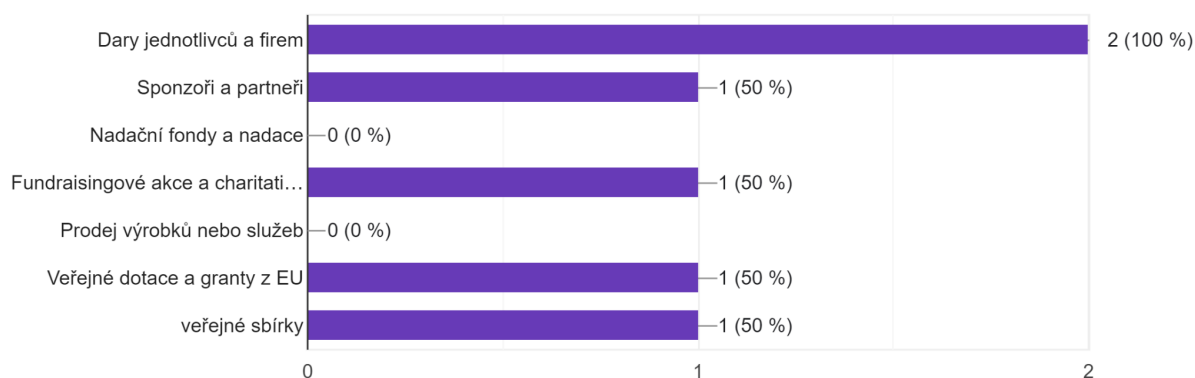
4 odpovědi

Organizace, které čerpaly finance z EU.

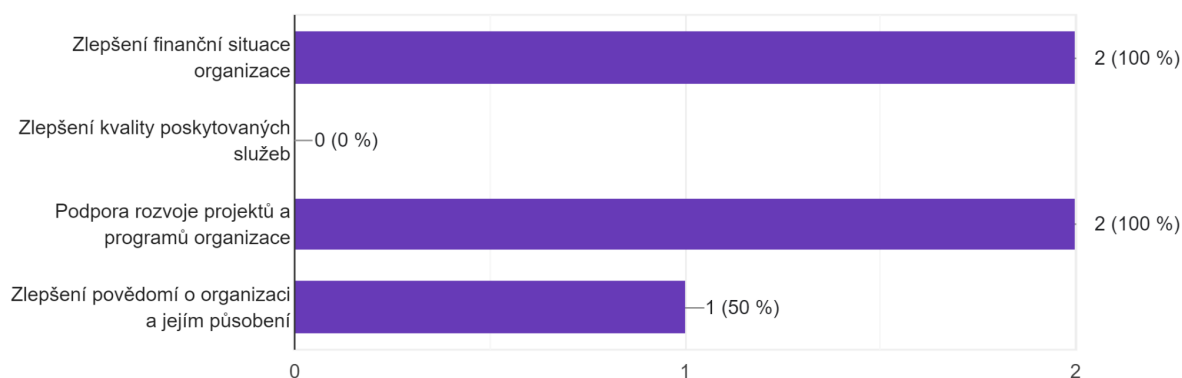
Jaké jsou 3 nejvýznamnější zdroje financování Vaší organizace?

2 odpovědi

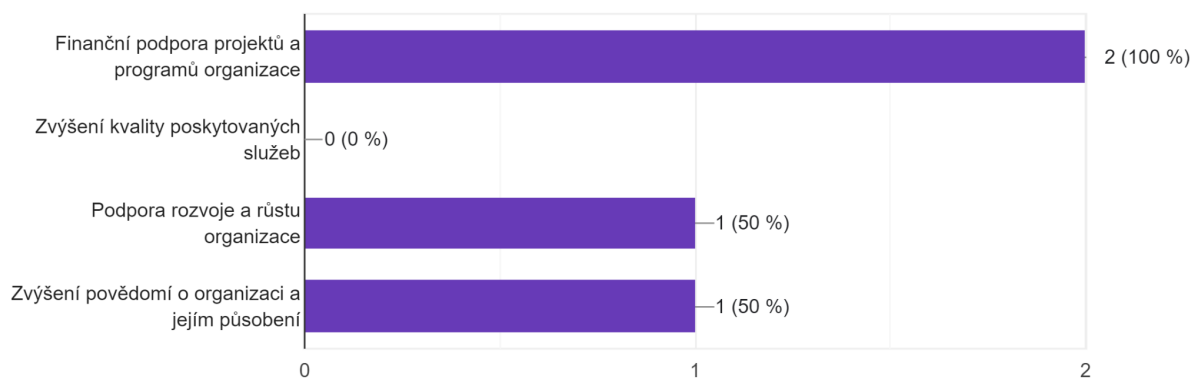
Jaké jsou důvody, proč Vaše organizace čerpá finanční zdroje z EU?

2 odpovědi

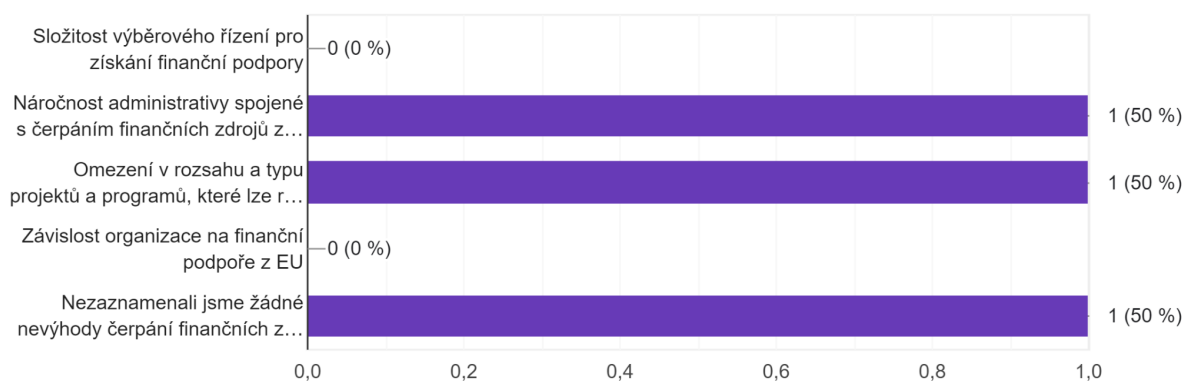
Co vnímáte jako hlavní výhody čerpání finančních zdrojů z EU pro Vaši organizaci?

2 odpovědi

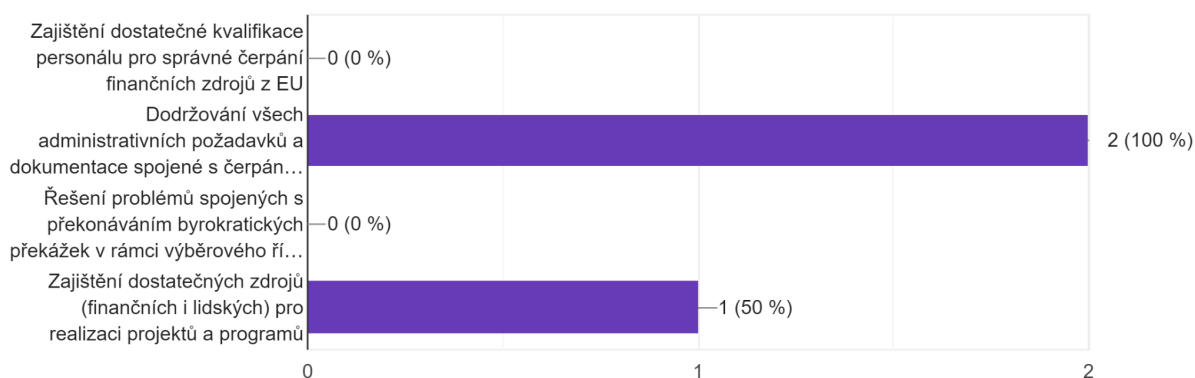
Co vnímáte jako hlavní nevýhody čerpání finančních zdrojů z EU pro Vaši organizaci?

2 odpovědi

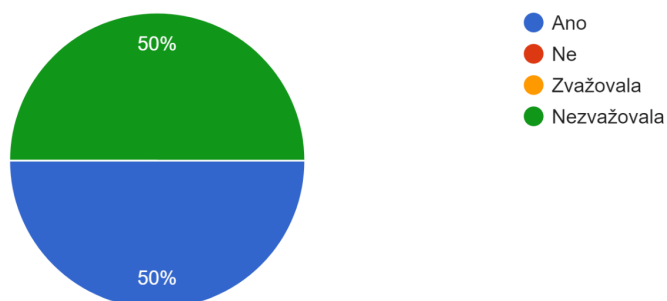
Co vnímáte jako hlavní výzvy spojené s čerpáním finančních zdrojů z EU?

2 odpovědi

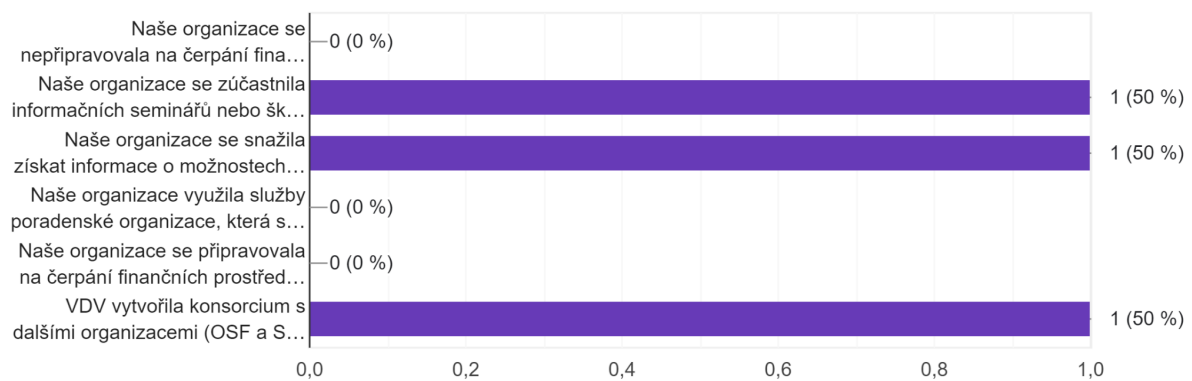
Spolupracuje/zvažovala Vaše organizace spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí?

2 odpovědi

Jakým způsobem se Vaše organizace připravovala na případné čerpání finančních prostředků z EU?

2 odpovědi

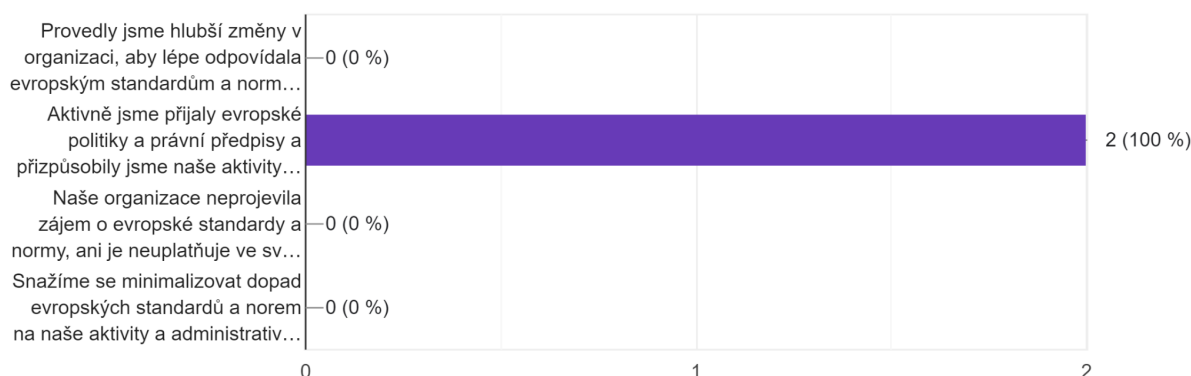
Pokud jste odpověděli "Jiná", můžete svou myšlenku specifikovat prosím?

1 odpověď

Společně nyní čerpají finanční prostředky z norských fondů.

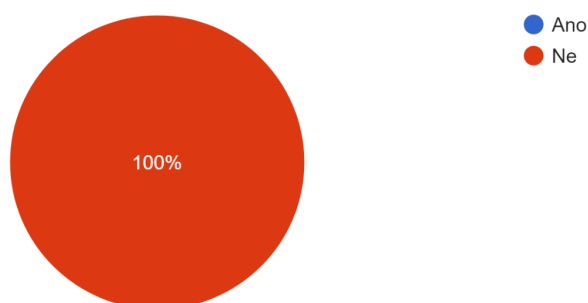
Jak byste popsali adaptaci Vaší organizace na podmínky, které musely být pro úspěšné čerpání finančních prostředků z EU splněny?

2 odpovědi

Zaznamenala Vaše organizace tlaky (na strukturu, administrativu, profesionalizaci, cíle atd.) po čerpání finančních prostředků z EU?

2 odpovědi

Prosím svou odpověď stručně vysvětlete2 odpovědi

Po čerpání dotací jsme neměli jediný problém. Dokládali jsme dokumentaci obsahující partnerské plnění na základě spolupráce.

spíš to moc nevím.

Zaznamenali jste nárůst (nebo pokles) počtu členů, dobrovolníků nebo zaměstnanců v důsledku čerpání finančních zdrojů z EU?

2 odpovědi

Nárůst, který jsme zaznamenali, nepovažujeme za důsledek čerpání finančních zdrojů z EU.

ne

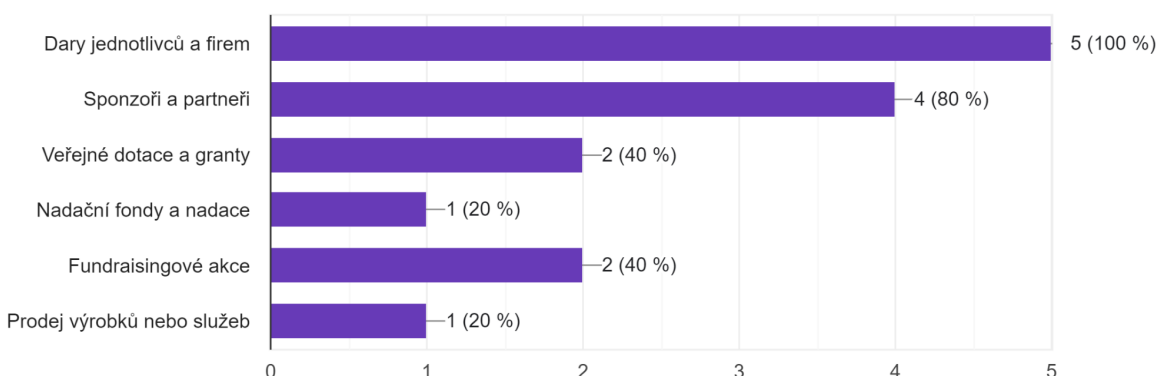
Souhlas s podmínkami shromažďování a zpracování osobních údajů v dotazníku: Souhlasím s podmínkami shromažďování a zpracování mých osob...ouhlas je dobrovolný a mohu ho kdykoli odvolat.
2 odpovědi

Organizace, které čerpání financí z EU zvažují

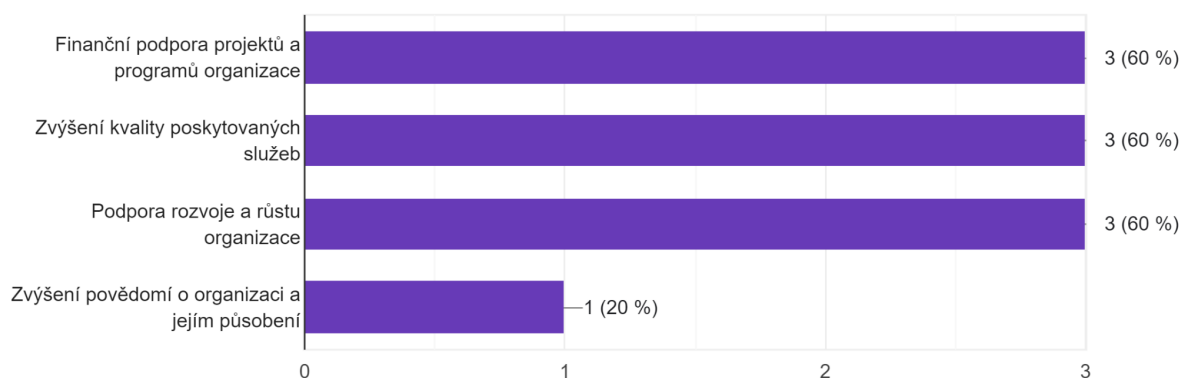
Jaké jsou 3 nejvýznamnější zdroje financování Vaší organizace?

5 odpovědí

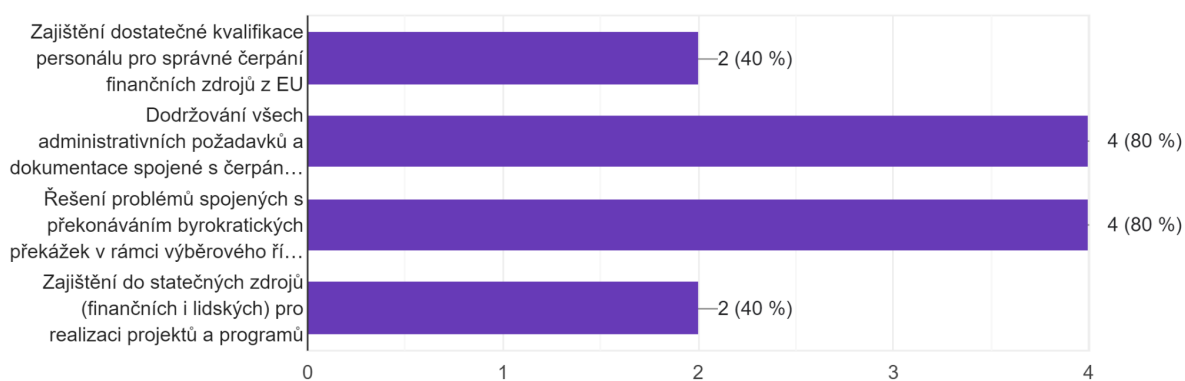
Co vnímáte jako potenciální výhody čerpání finančních zdrojů z EU pro vaši organizaci?

5 odpovědí

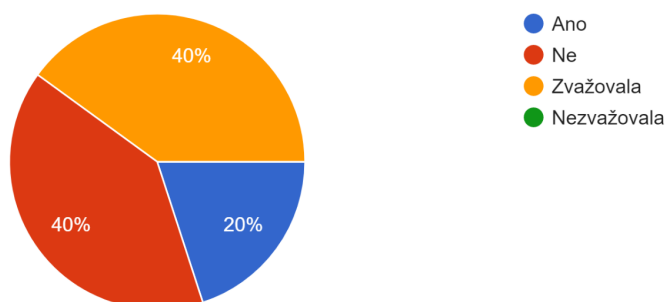
Co vnímáte jako hlavní výzvy, které by mohly mít vliv na Vašem rozhodnutí ohledně čerpání finančních zdrojů z EU?

5 odpovědí

Spolupracuje/zvažovala Vaše organizace spolupráci s organizacemi z dalších členských zemí?

5 odpovědí

Prosím, můžete svou odpověď stručně vysvětlit?

4 odpovědi

Problematika se týká České republiky a je tedy třeba zajistit její řešení zde.

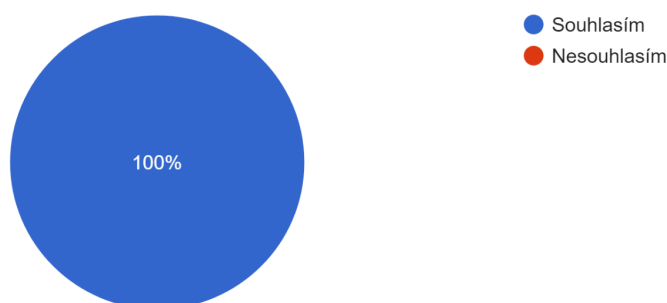
Aktivně jsme spolupracovali s neziskovými organizacemi ze Slovenska.

Zvažovaly jsme spolupráci s organizacemi na Slovensku a v Polsku, které se věnují podobným aktivitám jako my.

zaměřujeme se na projekty v rámci ČR na přeshraniční spolupráci nemáme časovou, ani personální kapacitu. Zároveň vnímáme spoustu nevyužitých příležitostí ve spolupráci s lokálními aktéry.

Souhlas s podmínkami shromažďování a zpracování osobních údajů v dotazníku: Souhlasím s podmínkami shromažďování a zpracování mých osob...ouhlas je dobrovolný a mohu ho kdykoli odvolat.

5 odpovědí

Organizace, které požádaly, ale neuspěly mezi respondenty nebyly